yeniöncü

TEMMUZ - AGUSTOS 5 AYLIK SOSYALİST DERGİ K.D.V. Dahil: 500 TL.

"Zafere Kadar Devrim"

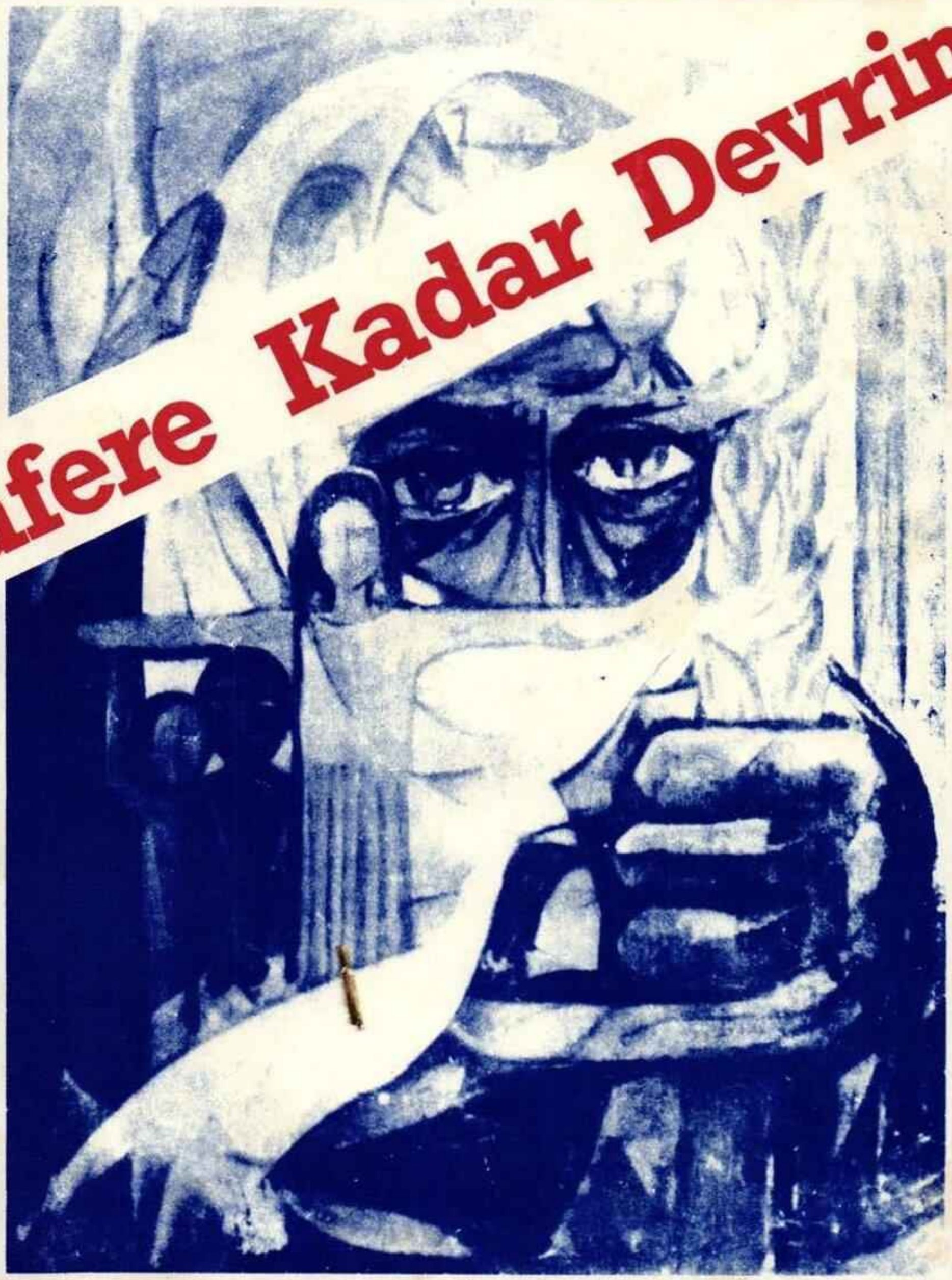

İÇİNDEKİLER

Bu sayıda

Ekonomi-Politika-Demokrasi

Referandumda Ne Yapmalı? 2
Doğru Tavır "Boş Oy"dur. 5
Yaşasın DİSK! 7
Zafere Kadar Devrim 9
Filistin Sorununun Yeni Boyutları 16
G.Habbaş İle Söyleşi 21
N.Hawatme İle Söyleşi 23
Barbie Davası 24

Dünyadan

Çernobil Sonrası Bavyera 27
Sığınma Hakkı 28
S.O.S. Rasizm Mitingi 30
Marsilya Kardeşlik Mitingi 31.
P.Henze'nin Bir Makalesi ve Bir Uygulama 33
Ortak Basın Açıklaması 34

Sosyalizmin Sorunları

Sosyalist Demokrasi Bugünün Sorunudur 35
Sosyalizm, Bilimin Özgür Gelişminin Güvencesidir 40
A.Butenko, "Bürokrasi Üzerine Radikal-Ilaç Gerekli" 43
İçişleri 44
Sosyalizm mi, Feminizm mi? 47
Evet Erkek Egemen Düzen 54

Kültür - Sanat

Filistin Şiiri 58

Mektuplar 62

Cezaevlerinden 64

Bu sayıda

Bir aylık aradan sonra yeniden birlikte olabilmenin sevincini yaşıyoruz.

Bu sayımızın ağırlık konusunu Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi oluşturuyor. Filistin sorunu ve FKÖ'nün konumu son on yılların gündeminden hiç inmedi. Türkiye kamuoyu bu konudaki bilgileri sadece burjuva basınından izleme olanağı bulduğundan sorunu araştırma ve okuyucularımıza sağlıklı değerlendirmelere varabilecekleri araştırmalar sunmayı gerekli gördük.

M.Petek "Zafere Kadar Devrim" yazısıyla iki ay önce Cezayir'de yapılan Filistin Ulusal Meclisi'nin 18. Kongresi'ni değerlendirirken, Uğur Çamlıbel, "Filistin Sorununun Yeni Boyutları" başlıklı yazısıyla Filistin'in kısa tarihçesini ve üzerinde oynatılmak istenen emperyalist oyunları anlatıyor.

Tekin Yılmaz daha önceki sayılarımızda devam ettirdiği tartışmayı "Sosyalist Demokrasi Bugünün Sorunudur" yazısıyla sürdürüyor.

Bu sayımızda T.Yılmaz'ın birinci savıdan beri süregelen sosyalist demokrasiye ilişkin yazılarındaki "tartışma bandı"nın kalkmış olduğunu göreceksiniz. Yazı kurulumuz içinde de tartışılagelen bu görüşler, çoğunlukla kabul görmüştür. Ve bundan böyle dergi perspektifi içinde değerlendirilecektir.

Yeni Öncü, bilimin özgürce gelişiminin sosyalizmin güçlenmesinin bir ön koşulu olarak görmekte, sosyalist demokrasi konusundaki tartışmalara bu anlamda ağırlık vermektedir. Ekin Taciser'in yazısı da konuya bu yanıyla dikkat çekiyor.

Kadın bölümümüzde Sibel Özbudun'un 3. sayımızdaki yazısına cevap veren Necati Gül'ün "Evet Erkek Egemen Düzen" yazısının yanı sıra Nedret Sena'nın kadın sorununu iki uçta tartışan anlayışlara karşı çıkan "Sosyalizm mi, Feminizm mi?" başlıklı yazısı 2. sayıdaki anlayışları geliştirici nitelikte.

Kültür-Sanat bölümümüzün ağırlığı, Filistin şiirine ayrılmış durumda. Rıza Kayroğlu'nun bu incelemesi, oldukça ayrıntılı bilgi veriyor konuya ilişkin.

★

''Referandum''da ne yapmalı?

Anayasa'nın geçici 4. maddesine ilişkin referandumda ne yapmalı?

Sorunun yanıtını vermeden önce referandumun mantığını kavramak gerekiyor. Bu zorunlu. Çünkü, yanlış algılamalar, yanlış önerilerin kaynağını oluşturuyor. Ancak özellikle vurgulamak gerekli: Yapılan değişiklikler, Anayasa'nın özüne, esasına ters düşmediği gibi mantığına da ters düşmüyor. Bu anlamda yapılan değişiklikleri, **''demokratikleşme''** yolunda atılmış bir adım olarak değerlendirmek, oldukça yanıltıcı kalıyor.

Şöyle söylemek de mümkün. Değişiklikler ''Anayasa'yı deldirtmem'' diyen ve sürekli olarak Anayasa'ya ''kefil'' olduğunu açıklayan en ''yetkili'' kişiye ya da kuruma rağmen mi gerçekleşiyor? Böyle birşeyi söz konusu olabilir mi? Elbette değil. Çünkü 1982 Anayasası hangi demokratik hak ve özgürlükleri gasbetmişse, kullanılamaz hale getirmenin güvencesini yaratmışsa, aynı şey bugün için de geçerliliğini koruyor.

Değişiklikler Anayasa'nın delinmesini değil, tam tersine burjuvazinin siyasi platformda ortaya çıkan bunalımları parlamentoda atlatabilmenin manevra alanlarının daha da genişletilmesinin temellerini atıyor.

Bilindiği gibi, Anayasa'nın siyasi yasakları kapsayan geçici 4. maddesi kaldırılsın mı, kaldırılmasın mı, kaldırılacaksa hangi yöntemle kaldırılsın, tartışmaları henüz gündemde iken Özal'ın eğilimi, maddenin mutlaka ''halkoylaması'' sonucu kaldırılması yönünde oldu. Bu bir siyasal çözümdü belki ama bunun hukuksal çerçevesi nasıl çizilecekti?

Geçici 4. maddenin zorunlu halk oylamasına sunulabilmesinin gerekli yöntemi, önce buna izin vermeyen 175. maddenin değiştirilmesini zorunlu kılıyordu. Özal'ın Anayasa'yı değiştirme yetkisini TBMM'nin salt çoğunluğu ile değiştirilmesi önerisine ilk desteği Ecevit verdi. Ancak burjuvazinin diğer siyasi partileri bu anlayışa karşı çıktılar. SHP ise oldukça çekimser kaldı. SHP'nin çekimserlik mantığı oldukça farklıydı ve aynı mantıkla düşünen solcularımız da eksik değildi. Ne ki sonuçta Anayasa değişikilği için gerekli oy oranı mevcut durumla Özal'ın önerdiğinin ortalarında kesinleşti.

Anayasa'nın geçici 4. maddesi çok sayıda siyasiyi de kapsamasına rağmen pratikte Demirel ve Ecevit'i ilgilendiriyor.

Burjuvazinin önümüzdeki süreçte Ecevit'i alternatif olarak düşünmesi, şimdilik olası değil. Ancak Özal'ın yerine burjuvazinin alternatif yaratması açısından Demirel ve çevresinin özel bir yeri var. Yasakların kalkması halinde zaten fiilen politikanın içinde olan Demirel, hukuken de meşruiyet kazanacak. ''Yasaklı'' Demirel, yasaksız olacak. Mevcut rejimin demokrasi olmadığını söyleyen Demirel bundan sonra ''Yasaksız Türkiye istiyorum'' diyebilecek mi?

En genel anlamıyla söylemek gerekirse, belirli bir toplumsal rejimin hukuki belgesi olan anayasaların amacı verili rejimin işleyişini ve varlığını kural altına almaktır. Mevcut düzenin korunmasını güvence altına aldıkları içindir ki tutucudurlar. Eğer düzen sömürüye dayanıyorsa, sömürü düzeninin koruyucusu olan Anayasa, sömürüyü mümkün kılan onun idamesini sağlayan ve onu meşrulaştıran mülkiyet ilişkilerinin de koruyucusudur. Sömürü düzeninin Anayasası öncelikle burjuvazi ve ittifakı diğer egemen toplum kesimlerinin çıkarlarını ve sömürücü egemen konumlarını sürdürmelerinin güvencesidir. Tüm buna rağmen burjuva anayasalarının değişmesi gerçekleşemez mi? Kapitalist düzende Anayasaların değişmesi, demokratik hak ve kazanımların Anayasalarda yer alması başta işçi sınıfı olmak üzere çalışan geniş yığınların uzun soluklu ve meşakkatli mücadeleleri sonucu gerçekleşebilir . Bütün gelişmiş kapitalist ülkelerin anayasalarında yer alan demokratik haklar böylesi mücadeleler sonucunda Anayasa hükmü haline gelmişlerdir.

Özetle söylenebileceki şu oluyor: Bir Anayasa'nın kolay değişiyor olması ya da kolay değişebileceğinin gerçekleşebiliyor olması, demokratik hak ve özgürlüklere en çok ihtiyacı olan başta işçi sınıfı olmak üzere çalışan geniş yığınların çıkarınadır. Yığınların çıkarı kolay değişen Anayasa'dadır.

Bu açıdan bakıldığında 175. ve diğer maddelerin yığınların çıkarına olduğu iddia edilebilir mi? Böyle birşey söz konusu değil, ancak bu zamana dek Anayasa'yı ''deldirtmem'' diyen keyfiyet burjuvazinin kendi içsel çıkarları söz konusu olduğunda nasıl değişiklik yapabiliyorsa, işçi sınıfı ve emekçiler de kendi lehlerine Anayasa'da değişiklik isteme özgürlüğüne sahip olacaklar. Hiçbir güç ve keyfiyet bundan böyle Anayasa'yı ''deldirtmem'' diyemez, demokratik hak ve özgürlükler talebinin kanallarını tıkayamaz.

Bundan da öte ülkemiz özgülünde işçi sınıfı ve emekçi yığınlar açısından hedef, Anayasa'yı delmek, değiştirmek ya da yenilemek değil, sömürüsüz ve baskısız bir toplum düzenine ve dünyaya ulaşmaktır. İşçi sınıfı için sorun, gündelik mücadeleyi sosyalizm mücadelesiyle birleştirebilmektir. Demokrasi ancak bu mücadele içinde kazanılabilir ve bu mücadele içindedir ki yasalar gerçek anlamda ''delinir'' ve hükümsüz kalır.

Sorun burjuvazinin kendi iç hesaplaşmasının halka dayatılmasında yapılacak bir tercih sorunu değildir. Sorun, Demirel'lerin Ecevit'lerin politika yapıp yapmamaları da değil. Referandumu böyle kavramak burjuvazinin çizdiği çerçeveyi kabullenip, yanlış önerilerin getirilebilmesinin de temellerini yaratıyor.

Şimdi burada vurgulanması gereken önemli bir nokta var. Sosyal demokrasiye hak etmediği halde, 'demokratlık' misyonu yükleyenlere ders olması açısından özellikle vurgulamak gerekiyor. Şöyle ki; Anayasa değişikliği için gerekli oy oranı tartışmalarında oldukça paradoksal bir durum ortaya çıktı. Anayasa'nın değişmemesinden olduğu gibi kalmasından yana olan Özal, Anayasa değişikliği için gerekli oy oranının düşürülmesinden yana olurken, Anayasa'nın değiştirilmesini öngören ve her defasında açıklayan sosyal demokrasi oy oranının düşürülmesine karşı çıktı.

Hiç kuşkusuz Özal Anayasa'da değişikliğin kolaylaştırılmasını savunurken bunun temelinde demokratizm değil, faydacılık yatıyor. Bunu anlamak kolay. Çünkü Özal'ın Anayasa'nın kolay değişmesine gereksinimi var. ANAP çoğunluğu ile TBMM'den geçen kimi kanun ve kanun maddelerinin Anayasa Mahkemesi'nden geri dönmesini istemiyor.

İlginç olan sosyal demokrasinin tutumu. Anayasa değişikliğini pratikte TBMM'de çoğunluğa sahip olan sağ partilerin (Özal da sosyal-demokrasi de belli bir dönem daha sosyal demokrasinin parlamentoda çoğunluk sağlayamayacaklarını çok iyi biliyor) Anayasa'yı 'şeriat düzeni' doğrultusunda **'kapı aralayabileceğini'** iddia ederek karşı çıkıyor. Aynı mantıktan hareket eden kimi solcularımız da bu 'açık kapıcıklarla' daha baskıcı rejimlere geçilebileceğini öne sürüyorlar.

Bu kavrayış, toplumsal dinamiklerin ve toplumsal değişimin yasalarını kavrayamamak değil de nedir?

Tarihin hiçbir döneminde faşist diktatörlükler kendilerini anayasalarda şu veya bu biçimde iktidar için **'açık kapı'** aramamışlardır. Kaldı ki böylesine 'kapıcık'ların olmaması bu tür diktatörlüklerin gelmemesinin hiçbir zaman güvencesi olmamışlar, olamazlar.

Biliniyor. Ancak hatırlatmakta yarar var. Lenin, burjuvazinin baskı ve zor'a dayanan yönetim biçimi ile reform ve tavizler vererek idamesini sağlayan iki yönetiminden bahseder. Lenin burjuvazinin bu taktik değişmelerini öznel nedenlerden çok nesnel iç gelişimine bağlar. Yani burjuvazi bir yönetim biçiminden ötekine kendi iradi isteği ile geçmez. Tamamen nesnel süreç onu böylesi tercihlere iter. Böylesi süreçlerde ise burjuvazi önünde hiçbir engel tanımaz. Bu açıdan bakıldığında burjuvazi için Anayasa'nın engel olup olmaması söz konusu edilemez. O zaman 12 Eylül'ü bu mantıkla açıklamak zor olurdu.

Bu mantık, anayasaların geriye doğru değiştirilmelerini önlemek için anayasaların zor değiştirilir olmalarını savunmak değil mi? Daha 'geriye' doğru gidişi engellemek bahanesiyle pratikte mevcut 1982 Anayasasını savunmak, onun meşruiyetini kabullenmek değil mi? Bundan da öte, mevcut Anayasa zaten gidebileceği en geri konumda bulunmuyor mu?

175. maddenin değiştirilmesiyle getirilen kolaylığın pratikte hiçbir faydasının olmadığı daha önce belirtildi. Burjuvazi de çok iyi biliyor ki, demokrasi güçlerinin TBMM'de böyle bir gücü yok. Anayasa'yı değiştirmenin ve yok etmenin yolu, esas olarak kitlesel mücadelelerden geçiyor. Bundan da öte, 1982 Anayasası'nın şu veya bu maddesinin değiştirilmesi pek fazla bir önem taşımıyor. 175. maddenin yeni şekli eskisi ile kıyaslandığında biraz daha kolaylık getiriyor o kadar. Herşeyden önce bu Anayasa demokrasiyi yasaklayan bir bütünsellik taşıyor.

Genel olarak referandumdan ve burjuvazinin referandum dayatmasından ne anlamak gerekiyor?

Burjuvazi referandumlara genellikle iki amaca yönelik olarak başvurur. Birincisi, genel sınıf mücadelesinin yükselmesi ve buna bağlı olarak toplumsal muhalefetin dayatması sonucu tavizler vererek, dolayısıyla da mücadeleyi kilitlemeyi hedeflemeye yönelir. İkinci olarak da diktatörlüğünü pekiştirmeyi güvence altına almak için kendisini 'onaylattırarak' meşruiyetini yaratır.

İlki işçi sınıfının ve ittifaklarının yüksek düzeyde örgütlülüğüne denk düşerken ikincisi işçi sınıfının en örgütsüz ve dağınık anı'na denk düşer.

Bu anlamda her iki durum da özü itibarıyla anti-demokratiktirler. Burjuvazinin önerdiği çerçeve sistemi aşamadığı ve bütün kitle iletişim ve propaganda araçlarının tekellerin elinde olduğu, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında eşit koşulların olmadığı (en ileri "demokratik" kapitalist ülkelerde bile işçi sınıfı partileri burjuvazi ile eşit koşullarda değildir) için demokratik değildir. Hangi durumda olursa olsun referandum kitlelerin doğrudan görüşünün alındığı bir mekanizmadır. Referanduma karşı olmanın **gerekçesi** referandumun antidemokratik olmasından kaynaklanmaz.

Siyasi gündemi burjuvazinin belirliyor olması ve referandumun çerçevesini çizmesi, gene referanduma karşı olmanın gerekçesi olamaz. Eğer işçi sınıfı ve ittifakları siyasi gündemi belirleyebiliyor ve referandumun çerçevesini çizebiliyor güçte olsa idi, onun taktiği çok daha farklı olurdu.

Referandumun böyle algılanması aynı zamanda, ne yapılması gerektiğinin yanıtını da veriyor. **"Burjuvazinin iç siyasal çekişmelerinin dayattığı ve düzenin siyasal dayanıklarını tahkimden öte hiçbir anlam taşımayan böyle bir referandumda, sosyalistlerin "evet" ve "hayır" dışında boş oy kullanıp bağımsız konumlarını sergilemelerini"** önermek ne kadar gerçekçi olabilir? Ya da, **"hukuken siyaset yapamaz oldukları söylense de gerçekte siyasetin içerisinde olan burjuvazi siyasetçilerinin sözümona yasakların kaldırılıp kaldırılmaması için ortaya sürülen bu referandum bir aldatmacadır"** deyip, **"işçiler, emekçiler, öğrenciler kendilerine hiçbir yararı olmayan bu tartışmalarla zaman yitirmemeliler"** mi? Yoksa, **"gerçekte burjuvazinin farklı siyasi ekipleri arasında süregiden bir çekişme söz konusuyken, ortada somut bir çıkar ve itibar mücadelesi varmış görünümü (mü) yaratılmak isteniyor?"**

Tüm bu söylenenlerden referandumun sosyalistler açısından mantığını kavramakta yeterli oldukları söylenebilir mi?

Sınıf mücadelesinde işçi sınıfının çok önemli ve çok özgül şartlar altında uyguladığı 'boykot' taktiğini böylesi 'boş oy' gibi tercihlere indirgemek onun içini boşaltmıyor mu? Boş oy tercihi tek başına belki bir 'tercih'tir ama işçi sınıfının ya da sosyalistlerin bağımsız politikası ile özdeştirilebilir mi?

İşçi sınıfının bağımsız politikasından ne anlamak gerekiyor? Herşeyden önce nedir işçi sınıfının bağımsız politikası? Burjuvazinin çizdiği çerçeve dışında mı kalmak bağımsız politika, yoksa işçi sınıfının somut, elle tutulur çıkarı olmayan gelişmelere ilgisiz mi kalmak?

En genel anlamıyla söylemek gerekirse, işçi sınıfının bağımsız politikası bilimsel öğretiyle donanmış partisi aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Teorik düzey, ideolojik etkinlik ve örgütsel yetenek olmadan işçi sınıfının bağımsız politikası gerçekleştirilemez.

İşçi sınıfının bağımsız politikası, gündelik mücadelelerle genel mücadeleyi birleştirebilmesidir. İşçi sınıfının gündelik mücadelelere hapsedilmesi, genel mücadelenin gözardı edilmesi, işçi sınıfını burjuvazinin etkisine terkeder. Genel mücadeleyi besleyen gündelik mücadelelerden işçi sınıfının koparılması ise burjuvazinin manevra alanlarını genişletir. Her iki durumda egemen olan işçi sınıfının bağımsız politikası değil, burjuvazinin politikasıdır.

6 Eylü "referandum"unda "düzenin siyasal dayanaklarını tahkim" için yapılmak istenen keyfiliğe karşı dayatılan "evet-hayır" ikileminin dışında "boş oy" tercihi işçi sınıfının bağımsız politikası olabilir mi?

Gündelik mücadeleye ve buna ilişkin politikalara "boş oy" gibi 'tercih'lerle **tarafsız** kalmak **bağımsız** politika sayılabilir mi?

"Boş oy" tercihi herşeyden önce politikasızlıktır.

"Boş oy"ların "evet" oylarından çıkacağı, bunun da "hayır" oylarına yarayacağı şeklinde açıklama mantığı belki düz 'mantık' olarak doğru olabilir ama bu kavrayış da özün de aynı bakışı yansıtıyor. Burjuvazinin çizdiği çerçeveyi aynı 'ikilem' dayatmasından hareket ederek bu 'mantıkla' pratikte benimsemiyor mu?

Proletarya sosyalistlerinin "evet" taktiği her iki anlayışla

da esas olarak bu yönüyle ayrışıyor. İkileme saplanmak. İkilem kelimelerde değil, nesnellikte yatıyor. Kelimelere aldanmak nesnelliğe teslim olmayı zorluyor. Nesnelliği kavramak ise gündelik mücadeleyle genel mücadeleyi birleştirebilmekten geçiyor.

Böylesi durumlarda boş oy tercihi sosyalistler açısından "sınırlı da olsa bir güç ölçümü" olabilir mi?

"Ya hep, ya hiç" diyebilmenin hangi nesnel koşulları böyle bir tercihi zorunlu kılıyor?

"Ya hep, ya hiç" durumu genel sınıf mücadelesinin çok özgül bir anı'dır. Burjuvazinin referandum dayatmasında işçi sınıfına yönelik böylesi bir tercihi yok. Böylesi bir tercih burjuvazi için çözümsüzlüğün anı'dır. Çözümsüzlüğünü tavizlerle gidermeye çalıştığı an'dır. Öte yanıyla da işçi sınıfının iktidara en yakın olduğu momenttir. Haklı olarak işçi sınıfının böylesi anlardaki şiarı "Ya hep, ya hiç"tir. Olmayanı varmış gibi göstermek,kavramların özünü boşaltmak olmuyor mu?

Geçmişin ve geleceğin güzel ve anlamlı taktiklerini bugüne feda etmenin hiçbir anlamı olmadığı gibi, bu taktikleri önermenin koşulları da yok.

6 Eylül referandumu bu anlamıyla bir referandum değil. Çünkü, herşeyden önce temel hak ve özgürlükler tek başlarına referanduma konu olamazlar. İlkesel olarak olamazlar. Daha önce bir Anayasa metni içinde halkoyuna götürülen söz konusu yasaklar şimdi tek başına halka yeniden sunuluyor. Keyfiyet yeniden meşruiyet kazanmak istiyor.

Böylesi keyfiliklere izin vermemek gerekiyor.

Geçici 4. maddeyle yasaklananların burjuva politikacıları olmaları sosyalistler için 'bağımsız' kalmanın gerekçesi olamaz. Çünkü söz konusu olan Demirel, Ecevit değil. Söz konusu olan toplumun iradesine yeniden konmak istenen yasaklardır. Sıradan demokrat olmanın ölçüsü bu yasağa "evet"le karşı çıkmaktan geçiyor.

İşçi sınıfının somut bir 'çıkarı' olmadığı gerekçesiyle 'bağımsız' kalmak sınıf mücadelesini ve toplumsal gelişmeyi kavrayamamaktır. Burjuvazinin çizdiği, çizmek istediği nesnelliğe teslim olmaktır. Keyfilik kırılmadıkça, toplum iradesine konulmak istenen baskı yok edilmedikçe işçi sınıfı mücadelesinin kaynakları beslenemez.

"İşçi sınıfının bağımsız politikasını yaşama geçirebilmenin sayısız olanaklarını nesnelliğin kendisi zaten yaratıyor. Önemli olan bunları yeterince kullanabilme becerisi ve yeteneğine sahip olmaktır.

Hiç kuşkusuz referandum gibi böylesi sorunlarda bile burjuvazi tüm bu manevra değişikliklerini oldu-bittiye getirmeye çalışmaktadır. Kitlelere referandum çerçevesi daha önceden pusulaların renk farkına kadar belirlenmiş bir şekilde dayatılıyor.

Burjuva muhalefetine bile tahammül edilmeyen bu koşullarda, "referandum" içerisi boşaltılmış daha önceden yasal sınırları çizilmiştir. Sürenin kısa tutulması, toplantı, gösteri, miting yapma hakkının son derece kısıtlanması ve TRT'den yararlanma hakları, 'referandum'un hükümetin kendi politikasını dayatmasının bir aracı olarak beliriyor.

Sosyalistler propaganda ve siyasal teşhir alanında böylesine anahtar olabilecek halkayı demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, anayasanın tümüyle reddi olarak yakalamak zorundadırlar .

★

Tartışma

DOĞRU TAVIR 'BOŞ OY'DUR...

Ahmet ÜRAL

I

Oligarşi, siyasal gündemi belirlemeye devam ediyor. Sosyalistlerse henüz belirlenmiş gündemde bile etkin olamıyorlar.

Elbette, sosyalistlerin her dönemde gündemi belirleyen olmaları gerekir, biçiminde bir kural ileri sürülemez. Ancak gündemin belirlenmesinde bir unsur, bir bileşen olmaları, her dönem bir zorunluluktur. Bu, sosyalistlerin toplum yaşamındaki yerini açığa çıkartan bir ölçüdür.

Bu açıdan sosyalistlerin 73'lerden beri bu açıdan önemli zaafları olduğunu saptamalı ve sorunu önümüzdeki dönemin temel tartışmalarından birine dönüştürmeliyiz.

Geçerken de olsa değinmekte yarar olabilir. Bu tartışmanın temel sorunları: Politika nedir? Politika üretmek nedir? Politikanın araçları nelerdir? Ajitasyon bir monolog mu, yoksa kitlelerle kurulan bir diyalog mudur? Ve belki de tüm bunların çimentosu olan çalışma tarzı nedir? Teknik bir sorun mu, yoksa bir uslup (biçem) sorunu mudur?

II

Bugün yeni bir gündem burjuvazi tarafından belirlenmiş durumda... Sosyalistlerin konum ve etkilerinde ise bir değişiklik söz konusu değil. Hatta tartışmayı çok geriden izlediğimiz bir gerçek.

Önce belirlenen gündemi işçi sınıfının diline tercüme etmek gerekir.

Egemen sınıflar topluma bir ikilem sundular. Ve kitlelerden tarafını belirlemesini istiyorlar. O halde sosyalistler **hangi tarafta** yer alacaklardır?

Referandum bu nedenle dar politik bir sorun olarak ele alınamaz. Aslında bu tür sorunların hiçbiri dar

politik açıklamalara sıkıştırılamaz. Tersine belirli güncel sorunlar çerçevesinde belirlenen tutumlar farklı sosyalizm anlayışlarını açığa çıkartır.

Sorun esas olarak burjuva yasallık alanı içerisinde yapılan çalışmaların mantığıdır. O halde burjuva yasallık alanı içine atılan her adım, adımı atanın devlet, demokrasi ve reformlar için mücadele konularındaki bakış açısını açığa çıkartır.

Mutlaka her somut koşulda, o koşulların tahlilinden yola çıkılır. Ancak tüm davranışlarımızda temel Marksist ölçütler belirleyici olmalıdır.

Burada en temel ilkelerden biri burjuva devletin soyutlamacılığına karşı önlem almaktır.

Kapitalizmin en belirgin özelliği, sınıflar üstü bir devlet, demokrasi, parlamento, genel oy, halk vb. soyutlamalarla gerçeği perdelemektir. Bu nedenle sosyalistler her vesileyle gerçek çıkarları ve tarafları, işçi sınıfı ile burjuvazinin çatışmasını işçi kitlelerinin bilince çıkarmasını güvence altına alan politikalar gütmek zorundadırlar.

Burjuva yasallığı içinde çalışmak da böyle hassas temel bir sorunu, yasal olanaklarla teşhir etmeye dayanacaktır. Bu yanılsamayı bozacak adımlar doğru, derinleştirecek adımlarsa yanlıştır.

Referandumu bu açıdan tartışmaya başlamadan önce, egemen sınıfların hangi siyasal zeminde referanduma yöneldiklerini kısaca hatırlamak yararlı olabilir.

III

Yeni Öncü'nün ikinci sayısında yer alan başyazıda da açıkça belirtildiği gibi Egemen sınıflar... "Şimdilik çoğunlukla 24 Ocak'dan dönmek istemiyor ve bu politikadan başka çıkış yolu görmüyorlar"... "Ancak 24 Ocak henüz istenen sonuçları da üretmiş değil"... "... hatta tıkanma belirtileri gösteriyor..." "... muhalefet yeniden toparlanıyor ve örgütleniyor."

Bunun yanısıra a) AET'ye katılma, b)Kıbrıs sorunu, c)Ege sorunu, d)GAP projesi ve Kürt sorunu, e)Enerji sorunu, Musul Kerkük petrolleri (ve yine Kürt sorunu) f)Ermeni sorunu, ...egemen sınıfların ciddi problemleri durumundadır.

Brezinsky'nin de açıkça doğruladığı gibi önümüzdeki on yıl boyunca "dünyanın -yani emperyalizmin- çatışma odağı olacak olan" Ortadoğu Türkiye'nin" güvenlik kuşağı" (!) içindedir.

Bu kadar boyutlu ve karmaşık sorunlar kaygan bir zeminde çözülmek üzere burjuvazinin gündemindedir.

Ülkede belirleyici çelişki egemen sınıflarla işçi sınıfı ve emekçiler arasında olduğuna göre, bunun bilincinde olan egemenler, tüm sorunları bu çelişki eksenine oturtarak çözmek zorundadırlar. Bu noktada devletin, burjuva yasallığının buna uygun biçimlendirilmesi gerekir (zaten 12 Eylül niçin geldi) Gerek egemen sınıflar arası gerekse ezilen sınıflarla egemen sınıflar arası çatışmaların bu açıdan her gün yeni uzlaşma ve onaşmalara gereksinimi vardır.Aksi halde **şimdilik erken bulsalar da açık bir baskı rejimine dönmek zorunda kalacaklardır.**

İşte referandum tam da bu noktalarda ortaya çıkan bir onaşma çabası ve ötesidir. Ötesi dedik.. Ötesi, artık egemen sınıfların halka ve birbirleriyle sertleşen çatışmalarını mevcut siyasal almaşıklar çözmeye yetmemektedir. 12 Eylül'de denemek istedikleri "yeni kuşak politikacılar ve yeni partiler yaratma planı" da büyük ölçüde suya düşmüştür. Eski kuşak politikacıları yeniden sahneye çıkartmak ve kombinasyonu zenginleştirmek zorundadırlar. Burada büyük bir parantez açalım. Hatta eski kuşak politikacılar sistemin soluna kayan küçük ve orta sınıfların bir kesiminin de muhalefetini "radikalleşerek" temsil etmektedir. Ki bu kesim egemen sınıfların önemli bir toplumsal desteğini oluşturmaktadır. Bu nedenle Özal istemese de egemen sınıfların çoğunluğu bu muhalefetin parlamento dışı tutulmasından tedirgin olmaktadır. Yasakların kalkması bu kesimi de parlamento içinde ılımlılaştıracak denetlenebilir kılacaktır.

IV

Artık temel soruna dönebiliriz. Dedik ki egemen sınıflar topluma bir ikilem sundu. Ve kitlelerden taraf olmasını istiyor. Bu durumda sosyalistler **hangi tarafta** yer alacaklardır.

İlk önce bir gerçeği teslim etmek gerekir. Yazının başında politika üretmek vb. konularda solun zaaflı olduğunu dile getirdik. Referandum tartışmasında politik yeteneklerimizin bir ölçüsü doğru seçeneği belirlemekse, bir diğeri de zamanında harekete geçmektir. Bu açıdan bakıldığında yapılması gereken, burjuva yasallığının olanaklarıyla referandum pazarlığına başından katılmak ve pazarlığı etkilemekti. O zaman sloganlarımız eylem içeriği taşıyabilirdi. Bugün ise daha çok bir tavır belirlemek ve tutarlı olmakla sınırlı bir tartışma içindeyiz.

Gelelim referanduma ilişkin tavra...

Önce açıkça belirlemek gerekir ki kitlelere sunulan ikilem sahte ve tali bir ikilemdir. Taraf olarak gösterilenler -eski kuşak politikacılarla yeni kuşak politikacılar- aslında bir ve aynı taraftırlar. Tümü de holdinglerin, büyük toprak sahiplerinin şu ya da bu kesiminin temsilcileridir.

Öyleyse gerçek ikilem şudur: İşçi sınıfı bir taraf, diğerleri karşı-taraftır.

İster "Evet", ister "Hayır" kazansın sonuçta her ikisi birden (holdingler) kazanacaktır.

Şimdi biraz da referandumun taşıdığı örtük mesajlara göz atalım.

1) "Anayasa gerek işçi, gerekse burjuva muhalefeti tarafından yıpratıldı. Şimdi hem Anayasa'nın onarımı gerekiyor, hem de yeniden meşruiyetinin toplum nezdinde pekiştirilmesi gerekiyor. İster Evet, ister Hayır deyin ama yeter ki Anayasayı muhatap alın ve tanıyın..."

2) "...Ülkemizde 4. madde kapsamına girenlerin dışında siyasi suçlu yoktur. Yasaklıları ister suçlu bulun, ister yasaklarını kaldırın. Ama Evet ya da Hayır diyerek sistemin meşru muhaliflerinin yalnızca 4. madde

kapsamına girenler arasında bulunduğunu onaylayın...''

3) ''...Demokrasinin bu anayasal çerçeve ve öze uygun olması gerektiğini tanıyın...''

Bu önerilerin hiçbiri sosyalistlerce kabul edilemez!..

Söylenen şudur: 12 Eylül'e gelişin **siyasi suçluları** 4. madde kapsamına girenler, adi suçluları ise sosyalistler, demokratlar ve ilericilerdir. Yani başta ''müebbeden kamu yasaklısı'' yüzbine yakın insan...

Bu yalandır!...

Evet,12 Eylül öncesi ve sonrasıyla ülkemizde örgütlü bir suç işlenmiştir. Bu suç işçi sınıfı ve emekçi halka karşı işlenmiştir. Bunun sanıkları da egemen sınıflar ve onların eylül öncesi ve sonrası partileridir.

Biz bu sanıkların bir kısmını aklayamayız. Tersine tümünü yargılıyoruz...

Hele Türkeş ve hempalarının aklanmasına hiç alet olmayız.

Evet asılan bir kişi de olsa demokrasi zedelenir. Ve biz çifte standart kullanamayız. Ancak bizim demokrasimiz sınıflar üstü değil,sınıfsaldır. Tüm demokrasi ve halk düşmanlarının kitlelerce yargılanmasını istiyoruz. Hatta kitle baskısıyla burjuva devletin bile (Fransa, Şili vb. olduğu gibi) onları yargılamak zorunda kalmasını istiyoruz. Bu nedenle bu yasaklardan medet ummasak da (zaten medet ummak 4. madde ve yasakları yanlış kavramak olacaktır) aklanmalarına kesinlikle ortak edilemeyiz...

V

Şimdi soruyu bir de tersinden soralım: ''Evet'' demenin demokrasi mücadelesine katkısı nedir?

''Evet'' öneren solun örtülü ya da açık iki temel önermesi var.

1) Anayasa delinecek,demokrasi güçleri aklanacak.

2) Egemen sınıfların çelişkileri derinleşecek.

Elbette ''evet'' diyenler ''kerhen'' evet diyeceklerini, bu kampanya sırasında esas olarak 12 Eylül'ü tartışacaklarını, Anayasa'yı mahkum edeceklerini söylüyorlar.

Hatırlatmakta yarar görüyoruz. Bu referandum için Ecevit, Demirel vb. Evren ve Özal'a referandum kampanyalarında 12 Eylül'ü tartışmayacaklarına söz verdiler ve bu söze de uyuyorlar. Eh bu da kampanyanın karakterini şimdiden belirlediği gibi, sosyalistlerin ellerindeki araçların sınırlılığı da ortada.

İkincisi Anayasa'da ne değişse kârdır anlayışı (pragmatizmden) faydacılıktan başka bir anlam taşımaz. Bu kadar gerçeği terazinin bir kefesine koyup, diğer kefesinin ağır bastığını söylemektir.

Üçüncüsü Ecevit'i Demirel'i ya da Deniz Baykal'ı ''demokrasi güçlerine'' dahil etmedikçe, bu referandum da aklanması için destek konacak demokrasi gücü keşfetmek olanaksızdır. Tersine gerçek demokrasi güçleri sunulan bu yapay ikilemde mahkum edilmek istenmektedir.

Dördüncüsü Egemen sınıfların çelişkileri, 4. madde kalksa da kalkmasa da keskinleşecektir. Aslında önce de belirttiğimiz gibi 4. maddenin sürdüğü koşulda orta ve küçük sınıfların belirli kesimlerini barajlayan bu kişilerin çevresindeki kitleler radikal bir sağ (ya da sistemci sol) muhalefete yönelme eğilimi taşımaktadır. Demirel ya da Ecevit parlamentoya girdiğinde bu kesimlerin muhalefeti de burjuva parlamentosunun denetim ve uzlaşma sınırlarına hapsolacaktır. Bunun dışında örneğin Demirel %40 Evet, %60 Hayır gibi bir durumda bile her zamanki ''mantığıyla'' ''işte toplumun %40'ı bizi aklamıştır. Şimdi bu %40'ın parlamentoda temsil edilmesini engelleyecek misiniz?'' diyerek atağa kalkacaktır. Sonuç değişmeyecek, çelişkiler keskinleşecektir. Çünkü esasen söz konusu çelişkilerin yalnızca görünen ve tümünü temsil etmeyen yanı Özal-Demirel vb. çelişkilerdir. Çelişkilerin gerçek kaynağı Tekeller, desteği de **yanlış taraf seçen** burjuva yanılsamasına kapılanlardır.

VI

Sonuç olarak, proletarya sosyalistleri bu referandumda **BOŞ OY** vererek sınırlı da olsa güç ölçümü yapmaya çalışmalı ve bu sahte ikilemi teşhir etmelidirler.

Burada hemen söylemek gerekir ki, GÜN-ALINTERİ- GÖRÜŞ vb. çevreler açısından EVET demek mantıksal bir iç tutarlılık gösterir. Bu tavır onların çizgilerine uygundur. Bu nedenle geçen seçimlerde SHP'yi desteklemişler, gelecekte de destekleyeceklerdir.

Oysa proletarya sosyalistlerinin ve Yeni Öncü'nün Evet diyor olmaları çok ciddi bir talihsizliktir. Bu gerçeği farkedip geri adım atacaklarını, proleter sosyalist bir açıklık ve duyarlıkla yanlışı göreceklerini umuyorum...

★

Yaşasın DİSK!

İsmail AĞAN

Zaman zaman öyle dönemlerden geçeriz ki, proletarya sosyalizminin bilimsel sosyalizmin ışığında hayata geçirmeye çalıştığı devrimci politikalar, kitle çizgisinin dışına düşer. Bu tamamen bilimsel sosyalizmin kitleler tarafından özümsenememiş olmasının, gelişkin mücadele deneylerine sahip olmamalarının, proleter sosyalist mücadeleye hazır olmadıkların göstergesidir.

Örneğin şovenizmin sosyalistlere dahi hakim olduğu bir ülkede var ulusal sorunun gerçeklerini ortaya koymak, kitle çizgisinin dışına düşmeyi de beraberinde getirir. Ancak hayatın gerçeği dayatması ve sorunun kitlelere kavratılması yolundaki mücadeleler sonuçta sosyal-şovenizmin saldırılarına rağmen gerçekler kitlelere mal olacaktır. Elbette ki bunun ilk koşulu gerçeği ortaya koyanların takınmaları gereken kararlı tutumdur.

Türkiye solunda hakim olan kendi sağından medet umma ve kitle kuyrukçuluğu proletarya sosyalistlerinin burjuvaziden bağımsız ürettikleri politikaların hayata geçmesinde zaman zaman yalnız kalmalarına yol açtı. Zaten proletarya sosyalizmini solun diğer gruplarından ayıran çizgi, bir yanıyla bilimsel sosyalizmin gerekliliklerini tavizsiz yerine getirmek değil midir?

Proletarya sosyalistlerinin DİSK'e ilişkin yürüttükleri politikalar bu gerçeğin sendikal plandaki bir yansımasıdır.

Açıldığı günden bu yana proletarya sosyalizmi DİSK'i Türkiye işçi sınıfının en ilerici sendikal örgütü olarak görmüş, sınıf ve kitle sendikacılığı adına kazanılan bir ileri adım olarak değerlendirmiştir. Demokratik, merkeziyetçilik ve sınıf sendikacılığı ilkelerinin daha geliştirilmesinin, aşağıdan yukarı örgütlenmelerle daha ileri daha kitlesel bir hale getirilmesinin mücadelesini vermiştir. DİSK'i burjuva politik arenasında bir basamak yeri değil, sınıf mücadelesinin ekonomik-demokratik hattında bir kale olarak değerlendirmiştir.

Proletarya sosyalizmi, kapısına kilit vurulduğunda da DİSK'in hayat içindeki devamlılığını sağlamaya çalışmış, tabanda **-fabrikalarda DİSK'i yaşatma savaşı vermişlerdir-** İlk bakışta "ayağı yere basmayan boş çabalar" olarak değerlendirilebilen bu politika, 12 Eylül'ün yarattığı yılgınlık ortamı içerisinde taraftar bulamamış, kitleselleşememiştir. Birçok "sosyalist" kafasını Türk-İş'e sokarak "işçi sınıfının birliği"ndeki erdemi keşfetmiş (!), bir kısmı da ne yapacağını bilmez politikasız bir şekilde beklemede kalmıştır. Bugün DİSK'i yaşatma çabalarına alaylı eleştirilerd ebulunanlar kazanılmış hakların kayıtsız şartsız, hiç direnmeden teslim edilmesi anlamına gelen tavırsızlığı ya da Türk-İş'e sığınmayı seçmiş olmanın utancını taşımalıdır. Tüm eksikliklerine rağmen DİSK'i mahkemelerde savunan yoneticiler ve tabanda örgütlülükleriyle yaşatmaya çalışan işçiler, eleştiri değil, onurlu davranışlarıyla önce övgüyü hakettiler.

Proletarya sosyalistleri bugün de yeni bir konfederasyon önerisi nedeniyle çeşitli eleştirilere hedef oluyorlar. Demokrasi mücadelesinin en alt basamaklarında -kazanılan hakların kaybedilmesine seyirci kalmak anlamında- tökezleyenler, eleştirilerini "doğru" alternatifler ile birlikte ortaya sürmelidirler. İşçi sınıfının sendikal mücadelesi Türk-İş'in sarı devlet sendikacılığı içerisine hapsedilmesine **karşı** mücadele etmek anlamına gelen yeni konfederasyon önerisi proletarya sosyalistlerinin önerisi olmaktan çıkıp tüm sosyalistlerin, demokratların ve öncü işçilerin katılımıyla zenginleştirilmeli, DİSK'in geçmişteki eksikliklerini gidererek yepyeni bir DİSK yaratılmalıdır. Bu, ileri, sınıf bilinçli işçilerin birliği, dayanışması ve mücadelesinin yeniden yükseltilmesi, DİSK'in kapısına kilit vurulmasıyla başlayan işçi sınıfının gaspedilen haklarını yeniden geri alınması, daha ileri haklar için mücadele ve herşeyden önce demokrasi terbiyemizin de gereğidir.

Yeni bir konfederasyon üretiyor olmamız, DİSK'i kapatılmış kabul edip başımızın çaresine bakma kaygısından değil, ona sahip çıkma anlamına gelmektedir. Ancak kapısındaki kilidin açılıp, hukuki varlığına yeniden kavuşana kadarki bekleyiş bize 7 yıl kaybettirmiştir. DİSK'e sahip çıkmak mal varlığına tabelasına sahip çıkmak olmamalıdır, tek başına. Kaldı ki, bu anlamda sahip çıkmak dahi bir şeydir. Atılması gereken adımı 7 yıl sonra atmış olmak anlamına da gelmiş olsa, **Gün Dergisi**'nin açmış olduğu, **"DİSK AÇILMALIDIR"** kampanyasını desteklediğimizi ilan ediyor, tüm sosyalistleri, ilerici, devrimci ve demokratları bu uğurdaki mücadeleye çağırıyoruz!

★

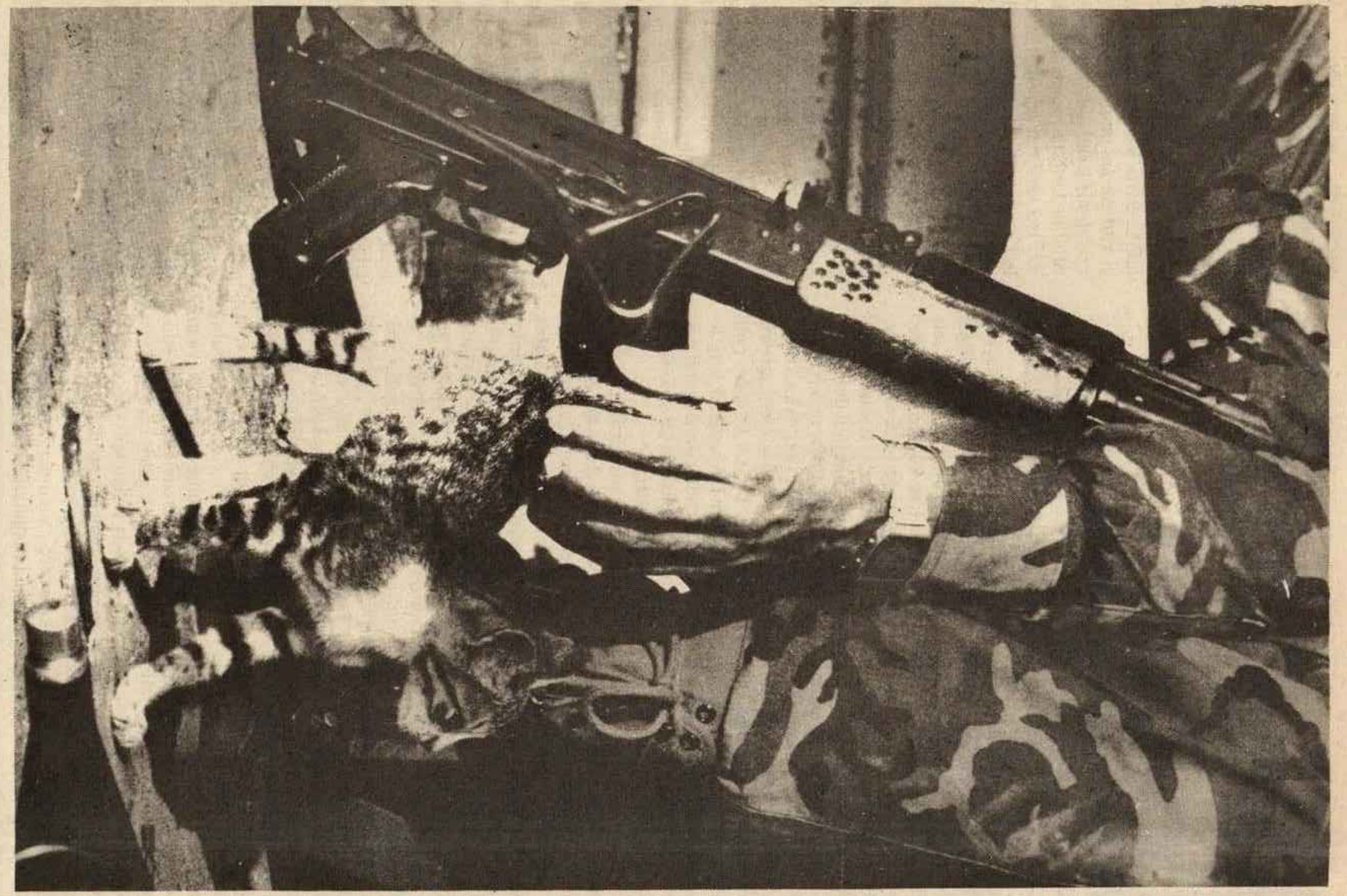

★ **Filistin halkı emperyalist oyunları bozacaktır.**

"Zafere Kadar Devrim"

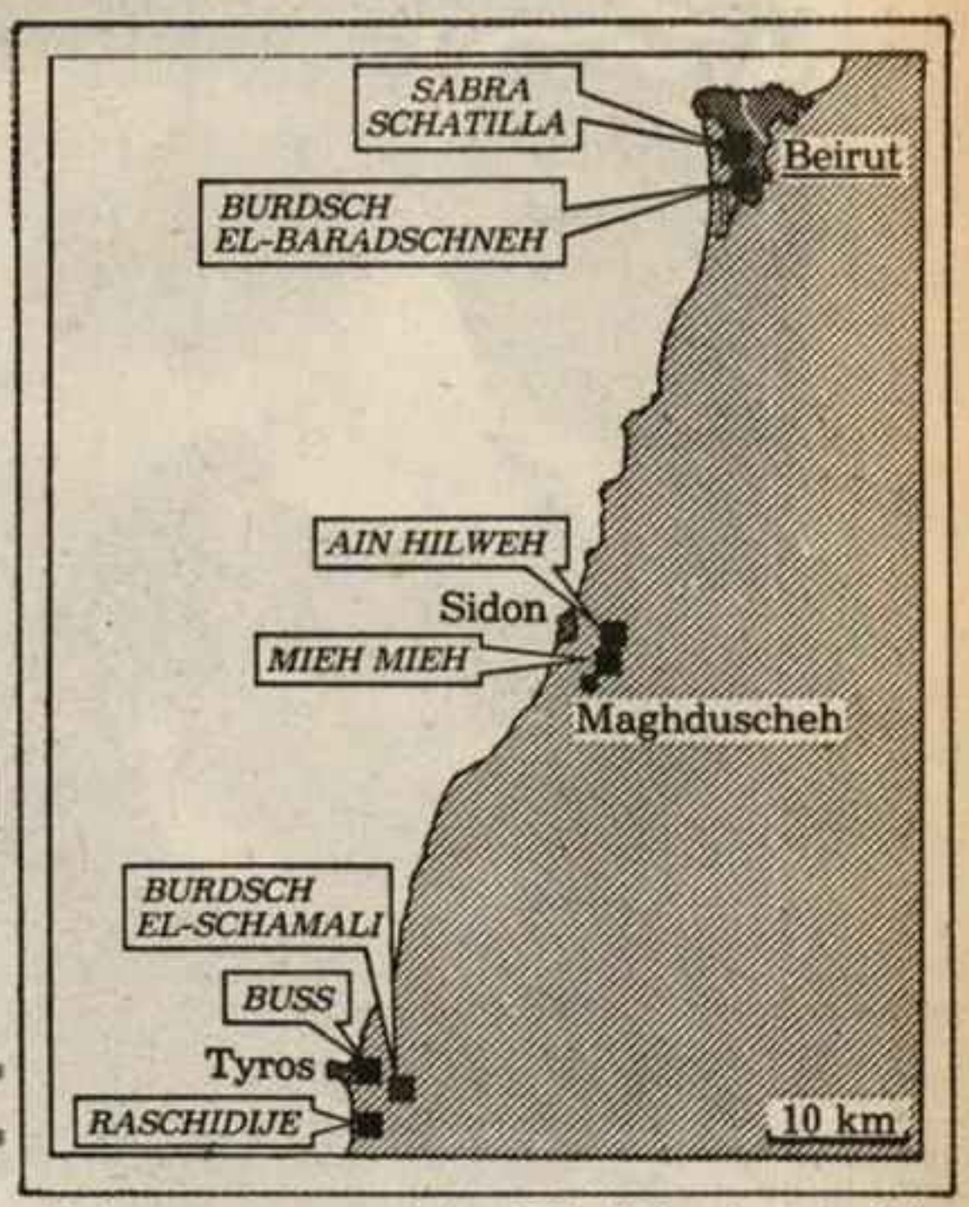

Mehmet PETEK

"Ürdün ve Filistin halkı arasında gayret edilen kardeşçe ve arzulanan ilişkiler dolayısıyla ve pratik tecrübelerden de görüldüğü gibi Amman anlaşmasının bu ilişkilerin daha ileri gelişmelere ulaşabilmesinde bir engel teşkil ettiği gözönüne alındığında, FKÖ-Yürütme Komitesi bu anlaşmayı değil daha fazla geçersiz görmek, tam tersine fesh etmiştir."

FKÖ-Yürütme Komitesi'nin 19. 4.87 tarihli bu açıklaması uzun zamandan beri beklenmekte olan birliğin yolunu açtı ve Filistin halkının sürgündeki meclisi olarak tanımlanan Filistin Ulusal Meclisi'in (PNC) 18. oturumu, bir gün sonra Cezayir'de FKÖ Başkanı Y.Arafat'ın Fetih Hareketi ve ayrıca en önemli sol örgütler olan Halk Cephesi, Demokratik Cephe ve Filistin Komünist Partisi'nin katılımı ile başladı.

Gerçekleştirilen bu 18. Kongre, FKÖ içinde var olan fiili bölünmeye şimdilik bir son verdi. Kabaca söylemek gerekirse FKÖ içinde Filistin sorununu emperyalizme mümkün olduğu kadar yanaşarak ve tavizler vererek çözmeye hazır olan sağ kanat ile kurtuluş mücadelesinde emperyalizme karşı bir tavır alan ve geriye kalmış tek cephe devleti Suriye'ye yanaşmaya ısrarla taraf olan sol bir kanat mevcuttur.

18. Kongre'de, Nisan 83 tarihinde yapılan 16. Kongre kararlarının tekrar ileri sürülmesi, Mısır'daki emperyalizmin işbirlikçisi H. Mübarek hükümetine karşı FKÖ önderliğinin bir dönüm noktasına geldiğini göstermektedir. Hatırlanırsa o zamanlar FKÖ önderliği, gene Cezayir'de, Mısır ile olan ilişkilerini ancak Kahire'deki hükümetin Camp-David (İsrail ile 78 yılında tek taraflı olarak gerçekleştirilen "Barış"-anlaşması) politikasından vazgeçmesi halinde geliştireceğini açıklamıştı. Bu gerçekleşinceye kadar FKÖ'nün Mısır'da bulunan muhalefet hareketi ile ilişkileri geliştirmesi karara bağlanmıştı. Gerçi bu noktalar 18. Kongre'de pek muğlak bir şekilde sonuçlanmıştır, fakat Filistinli sol güçler için Mısır'daki bu işbirlikçi hükümet ile olan ilişkilerin kesilmesinde FKÖ çerçevesi içinden mücadele etme olanağı da doğdu.

El-Fetıh ayrıca Cezayir'de **"Günlük Önderlik Komiteleri"** diye de tabir edilen ve içinde sol örgütlerin de sürekli var olduğu bir **sekreterliğe** göz yummak zorunda kalarak, bu güçlerin de daha fazla karar verme hakkına sahip olmalarına yol açtı. Böylece FKÖ- Önderlik organlarının demokratikleştirilmesi gerektiği doğrultusundaki talepler de hesap edilmiş olmaktadır. Kararlarda İsrail'deki demokratik güçlerle ilişkilerin derinleştirilmesi gerektiği yolundaki açıklamalar da dikkati çeken başka bir noktadır.

Kral Hüseyin ve Arafat arasında 13 Şubat 1985 tarihinde gerçekleştirilen Amman Anlaşması ABD Emperyalizmine yeşil ışık yakmış, yani tek başına yapmış olduğu girişimlerle "kendi bildiğini okuyan" FKÖ Başkanı'nın emperyalizme tavizler vermeye hazır olduğu kesinlik kazanmıştı. El-Fetih'teki sağ

güçler, 1982'deki Lübnan yenilgisinden ve FKÖ'nün Beyrut'tan çekilmesinden sonra ABD'nin daha iyi kozlara sahip olduğu sonucuna vararak, "Filistin davasında geriye kalandan ne kurtarırsak kârdır" mantığına ulaşarak Washington ve Arap gericiliğine yanaşmaya başlamıştır. El Fetih'in belirleyiciliğindeki FKÖ-Önderliği ardından giderek daha fazla geçmişte birlikte saptanmış olan temel prensiplerden tavizler vererek emperyalizmin talepleri karşısında geri adımlar atmaya başlamıştır.

Y.Arafat'ın Amman anlaşması ile doruk noktaya ulaşan işbirlikçi tavrı, aslında daha önceki gelişmelerde de ortaya çıkan bir durumdur. Arafat Aralık 83'te Kahire'ye giderek H.Mübarek'i ziyaret etmiş ve böylece Camp-David anlaşması yüzünden izole olmuş Mısır rejiminin Arap dünyasında tekrar entegre olmasına ön koşulları sağlamaya çalışmıştır. Bunun ardından Ürdün Kralı Hüseyin Eylül 84 tarihinde Mısır ile tekrar ilişkileri başlatarak kendisinin Ortadoğu politikasını Camp David politikasının dümen suyuna uydurmaya başladı. ABD yandaşı bu iki rejim artık zayıflamış olan FKÖ'yü, Reagan yönetiminin Ortadoğu probleminin çözümü için getirdiği formülasyonuna adapte etmeye zorlamıştır. Bu gelişmelerin doğal sonucu olarak Amman anlaşması böyle ortaya çıktı. FKÖ Başkanı, Hüseyin ve kendisi arasında imzalanan bu dökümanda, FKÖ'nün BM tarafından tespit edilmiş temel haklarından, yani Filistin halkının sadece FKÖ tarafından temsil edilme ve bağımsız bir Filistin devletinin kurulabilmesi hakkından pratikte böylece vazgeçmiş oluyordu.

ABD emperyalizmi ve İsrail'deki Sosyal Demokrat (!) İşçi Partisi, Ortadoğu probleminin çözümü için ön koşul ve perspektif olarak, Ürdün ve Filistinliler tarafından ortaklaşa oluşturulacak olan bir karmaşık delegasyonun kurulmasını ve ayrıca Ürdün (Şeria) ırmağının batısında (yani İsrail işgali altında!) ve doğusunda oluşturulması düşünülen, Ürdün kontrolündeki bir Filistin federasyonunun kabul edilmesini dayattı. Filistinli temsilcilerin Ürdünlü bir delegasyona entegre edilmesini düşünen İsrail ve ABD, böylece Ortadoğu probleminin çözülmesi için BM tarafından dayatılan bir "Uluslararası Konferans" ile ABD tarafından dayatılan "Doğrudan görüşme" isteği arasında bir görüş birliğine varılacağını hesaplamakta idi. Burada elbette "doğrudan görüşme" diye,İsrail'in sadece Arap komşuları ile birlikte yürüttüğü, Filistinlilerin bağımsız temsilcilerinin katılmadığı (yani FKÖ!) görüşmeler kastedilmektedir. Emperyalizm bu "doğrudan görüşmeleri" Uluslararası Konferans çerçevesinde yürütmek ve bu görüşmelerden çıkan kararları süslü bir şekilde devletlerarası hukukundan geçirmeyi planlamıştır.

Amman anlaşması nerede ise FKÖ bölünmesinin artık kesinlik sağladığını göstermiş ve Arafat'a muhalif olan güçlerin Suriye yanlısı **Ulusal Selâmet Cephesi**'nde (Filistin Ulusal Kurtuluş Cephesi olarak da adlandırılmaktadır) toplanmasını hızlandırmıştır. Mesela Halk Cephesi (G.Habbaş) Amman anlaşmasına karşı olanların cephesel anlamda birleşmesinin, Fetih önderliğini baskı altında tutma imkânı sağladığı görüşünde idi. Burada FKÖ'deki birliğin tekrar sağlanabilmesi koşulu olarak Amman anlaşmasının feshedilmesi ve Mısır ile ilişkilerin koparılması hedeflenmiştir. Bu deneyim, Fetih'ten ayrılan **Devrimci Fetih Örgütü** (Ebu Musa), Suriye tarafından kurulan **Saika** (Züheyr Muhsin) veya **Filistin Halk Cephesi-Genel Kumandanlık** (Ahmet Cibril) gibi güçlerin Ulusal Selâmet Cephesi'ni sadece kendi güdümlerinde olan yeni veya yedek bir FKÖ kurmak için bir araç ola-

rak görmelerinin anlaşılmasından sonra başarısızlığa uğramıştır. Bu da sonuçta Ulusal Selâmet Cephesi'nin hareketliliğini felce uğratmış ve geriye sadece Suriye tarafından tanınan şekli bir yapı kalmıştır. Suriye Lübnan'da kendisinin "sözünü" dinleyen Filistinlileri toplamak ve Ortadoğu problemi üzerine olabilecek bir uluslararası konferansta "Filistin kartını" elinde bir koz olarak bulundurmak niyetinde olduğu için, böyle bir yedek FKÖ'nün kurulmasını baştan beri teşvik etmiş ve desteklemiştir.

Diğer yanda Ürdün-Mısır stratejisi ile emperyalizmden medet uman FKÖ içindeki sağ akımlar ise, zamanla ABD'nin kendilerinin arzuladığı anlamda yeni birşeyler yapma girişiminde bulunmadığını görerek daha fazla açmaza girdiler. Hatta ilerleyen zaman Filistin Direnişi'nin daha fazla bölünmesine, FKÖ'nün taraf alınmasının gittikçe azalmasına ve Ürdün üzerinden gelen Amerikan baskısının çoğalmasına neden oldu.

Şubat 86 tarihinde Kral Hüseyin, Arafat'ı BM'in İsrail'in meşruluğunu tanıyan ünlü 242 ve 338 sayılı kararlarını kabul etmeye razı edemeyince tek taraflı olarak Amman anlaşmasını dondurdu. İşte tam da bu nokta, yani bu kararların kabullenilmesi, FKÖ temsilcilerinin Ürdün delegasyonu içinde bir Ortadoğu konferansına katılmalarının şartlarından biri idi. Ardından Hüseyin Mısır'ı da arkasına alarak İsrail ile işbirliğine gitmek ve Batı yakasında İsrail ile birlikte müşterek bir hakimiyet (kondominyum) oluturmak için girişimlere başladı. Burada Hüseyin'in uyguladığı taktik, ileri bir tarihte olabilecek bir anlaşmanın altına imza atabilmek için elle tutulur sonuçlar yaratmak idi.

Girişimlere Batı Yakası'na, İsrail tarafından Ürdün yanlısı belediye başkanlarının yerleştirilmesi ile başlanmış ve ardından Amman'da FKÖ'nün büroları kapatılmıştır. Bunu Ürdün'ün İsrail tarafından işgal edilmiş toprakları "**geliştirme planı**" adı altında sunduğu; ABD, Avrupa ve gerici Arap ülkeleri tarafından finanse edilmesi İsrail tarafından da uygun görüldü.

Bütün bunlar Siyonizm, ABD ve gerici Arap ülkeleri arasında koordine edilmiş bir strateji mozaiğinini sadece birkaç taşını oluşturuyor. Bu girişimlerle Filistin direnişinin pozisyonları yok edilmek, Batı Yakası'nda bir türlü "**uysallaşmayan**" FKÖ'ye karşı alternatif olan bir işbirlikçi yönetim kadrosu oluşturulmak istenmekteydi.

Amman anlaşması ile çıkmaz sokağa gittikçe daha fazla girildiğinin, verilen bütün tavizlere karşın emperyalizmden hala ufak bir şeyler bile geldiğinin görülmesinden ve Şubat 86'da Ürdün -Mısır kapısının kapanmasından sonra El-Fetih'in sağ kanadında bile Arafat'a karşı hoşnutsuzluk ortaya çıkmış ve Amman Anlaşması'nın feshedilerek tekrar yurtsever pozisyonlara dönülmesi talep edildi. Bu anlamda FKÖ'nün içinde yurtsever ve anti emperyalist tabanda tekrar birliğin sağlanması için uygun bir ortam ortaya çıktı. Tam da bu zamanda Cezayir Devlet Başkanı Filistinli örgütlerin tekrar safları sıkıştırması gerektiği konusunda bir çağrı yapması, olumlu gelişmelerin başlangıcı oldu.

İlk görüşmeler Fetih Merkez Komitesi, Demokratik Cephe ve Filistin Komünist Partisi arasında Cezayir'de, Moskova'da ve Prag'ta birbirini izledi ve ardından Eylül 1986'da Prag'da ortaklaşa imzalanan bir açıklama yapıldı. Bu açıklama ilk defa olarak Fetih önderliğinin 1983'den beri uyguladığı çizgiden vazgeçmeye hazır olduğuna dikkatleri çekti. "**Fetih hareketi böylece onaylamaktadır ki, 13 Ocak 85 yılında imzalanan Amman Anlaşması artık geçerli değildir ve FKÖ politikasında bir temel teşkil etmektedir.**" (1)

Anlaşmanın resmi bir şekilde Fetih Merkez Komitesi'nce veya FKÖ-Yürütme Komitesi'nce feshedilmesi gibi pratik adımlar atılmamasına rağmen, buzların artık erimeye başladığının habercisi oldu. O zamana kadar Mısır ile olan ilişkilerin kesilmesini Fetih ile olan ilişkilerin tekrar başlanmasına ön koşul olarak dayatan G.Habbaş bile, Fetih önderliğindeki Ebu Cihad ile Prag ve Moskova'da buluşmuştur. Ebu Cihad ise hatta Avrupa'daki terör eylemleri ve işbirlikçi FKÖ politikacılarını öldürmekle ün yapan eski El-Fetih'ci Ebu Nidal ve grubu ile de görüşmelerde bulunmuş ve Ebu Nidal'dan gelecekte artık terör eylemlerinden vazgeçeceği hakkında bir teminat da aldı.

Özellikle Lübnan'daki Kamp savaşları ve bu kamplardaki Filistinlilerin örgüt ayrılığı gözetmeksizin omuz omuza çarpışmaları örgütlerin önderliklerini birbirlerine Ulusal Birliği sağlamak doğrultusunda daha da hızlı bir şekilde yaklaşmalarının nedenleri arasında yer aldı.

Kuveyt'te, Ocak 87'de yapılan İslam Konferansı'nda Suriye, Ürdün, Cezayir ve Kuveyt'in temsilcilerinin katıldığı bir oturumda, S. Arabistan FKÖ'nün uluslararası alanda daha fazla muhatap alınması için bir plan açıkladı. Planın içeriği ise bambaşka niyetler taşımaktaydı. Bu değinilen devletler

Bacağı kopmuş bir Filistinli sapan ile direnirken.

Silahlı direniş cephesinden Ulusal Meclis'e Leyla Halit

BM'nin 242 sayılı kararını FKÖ'nün kabul etmesi için dayatmalarda bulunmalı; Suriye Lübnan'daki kontrolü üzerine alıp düzeni sağlamalı; yani aynı zamanda FKÖ'nün Lübnan'daki politik rolünü frenlemeli! Karşılığında Suriye oldukça berbat olan ülke ekonomisini iyileştirmek için S. Arabistan'dan kredi alabilecek, uzun vadede Güney Lübnan'dan Filistinliler **"temizlenerek"** ülkenin kuzeyine ve Ürdün'e yerleştirilecek, bunun için Ürdün de S. Arabistan'dan yardım alabilecek.

Bu plana karşı çıkmayan Suriye (!) ve Ürdün'ün aksine Cezayir hemen olumsuz cevabını vererek ve Şubat 87 tarihinde Cezayir Devlet Başkanı **Chadli Ben Jedid** Filistin Ulusal Meclisi Kongresi'nin ülkesinde yapılması için her türlü yardımı yapmaya hazır olduklarını açıkladı. (2)

18 Mart 1987 tarihinde, Tunus'ta Prag'daki açıklamaya imza atan temsilciler, Ulusal Meclis'in toplanması için görüşmelerde bulunarak, daha önceki Ulusal Meclis'lerden çıkan kararların ve 1973 yılında saptanan FKÖ politik programının önemli noktalarını içeren yurtsever, anti-emperyalist bir stratejinin formüle edilmesine karar verdiler: 1) Amman Anlaşmasının feshedilmesi,

2)Camp David anlaşmasını, 1982'deki Reagan planını, işgal edilmiş bölgelerdeki Ürdün-İsrail iş bölümünü, bir otonomi çözümünü ve BM'nin 242 sayılı kararını Ortadoğu probleminin çözümüne temel sayan; Filistin halkının geriye dönüşünü ve kendi kaderini kendisinin tayin etme ve Filistin toprakları üzerinde bağımsız bir Filistin devleti kurulabilmesi hakkını yok sayan ayrı veya kısmî çözümlerin reddedilmesi,

3) BM'nin öncülüğünde, Güvenlik Konseyi'nde sürekli üye olan beş ülkenin (ABD, Sovyetler Birliği, Çin, Fransa, İngiltere) katılımı ile ve BM tarafından şimdiye kadar Filistin problemi hakkında çıkartılmış bütün kararların temelinde bir Uluslararası Ortadoğu Konferansı'nın gerçekleştirilmesi talebinin prensip sayılması ve FKÖ'nün bu konferansa bağımsız, eşit şartlar altında ve Filistin halkının tek temsilcisi olarak katılması,

4) FKÖ dışında Filistin halkını temsil ettiğini idida eden ve FKÖ'nün yerini alan her yapılanmanın, her çeşitten delegenin veya Filistin temsilciliğinin bölünülmesinin reddedilmesi. FKÖ'nün bağımsız olduğunun altının çizilmesi ve dışarıdan örgütün iç ilişkilerine karışmak girişimlerine şiddetle karşı çıkılması,

5) Mısır'a karşı olan ilişkilerin, Ulusal Meclis'in hazırlanması için yapılan öngörüşmeler sırasında tartışılması. (3)

Bu arada bu birlik görüşmeleri umulmadık destek aldı. Arap dünyasında Arafat'ın en tavizsiz muhaliflerinden biri olan Kaddafi, kamp savaşları ve Filistin direnişini tümden yok etme girişimleri yüzünden (belki de biraz da girmiş olduğu "Çad Macerası" yüzünden gittikçe izole olmaya başlamasının etkisiyle!) izlemiş olduğu yolu değiştirerek, El-Fetih'te Arafat'ın sağ kolu Ebu Cihad'ı, Demokratik Cephe'den N.Havatme'yi ve bütün Arafat muhaliflerini Trablusgarp'a davet etti. Burada Cezayir'in ikinci önemli adamı olan Muhammed Şerif'in de katkısıyla "Diyalog Platformu" diye tanımlanan bir açıklama yapılmış ve Arafat muhaliflerinin Ulusal Meclis'e hangi koşullar altında katılacakları belirtilmiştir:

★Amman Anlaşmasının resmi bir şekilde feshedilmesi,

★Mısır ile olan ilişkilerin kesilmesi (Tunus açıklamasının aksine!)

★BM'nin 242 ve 338 sayılı kararlarının reddedilmesi,

★Kollektif önderlik altında FKÖ'nün demokratikleştirilmesi,

★Ulusal Meclis'te ve Yürütme Komitesi'nde, bütün fraksiyonlara uygun düşen şekilde temsilcilik hakkının tanınması.

Sonuçta bütün katılanlar (Saika ve Devrimci Fetih Örgütü dışında!), yani Demokratik Cephe (N. Havatme), Halk Cephesi (G. Habbaş), Filistin Mücadele Cephesi (Samir Goşe), Filistin Kurtuluş Cephesi (Ebu Abbas) ve Halk Cephesi-Genel Kumandanlık (Ahmed Cibril) ortak olan bu açıklamaya imza attılar.

Cezayir'deki Ulusal Meclis toplantısına ise Suriye yanlısı Saika, Devrimci Fetih Örgütü ve H.C.-Genel Kumandanlık dışında bütün örgütler katılmış ve **Filistin Komünist Partisi** (Süleyman Neccab) resmi olarak FKÖ çatısı içine alınmıştır. Ebu Nidal ise Arafat'ın hala sınırsız ayrıcalıklara sahip olduğunu protesto ederek Kongreyi terketti. Gözlemciler, E.Nidal'in bunu aslında kendi grubunun kongreye katılmasını istemeyen diğer örgütlere

karşı bir bahane olarak öne sürdüğünü veya kendisine konseyde üyelik verilmemesinden dolayı yaptığını belirtiyorlar.

Yeni Yürütme Komitesi'nde eksik olan isimlerden birisi de Filistin Kurtuluş Cephesi lideri olan ve ünlü **"A chille Lauro"** gemisinin kaçırılmasının planlayıcısı olarak tahmin edilen Ebu el-Abbas'dır ve bu kişi hakkında bir FKÖ yetkilisi **"Kendisi gelecekte sunmak istediğimiz FKÖ'nün yapısına uymaktadır"** demekte. Halbuki Kamp savaşlarında Arafat'ın yardımına koşan ilk bu örgüttür! Ebu el-Abbas ise kendisinden ayrılan Talat Yakub'un örgütü ile birleşeceğini ve yakında İsrail'de ses getiren eylemlere girişeceğini açıklıyordu. (Umarız "Achille Lauro"da olduğu gibi bir ses çıkmaz!)

Ulusal Meclis'in bu 18. Oturumunda Filistin-Mısır ilişkilerinin nasıl olması gerektiği hakkında hala bir netlik sağlanamamasına rağmen, Amman anlaşmasının feshi ile Camp David sürecine bir darbe indirilmiştir. Ne de olsa Mısır, Ürdün, İsrail arasında "Otonomi" çerçevesi içinde aranmaya çalışılan çözüm, FKÖ'nün Ürdün delegasyonuna bağlanması ve gelecekte Batı Yakasının Ürdün'e verilmesi Camp David anlaşmasının hedeflediği en önemli noktalardan biriydi.

Şimon Perez'in Şubat 87'de Mısır'ı ziyaret etmesinden sonra Mısır Dışişleri Bakanı İsmet A.Mecid, Mübarek ve Perez arasındaki konuşmayı açıklayarak, **"Uluslararası bir konferansın yapılması"** gerektiği ve **"bunun BM'nin 242 ve 338 sayılı kararları temelinde taraftarları doğrudan bir anlaşmaya götüreceği"** çağrısında bulunmuştu. Aynı zamanda bu açıklamaya göre Ürdün delegasyonu içinde yer alacak olan Filistinli temsilcilerin Ürdün, Mısır ve İsrail (!) tarafından seçilebileceği de belirtiliyordu. (4) Emperyalizm değil işbirlikçi bir Filistinliyi, nerede ise bir Eskimoyu **"Bu da Filistin halkının temsilcisidir"** diye yutturmaya kalkışmaktadır!

Ulusal Meclis toplantısının son anına kadar her yönden birliğin oluşmaması için çeşitli baskılar yapılmış ve Mısır toplantıdan hemen sonra Kahire'deki bütün FKÖ bürolarını kapatmıştır. Ulusal Meclis Kongresi'nin toplanacağının kesinleşmesinden sonra, Emperyalistler ve işbirlikçileri alelacele seyahatler ile yapılması düşünülen Uluslararası Ortadoğu Konferansı'ndan önce kendi pozisyonlarını formüle etmeye çalıştılar. Örneğin Mısır, ABD-Dışişleri Bakanlığı'nda Ortadoğu için sorumlu olan Richard Murphy'nin FKÖ ile doğrudan diyalog kurmaya hazır olduğu şeklinde bir rivayet yaymıştır. (Şimdiye kadar aklı nerede idi?!)

Ürdün-Dışişleri Bakanı T.Masri tehdit eder bir şekilde, Filistin Ulusal Meclisi'nin Amman Anlaşması'nı feshetmeye yetkisinin olmadığını belirtmiş (acaba başka kimin yetkisi var?!) ve bunun herşeye rağmen baş göstermesi halinde ise **"böylece bir Filistin-Ürdün Federasyonu'nun oluşturulması gerçekleştirilemez ve bu, Ortadoğu problemine barışçı bir çözüm bulma çabalarının tehlikeye sokulması anlamına gelir"** diyebilmekte.(5)

Hala Ulusal Selamet Cephesi'ni destekleyen Suriye'de bütün gayretlerine rağmen FKÖ'de birliğin oluşturulmasını engelleyememiştir. H.Esad Arafat'a Mısır ile ilişkileri kestiği takdirde Şam'a her zaman gelebileceğini teklif etmiş, buna karşılık Arafat ise **"Red Cephesi"** diye bilinen birliğin tekrar toplanıp Mısır'a ilişkin karar vermesini teklif ederek akıllı bir şekilde "topu" Esat'a geri attı. (6) Arafat'ın Mısır ile olan ilişkileri kesmemek doğrultusundaki inatçılığının nedeni, kendisinin Mısır'ı bir Uluslararası Ortadoğu Konferansı'na katılma olanağı sağlayan "sıçrama tahtası" olarak görmesinden kaynaklanıyor.

Ulusal Meclis toplantısından iki gün önce bütün muhalif örgütleri

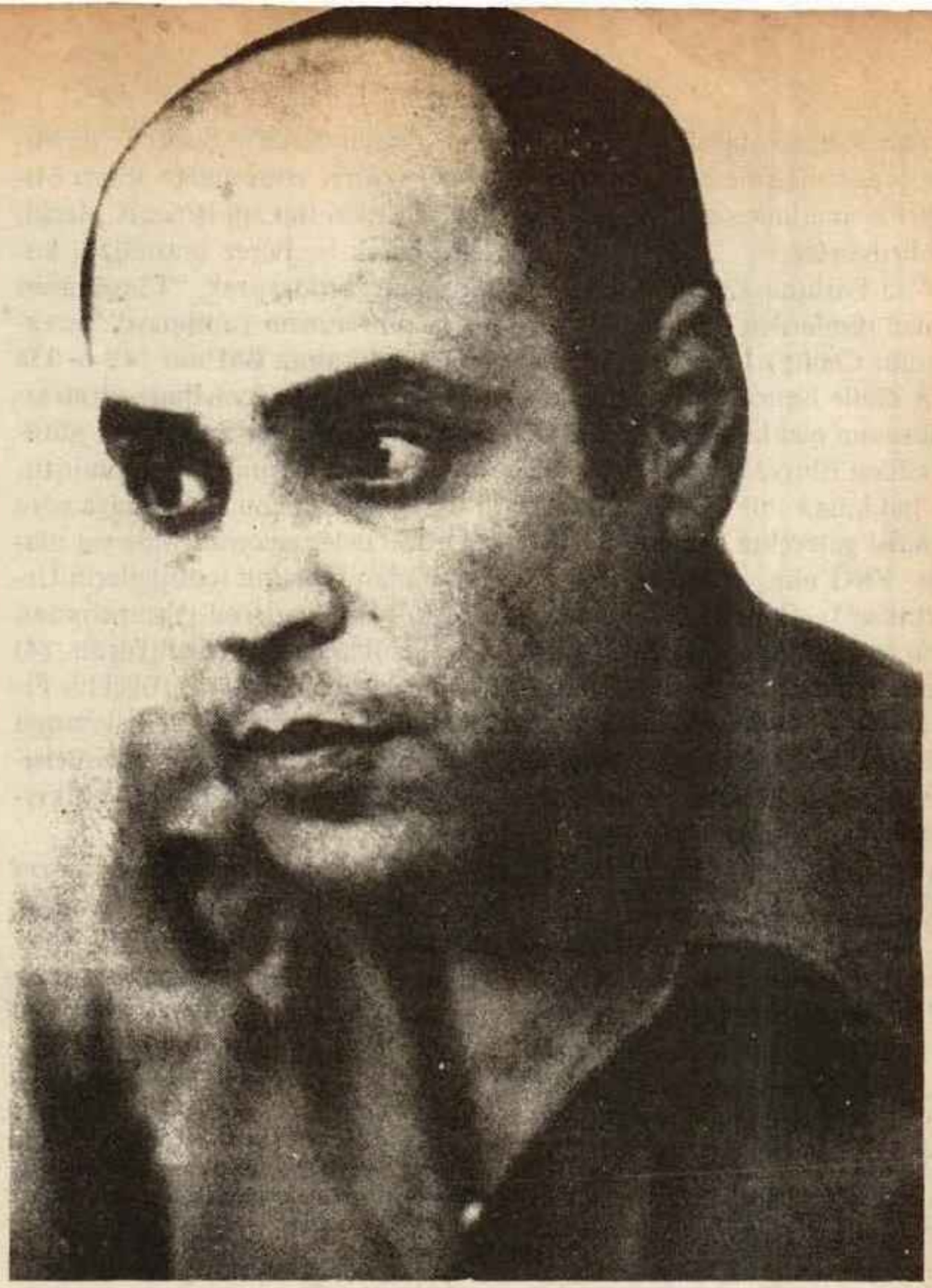

FKÖ'nün istenmeyen adamı Ebu Nidal

Şam'a davet eden Esat'a karşılık Arafat bu sefer Suriyelileri Cezayir'e davet ederek "topu" tekrar geriye attı. Arafat bu politik **"yakar top"** oyunundan sonra FKÖ'nün birlik halinde kendi arkasında olduğu takdirde Esat ile barışmaya hazır olduğunu vurguladı. Esat ise Cezayir yerine Moskova'ya gitmiş bu ise Gorbaçov'un ziyaretçilerini Filistin birliğinin sağlanması yolunda ikna etmesi ile sonuçlandı. Bu iknanın ne ölçüde ve hangi şekilde etkili kalacağını zaman gösterecektir. Gerçi Esat İsrail ile doğrudan anlaşmayı içeren ABD formülünü resmi olarak reddetmektedir. Bunun Arap dünyasının siyonistlere karşı zayıflaması anlamına geldiği belirtilmekte ve bu yüzden Mısır'ın Camp David politikası eleştirilmektedir. Fakat diğer yanda ise FKÖ'nün Ürdün'e bağlanılması planlarına pek ses çıkarmamıştır.

Bu birliğin engellenememesinin nedenlerinden birisi de Ortadoğu'da nasıl bir politika uygulanması gerektiği konusunda kendi içinde görüş birliği sağlayamayan İsrail'dir. Özellikle yapılması düşünülen bir Uluslararası Ortadoğu Konferansı yüzünden Sosyal Demokrat İşçi Partisi (Şimon Perez) ve Likud-Bloku (İzak Şamir) arasındaki koalisyon çökme tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Dışişleri Bakanı Perez'in Kahire'deki ziyaretinden sonra Başbakan Şamir, **"Uluslararası Konferans İsrail'i 1967 savaşında ele geçen bölgeleri ve Kudüs'ü terk etmeye zorlayan bir tuzaktır. Bu konferans ulusal bir intihara denk düşer"** (7) dedi.

Ayrıca emperyalistler arasında da ilk çatlaklar başgöstermeye başlamış ve Ortak Pazar kendine özgü bir Ortadoğu diplomasisi uygulamaya girişmiştir. Gerçi Şubat 87 tarihinde toplanan Ortak Pazar Dışişleri Bakanlarının Ortadoğu üzerine yapmış oldukları açıklama, FKÖ'nün temsilciliğini veya Filistin halkının devlet kurma hakkını kesin bir şekilde belirtmemektedir. Fakat ABD'nin aksine Filistin halkının kendi kaderini kendisinin tayin etme hakkından bahsedilmekte ve özellikle Ortadoğu probleminin çözülmesi görüşmelerine Sovyetler Birliği'nin de katılması gerektiği vurgulanmakta; Sovyetler'in İsrail ile diplomatik ilişkileri tekrar başlatması gerektiği de dayatılmamaktadır.

Bilindiği gibi Cezayir'in yanında Sovyetler Birliği de Filistin birliğinin sağlanmasında en önemli rolü oynayan güçlerden biridir. S.B. FKÖ içinde ayrılık başgösterdiğinde ulusal birliğin tekrar sağlanabilmesi için yapacağı aktif desteği FKÖ ve Suriye arasında olan anlaşmazlıkların bertaraf edilmesine bağlamıştı. Fakat Suriye'nin S. Arabistan'dan gelebilecek olan paralara göz dikip, gittikçe **"şaşılaşmaya"** başlaması ve Esat'ın Filistin birliğini engellemek için elinden ne geliyorsa yapması, S.B.'nin Ortadoğu politikasında pozisyonlarını tekrar bir gözden geçirmesine yol açtı. FKÖ içinde anti-emperyalist bir taban çerçevesinde bir birliğin sağlanmasını isteyen S.B., böyle bir birlikten çıkacak olan kuvvetli bir FKÖ'nün aynı zamanda Suriye'nin anti-emperyalist bir dış politika izlemesini pekiştireceğini hesaplamaktadır.

Arafat'ın Cezayir'de, FKÖ Yürütme Komitesi'nden bir komisyonun Ulusal Meclis'e katılmayan üç örgüte gidip barıştırma çabalarına gireceğini belirtmesi, Suriye'de bulunan gruplar ile FKÖ arasında olumlu bir çözümün yaklaştığını göstermektedir. FKÖ merkezinin Tunus'tan Cezayir'e taşınacağı, yakında Ulusal Meclis'in bu sefer Şam'da toplanmak istediği gibi de-

Filistin mülteci kamplarındaki kadınlar kurtuluş umutlarını hiç yitirmediler.

dikodular bu yakınlaşmayı kuvvetlendirmektedir. Eğer S.B.'ne giden ve buradan askeri, ekonomik yardım alabilme teminatlarıyla (!) dönen H.Esat ile Arafat arasında bir barışma gerçekten başgösterirse, bu Sovyet diplomasisinin bir zaferi daha olacaktır. S.B. sabırlı ve zahmetli olarak Moskova, Prag, Trablusgarp ve Cezayir'de yapılan görüşmeler sonucunda FKÖ sağını ikna ederek birleşmeyi sağlamıştır.

Sovyetler Birliği'nde yaşayan Yahudilerin uzun zamandır bekledikleri dış seyahat iznini veren ve İsrail ile diplomatik ilişkilere tekrar girmeye başlayan, IMF'nin kıskacında olan Mısır'ın eski askeri borçlarını cömertçe fesheden, Cezayir'in Arap dünyasında yeni bir önder olma çabasını destekleyen Gorbaçov, usta bir şekilde Sovyetler'in Ortadoğu'daki pozisyonunu kuvvetlendirmektedir. Sovyetler rahat bir şekilde nefes alıp, arkaya yaslanırken, ABD hâlâ Irangate Skandalı içinde debelenip durmaktadır.

FKÖ içindeki solun ise bu yeni gelişmeyi nasıl değerlendirdiğini Demokratik Cephe'den N.Havatme şöyle açıklamıştır: **"Cezayir, FKÖ kararlarının artık Filistin burjuvazisinin elinde olmadığını göstermiştir. Arafat'ın klasik tek başına gitme tavrı hemen önlenebilecektir. Ulusal Meclis ve Yürütme Komitesi ilk defa demokratik olarak kongre tarafından seçiliyor. İcra kuvvetimiz artık kollektif bir önderliğe sahip olacak ve her gün politik ve askeri faaliyette yol gösterecektir. Kendisini sadce anti-emperyalist boş laflar arkasında saklayan sağ bir politika yerine, şimdi bütün akımların ortaklaşa oluşturduğu bir politik program gelişecektir".**

Böyle açıklamaların realite olabileceğine biraz şüphe ile bakmak gerekiyor. Zaten bir değeri kalmamış olan Amman Anlaşmasının feshedilmesi, Yürütme Komitesi'nce **"Ürdün ile beraber çalışabilecek yeni bir taban bulmak zorunludur"** şeklinde değerlendirilmiştir. Cezayir'de bulunan Ürdün temsilcisi pek o kadar da rahatsız olduğunu göstermemiştir. Ayrıca Cezayir'de yapılmış olan açıklamalarda, Mısır'ın, Ürdün'ün ve Suriye'nin FKÖ bağımsızlığına saygı göstermeleri halinde, bu ülkelerle olumlu ilişkilere geçileceği teminatı verildi. Arafat ise FKÖ solu karşısında bozuntuya yer vermemek için, yani kendisinin radikal Filistinliler karşısında taviz vermek zorunda kaldığını belirten basın çevrelerinin tespitini zayıflatmak için, Mısır'da çıkmakta olan "Al Ahram" gazetesine, yakında çeşitli gerici Arap ülkelerine kısa ziyaretlerde bulunacağını belirtti.

FKÖ'nün atacağı gelecek adım, daha bu yıl gerçekleştirilmesi planlanan Arap Zirvesi Konferansı'ndaki öngörüşmelere katılıp buradan olumlu sonuçlar koparabilmektir. Bunun sonuçları kalıcı bir çözüme ulaşmayı sağlayan perspektiflerin elde edilmesine yardım edebilir. Fakat genel olarak olumlu olan Cezayir'deki gelişmeleri, olumsuz olan başka gelişmeler takip etmektedir. Cezayir'deki toplantılar sırasında diğer tarafta Ş.Perez ve Hüseyin arasında gizli görüşmeler sürdürülmüş ve hatta bu "Gizli diplomasinin" Suriye ve Irak'a kadar uzanabileceği belirtileri görülür gibi olmuştur. Yani ortada olan durum hala Arap ilkelerinin kuvvetlenmiş bir FKÖ'yü kendi çıkarları için ABD ve İsrail'e karşı bir koz olarak kullanmak isteme eğilimlerini taşıyor.

Herşeye rağmen kendi içinde demokratikleşmeye doğru giden ve saflarını sıklaştıran bir FKÖ bu planların çizilmesine karşı tam bir garanti değildir, fakat artık kamp savaşlarında olduğu gibi,Filistin halkını yok etmek, sürmek, aşağılamak isteyen köpeklerin dişlerinin ileride daha mükemmel kırılabilmesinin olanaklarını daha iyi bir garantiye alarak düşmanın planlarını zorlaştıracaktır.

(1) DFLP- Bulletin, Şam, Ağustos 86
(2) Al-Sharq, Al-Awsal, Londra 21.3.87
(3) Al-Qabas, Kuveyt, 17.3.87
(4) International Herald Tribune, Paris 28.2./1.3.1987
(5) An-Nida, Beyrut, 24.3.87
(6) Yıllardan beri sesi çıkmayan bu "Red Cephesi" Enver Sedat'ın 1977 yılında İsrail'i ziyaretine tepki olarak FKÖ, Suriye, Libya, Cezayir ve G.Yemen tarafından kurulmuştu.
(7) International Herald Tribune, 10.4.1987

★

Filistin Sorununun Yeni Boyutları

Uğur ÇAMLIBEL

kısa tarihçe

Eğer Filistin tarihine bir göz atılırsa Osmanlı İmparatorluğu'nun 1918'de çöküşünden bu yana, diğer Arap ülkelerinden farklı olarak hiçbir zaman kendilerine ait bir devlete sahip olma fırsatını ele geçirmedikleri görülür. (1) Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan İngiltere ve Fransa yeniden paylaşımın gereği olarak 1916'da Sykes-Picot anlaşmasıyla Ortadoğu'yu kendi aralarında mandalara böldüler. Irak, Ürdün ve Filistin İngiliz, Suriye ve Lübnan Fransız mandası altına girdi. Filistin doğrudan doğruya bir İngiliz komiseri tarafından yönetiliyordu ve diğer Ortadoğu ülkelerinde görülmeyen bir uygulama yürürlüğe kondu. Bu uygulamada, İngiliz Sömürgeciliği, Siyonizmin isteklerine paralel olarak Orta ve Doğu Avrupa'dan gelen Yahudi göçmenlerin bu bölgeye yerleştirilmesini güvence altına aldı ve Avrupa Sömürgeciliğinin Yahudilere bir ülke bulma ve bu doğrultudaki nüfuslandırma politikasını yürüttü. Filistin halkının, topraklarının bu şekilde gaspedilmesi ve haklarının çiğnenmesi karşısında 1936-1939 yılları arasında genel grev, direnış ve ayaklanma yoluyla mücadele sürdürdü. (2) 1936'da patlak veren büyük ayaklanma ve genel grev bölgedeki dış konjonktürün olumsuzluğu, Feodal ilişkilerin güçlülüğü ve siyasi mücadeleyi yürütecek bir örgütün olmaması yüzünden yenilgiyle sonuçlandı.

1940'lı yıllarda ulusal kurtuluş savaşlarının siyasi anlamda bağımsız devletlere yol açması ve geleneksel sömürge sisteminin çökmesi sonucunda Ortadoğu'da yeni dengeler kurulmaya başlandı. II.Dünya Savaşı'nın yol açtığı altüst oluş içerisinde, Nazi katliamından kaçan Yahudi göçmenlerin bölgeye gelişi, uluslararası ve Araplararası düşmanlıkların varolması, ABD ve İngiltere'nin desteklediği bağımsız bir İsrail devleti kurulmasını kolaylaştırıcı bir unsur oldu. 29 Kasım 1917'de Birleşmiş Milletler, Batı Avrupa ve ABD'nin çıkarlarına uygun olarak Filistin'in Yahudi ve Arap devletlerine bölünmesini öngören kararı onayladı. Bu karardan sonra İngiliz Manda Yönetiminin sona ereceği 15 Mayıs 1948 tarihine kadar Araplar ve Yahudiler arasındaki çatışmalar devam etti. 14 Mayıs 1948'de İsrail çoğunluğu Filistinlilerin yaşadığı bu bölgede İsrail Devletinin kurulduğunu ilan etti ve Arap köylerini yakıp yıkmaya başladı. Ürdün Krallığı bu talandan geri kalan Ürdün'ün batı yakasını ele geçirdi, Gazze şeridi de Mısır'ın yönetimi altında kaldı. 1967'deki altı gün savaşları sonunda İsrail'in bu toprakları da işgal ettiğini görüyoruz : İsrail devletinin kurulmasıyla Filistinlilerin günümüze kadar sürecek olan iltica kamplarında, İsrail egemenliği altında ya da başka Arap ülkelerinde zor koşullar altındaki sürgün yaşamı başlamıştı, bu savaşı da İsrail kazanınca Sina Yarımadası ve Golan yaylasındaki askeri varlığının dışında bir de Birinci Dünya Savaşı sonrası İngiliz Mandası altında olan bütün Filistin topraklarının kontrolunu eline geçirdi.

İsrail Araplara karşı ilk askeri-politik zaferini 1948-1949 savaşı sırasında kazanmıştı; bu da o zamanlar Arap dünyasında derin bir sarsıntı yaptı, bu altüst oluşun ilk göstergesi 23 Temmuz 1952'de Mısır'da Nasır'ın önderliğindeki "hür su-

Siyasal çekişmelerin, savaşın ve istikrarsızlığın yaşandığı Ortadoğu'da Filistin sorununun taşıdığı önem son gelişmelerden sonra daha da arttı. Bir yanda süregelen İran-Irak savaşı, diğer yandan İsrail'in 40 yıldır bölgede Filistin halkına ve Arap halkına estirdiği terör, insanlık dışı yöntemler, defalarca Lübnan'a yaptığı askeri-politik müdahaleler, Suriye'nin bu ülkeye müdahalesi ve bölgede oynadığı rol, Kürt örgütlerinin sürdürdüğü mücadele, Mısır, S.Arabistan ve Ürdün'ün ABD'nin çıkarlarına denk düşen politikaları ve bunlara bağlı olarak bölgede yaşanan bir dizi gelişmenin ortaya koyduğu tablo sorunların karmaşıklığını ve birbirinin içine geçmiş niteliğinin en iyi göstergesi denebilir. Kimin kiminle ne zaman ve ne için ittifak yaptığı, siyasal güçler dengesinin sürekli değişken özelliği yüzünden belli olmadığı da fakto bölünmüşlüğün yaşandığı bir bölge Ortadoğu. Bu anlamda Filistin sorunu bu süreçten ve süreci oluşturan ülkelerden ve siyasal mekanizmalardan ayrı olarak ele alınamaz. Bölgenin koşullarıyla bağlantılı olarak Filistin sorunu konusunda yapılacak doğruya yakın bir analiz organik gelişmelerle konjonktürel gelişmelerin birbirinden ayrılması ve bu ikisi arasında doğru bir ilişki kurulmasıyla mümkün olabilir. Bütün yönleriyle böyle bir ilişkiyi ortaya koymak, bir makalenin sınırlarını aşacağından ancak son gelişmelere ve sorunun önemli olan bazı yanlarına değinebileceğiz.

baylar''ın Monarşiyi devirerek iktidarı ele almasıydı. Nasır'ın başa geçmesiyle birlikte, yeni yönetimin Mısır'daki politikası ''küçük burjuva milliyetçilerinin önderliğinde devlet kapitalizminin geliştirilmesi'' ve Arap ulusalcılığı oldu. Bu politik çizgi bölgede ABD ve diğer Avrupa ülkelerinin çıkarlarıyla ters düştü. Mısır bir yandan Cezayirlilerin Fransızlara karşı verdiği bağımsızlık savaşını desteklerken, öte yandan İsrail'le savaşıyordu. Nasır yönetimi, 1955'de kurulan ve Ortadoğu ülkelerini Anglo-Amerikan politikasının boyunduruğu altında toplamayı amaçlayan Anti-Sovyetik kutsal ittifak Bağdat Paktına* girmeyi reddetti. (4) 1956'da da Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırdı. Bunun üzerine İsrail Sina'ya saldırdı. Fransız ve İngilizler kanal bölgesine paraşüt birlikleri indirerek Mısır havaalanını bombaladı. Nispi bağımsızlık anlayışına sahip olan küçük burjuva milliyetçiliği 1967'de İsrail'in Mısır, Suriye ve Ürdün'e saldırmasıyla sona erdi. ABD'nin Nasır ve Baas rejimlerinin yıkılması için hararetle desteklediği bu savaş Nasırizm'e ve Arap milliyetçiliğine ölümcül bir darbe indirdi.

Savaşın bir diğer sonucu da Filistin Direnme Hareketinin toplumsal ve siyasal bir bilinçle ortaya çıkışıdır. Çünkü FKÖ aslında bu savaştan önce 1964'de Arap Zirvesinde kurulmuştu. İlk başlarda Arap Rejimleri FKÖ'yü Arap kitlelerini yatıştırmak ve onları kontrol altında tutmak için kurmayı planlamışlardı. Ancak buna rağmen ilerici Filistinliler mülteci kamplarında Filistin halkına ulaşmak için örgütü oluşturan yapılar içinde çalışabilmekteydi. İsrail'in 1968'de Filistin direnme hareketininin karargâhı olarak bilinen El Karame mülteci kampına saldırması ve ilk askeri yenilgisini alması FKÖ'nün yapısal özelliğini değiştirici etkenlerden biri oldu. Filistinli savaşçılar işgal edilmiş Filistin topraklarında verdikleri askeri harekatlar sayesinde FKÖ'nün yönetimini ele geçirdiler. (6)

FKÖ nüfusunun büyük bir çoğunluğunu Filistinlilerin oluşturduğu Ürdün de üstlenmişti, burada varlığını güçlü bir şekilde sürdürüyordu. Bu varlık ''ikili bir iktidar'' yapısı ortaya çıkarınca, Ürdün Kralı Hüseyin gerici Arap rejimleriyle anlaşarak Ürdün ordusunu Filistinlile-

* Bağdat Paktı, Türkiye açısından da önemlidir. Bu, Türkiye'nin Kore savaşına asker yolladıktan sonra NATO'ya 18 Şubat 1952'de girmesi ve 1954'deki bir anlaşmayla Amerikan Üslerinin ve dinleme merkezlerinin ülke topraklarına yerleştirilmesiyle başlayan sürecin devamıdır. 1955'de Menderes Hükümeti, İran, Irak ve Pakistan arasında kurulan anti-komünist birlik Bağdat Paktı'na İngiltere üyeydi ve askeri kumanda mekanizması ABD'nin elindeydi. 1958'de Irak Devrimi'nden sonra Bağdat'sız kalan Bağdat Paktı isim değiştirip CENTO adını aldı. CENTO'nun amacı açıktı: ''Sovyet baskısı'' veya ''ortak güvenliği'' tehdit eden iç ayaklanma halinde karşılıklı askeri yardımlaşmayı öngörüyordu. (5)

rin üzerine saldırttı. Mülteci kamplarında yaşayan halk, kuşatma altında hava bombardımanına ve topçu ateşine tutularak 1970 "Kara Eylül"-'ünde 20.000 Filistinli öldürüldü.

Öte yandan İsrail'in işgal ettiği topraklarda varlığını sürdürmesi ve Arap dünyasında bundan duyulan tedirginlik, 1970'de Nasır'ın yerine başa geçen E.Sedat'ın Mısır'ını tekrar savaşa itti. Mısır'ın Süveyş Kanalı'nın öbür yakasına geçmesi ve Suriye'nin Golan'a saldırmasıyla başlayan yeni Arap-İsrail savaşı sonucunda Arap ülkelerinin askeri başarı kazanmaları ve petrol ambargosunu uygulamaya başlamaları, Ortadoğu'daki siyasal dengeyi yeniden değiştirdi. ABD emperyalizmi Ortadoğu buhranına "yeni siyasal durum ve bunun gerekleri" açısından bakıp, yeni bir düzenleme getirdi. Petrol ambargosunun Amerikan çıkarlarına darbe vurmasıyla gerçekleşen bu düzenlemede, ABD hiçbir şekilde İsrail'in koruyuculuğu görevinden bir politika değişikliğine gitmemekle birlikte İsrail'in katı savunuculuğundan taviz vererek, "Ortadoğu'da barış için önce Arapların 1967'de kaybettikleri toprakları elde etme gereğini" esas almak zorunda kaldı. (7) ABD İsrail'in güvenliğini koruyacaktı ama İsrail'in de Arapların egemenliğine saygı göstermesi gerekiyordu. Bu politika değişikliğinin devamı olarak gündeme ABD, İsrail ve Ürdün'ün üzerinde hemfikir olduğu Batı Yakası ve Gazze'de bir Filistin devleti planı ortaya atıldı. Bu plana FHKC önderliğinde, FKHC-Genel Komutanlık ve Arap Kurtuluş Cephesi "Red Cephesi" kurarak karşı çıktı ve FKÖ bölündü. Bu bölünmeyi engellemek için 1974'de toplanan Filistin Ulusal Konseyi (FUK) Filistinin tümünü kurtarmaktan caymadığını teyid ederek, Batı Yakası ve Gazze'de bir Filistin Devleti'in kurulmasını esnek bir biçimde ifade eden bir formül buldu.

Ekim savaşı sonrasının önemli gelişmelerinden biri de Ortadoğu bunalımının Lübnan'da yoğunlaşmasıdır. Bu tarihten sonra Ortadoğu'da birbirleriyle çatışma halindeki bütün taraflar, Lübnan'da dolaylı ve dolaysız olarak yerlerini alarak, günümüze kadar sürecek olan yoğun iç savaş sürecini başlattılar. Bu süreç çeşitli ülke, sınıf ve etnik grupların temsilcisi onlarca örgütün birbirleriyle çatışmasına sahne oluyor. Suriye ve İsrail'in defalarca ülkeyi işgali ülkede birbiriyle çatışan güçlerin ve uyguladıkları ittifaklar politikasının farklı konumları, farklı sosyo-ekonomik durum Lübnan'ı Ortadoğu bunalımının siyasal düğüm noktası haline getirdi.

Olayların Lübnan'la ilgili olan gelişiminde, ilk olarak İsrail 1975 yılından başlayarak bu ülkeye saldırmaya başladı. Falanjistlerin Filistinlilere saldırmasıyla 1975-1976 yıllarında iç savaş yaşandı ve arkasından 1978'de Suriye Lübnan'a girdi. Ancak 1982'de İsrail'in Lübnan'a girmesi ile FKÖ Lübnan'dan çekilmek zorunda kaldı. (8) ★

1982'de İsrail saldırısı ve "Reagan Planı"

İsrail'in 1982'de Lübnan'ı işgali, temel hedef olarak Lübnan'da oluşturulan FDH (Filistin Direniş Harekâtı)- LUH (Lübnan Ulusal Harekâtı) arasındaki ittifakı bozmak ve Filistinlilerin Lübnan'daki varlığına son vermeyi amaçlıyordu. İsrail saldırısı ve Beyrut'un kuşatma altına alınması üzerine FKÖ Beyrut'tan çekilmek ve silahlarını teslim etmek zorunda kaldı. ABD, eğer FKÖ çekilirse ne İsrail ne de Falanjist birliklerinin Batı Beyrut'a girmesine izin vermeyeceğini önceden garanti etmişti. Her zamanki gibi ABD-İsrail planı uygulandı ve FKÖ 1982 yazında çekildikten sonra İsrail Batı Beyrut'u işgal etti. Ve hemen ardından Sebla ve Şatilla kamplarında yüzlerce Filistinli Falanjistler tarafından katledildi. Böylece FKÖ Filistin Direniş Hareketi'nin temel gücünün yoğunlaştığı, geniş bir eylem serbestliği olan bu ülkeyi terketmek zorunda kaldı. Beyrut'tan sonra FKÖ organları ve savaşçılarının farklı Arap ülkelerine dağılmasıyla, bu ülkelerdeki gerici yönetimler, FKÖ organlarını etkilemeye ve inisiyatifi ele geçirmeye giriştiler.

Filistinliler'in Lübnan'ı terketmesinden hemen sonra Washington ünlü "Reagan Planı"nı önerdi. Reagan Planı'nın ana teması İsrail'in ele geçirdiği toprakları geri verebileceği ama bunun yalnızca Ürdün aracılığıyla mümkün olduğu görüşüne dayanıyor, herhangi bir bağımsız Filistin Devleti kurulmasını kesinlikle reddediyordu (9). FKÖ bu plan doğrultusunda hareket eden Ürdün ile 11 Şubat 1985'de "ortak hareket" etme temelinde bir anlaşma imzaladı. Anlaşma metni, Filistin ile Ürdün'ün Arap devletleri arasında konfederasyon kurulmasının mümkünlüğünü belirterek, "Filistinlilerin kendi kaderlerini tayin etme hakkının (otodeterminasyon) ellerinden alınamayacağını" öngörüyordu. Ancak FKÖ'nün istediği biçimde bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulması konusunda hiçbir açıklık yoktu. FKÖ Ürdün ile herhangi bir konfederasyona girmeden önce bağımsız bir Filistin devletinin kurulması zorunluğunun kabul edilmesini ön koşul olarak getiriyordu. Bu anlaşmanın Ürdün açısından anlamı ise Filistin halkının temsilciliğine soyunmak ve ABD'nin desteinde işgal altındaki toprakları geri almak ve aslında FKÖ'yü devreden çıkarmaktı. Amman'daki 1984 sonunda toplanan Filistin Ulusal Konseyi, toplantısının açılış konuşmasında Kral Hüseyin şunları istiyordu; "Ortadoğu'da uluslararası bir konferans çerçevesinde ve Birleşmiş Milletler'in 242 sayılı kararı temelin-

de Ürdün-Filistin inisiyatifinin kurulması'' (10).

Oysa BM'lerin bu kararı İsrail'-in 1967 savaşında Arap topraklarını ele geçirmesiyle ilgiliydi, savaşı yalnızca bir sınır anlaşmazlığı olarak değerlendiriyordu. Filistin topraklarının işgalden kurtarılması, Filistinlilerin kendi bağımsız devletlerini kurması ve otodeterminasyon hakkı konusunda bu kararda en ufak bir madde bile yoktu. Oysa bu hak BM'lerin 29 Kasım 1947 tarihli kararında kabul edilmişti. Kral Hüseyin'in otodeterminasyon hakkına karşı olması Amman anlaşmasından bir yıl sonra FKÖ yönetimine güveninin kalmadığını bildirmeye itti. 1986 yılında da Washington'a yaptığı ziyaretten sonra iki tarafın onayıyla 12 maddelik bir plan ortaya çıktı. Bu planın hedefi Gazza bölgesinde ve Ürdün'ün Batı yakasında İsrail'le Ürdün arasında işlevsel bir bölüşümü, bir ''Kondominyum''u (ortak egemenlik) öngörmesiydi. Bu proje, 1978'de İsrail ve Mısır arasında imzalanan Camp-David anlaşmasındaki İsrail'in otonomi yorumuna denk düşüyordu. Yani Filistin topraklarının geri verilmesi söz konusu değildi.

''Reagan Planı''nın bu sosyal çözümün ekonomik anlamdaki uzantısı da uygulamaya kondu. Bu doğrultuda ''Ürdün Kralı Hüseyin İsrail ile Gazza bölgesinde ve işgal altında yaşayan 1,4 milyon Filistinli ile ilgili iktidar paylaşımı konusunda bir anlaşmaya vardı: (11) ve işgal altındaki toprakların ekonomik gelişmesi için yarısını ABD'nin karşılayacağı 250 milyon dolarlık bir yardım öngören ''yaşam koşullarını iyileştirecek'' beş yıllık bir planın hazırlandığını kamuoyuna bildirdi. Bu, bölgede Amerikan çözümüne destek olacak sosyal ve ekonomik temelin kurulması girişimiydi.

Özetlersek, ABD-İsrail-Ürdün planının içeriği ve gerçek amacını şöyle tespit edebiliriz:

1- ABD, FKÖ sorumlularını ''aşırı uç'' olarak kabul ettiği için bu örgütün içinde Filistin halkını temsil edecek ''ılımlı unsurlar'' arıyor.

2- ''Ekonomik Gelişme Planı''nın uygulanmasıyla bu planı destekleyecek özel teşebbüs kurumları hesaba katılıyor, ticari ilişkiler sayesinde oluşacak zengin bir sosyal tabakanın bölgede ABD'yi destekleyecek ekonomik temeli oluşturacağı hedefleniyor.

3- Bu plan aynı zamanda FKÖ'nü hedeflerini ve siyasi programını yalıtlamayı öngörüyor. FKÖ'nün toprak sorununu otodeterminasyon sorunundan ayrı görmeyen tezi yüzünden işgale son verilmediği görüntüsü yaratılmak isteniyor. ★

Filistinlilerin Reagan Planına cevabı

Filistinli savaşçılar 1984'den itibaren Lübnan'a gelmeye tekrar başladılar. Güney Lübnan'ı elinde tutan Emel örgütüyle çatışma halindeki Hizibullah Örgütü sayesinde gerçekleşen bu giriş bir İsrail uçağının düşürülmesiyle doğrulanmış oluyordu. İşin ilginç yanı da İran destekli İslamcı bir örgüt olan Hizibullah Örgütü savaşta Irak'tan yana tavır koyan FKÖ'yü destekledi. (12) Emel-FKÖ savaşının son safhası olan Magduşa kasabasının FKÖ tarafından ele geçirilmesiyle Filistinliler Lübnan'da sağlam bir askeri güç oluşturdular. Ancak Ürdün'le yapılan anlaşma, ABD Başkanı Reagan'la Arafat'ın mesaj alışverişleri FKÖ'de uzun süredir derin bir anlaşmazlık yaratmıştı. Örgüt yöneticiliğinin bu siyasi çizgisinde görülen tutarsızlık bütün Filistinli örgütlerin birlikte mücadelesini engelleyen en önemli unsurdu. Buna bir çözüm getirme yolunda önemli bir adım 20-26 Nisan 1987 tarihinde Cezayir'de yapılan toplantı oldu. Toplantıya katılan örgütler Arafat'ın önderliğindeki El-Fetih, G.Habbaş'ın Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC), N.Hawetme'nin Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi (FDKC) ve Neccap'ın Filistin Komünist Partisi'ydi. Toplantıya Saika, FHC- Genel Komutanlık ve Filistin Mücadele Cephesi katılmadı. Bu toplantıy-

la Filistinli örgütler 3 yıldan beri hareketi felce uğratan bölünmeye son verdiler. Arafat, Filistin parlamentosunu toplamak için Ürdün'le yaptığı anlaşmanın yürürlükten kaldırıldığını bildirdi ve Washington'un aracılığına başvurma ve ayrı görüşmeler üzerine kurulu bir stratejinin yanlış olduğunu kabul etti. Bununla birlikte Filistin Ulusal Konseyi geleceğin bağımsız Filistin Devleti ile Ürdün arasında varolacak bir konfederasyona bağlılığını bildirdi. FKÖ'nün en yüksek organı şu görüşleri destekliyor: "Birleşmiş Milletler'in dahilinde ve onun desteği altında, diğer toplantıya katılanlarla eşit koşullar altında FKÖ'nün de dahil olduğu, anlaşmazlıkla ilgili tarafların ve Güvenlik Konseyi'in daimi üyelerinin katılımıyla uluslararası bir konferansın toplanma çağrısı yapılması. Konsey konferansın tam yetkiye sahip olması gerektiğini belirtir. (13)

1976'da Kissinger'in aracılığıyla İsraillilerle anlaşan Hafız Esad, ABD'nin desteğiyle İsrail'le birlikte Filistin Direniş Hareketini ezmişti. 1987 yılında da Lübnan'a giren SSCB'nin dostu Suriye, desteklediği Emel örgütüyle ve İsrail'le birlikte Filistinlilere karşı bir ittifak oluşturuyor ve FKÖ'yü Filistin halkının temsilcisi olarak kabul etmiyordu. Emel milislerinin Lübnan kampını uzun süre kuşatma altında tutması ise toplantıda herkesin unutmadığı bir olaydı. Ancak FUK toplantı halindeyken Gorbaçov'un Esad'la görüşmesi ve bu görüşme sonucunda SSCB'nin Suriye'ye askeri yardımının artırılması, borçların düzenlenmesine karşılık, Suriye'nin Ortadoğu üzerine görüşme açılması ve Filistin gerçeğine daha nüanslı bir değerlendirme getirdiği görülüyor. Ayrıca G.Habbaş'ın 5 Mayıs'ta Cezayir dönüşü Esad'la yaptığı görüşmenin olumlu geçtiği bildiriliyor (14). Görüldüğü gibi bir zamanlar Filistin halkının olmadığını söyleyen, Filistinlilerin başdüşmanı Emel örgütünün destekçisi, SSCB'nin dostu Esad şimdi Filistin konusunda yön değiştiriyor. Ortadoğu'nun siyasi, ekonomik, tarihsel durumunun belirlediği kendisine has koşulları ve varolan toplumsal formasyonların gelişim sürecinin farklılığı, etnik-kültürel oluşumun farklı seyri, insanların, bölgenin kendine has mentalitesine sahip oluşları gibi etkenler, ortaya dinsel duyguların halen güçlü olduğu, ulusalcılığın zorunlu olarak halen etkisini sürdürdüğü bir çerçevede Doğu toplumlarına özgü bir Makyevelizmi ortaya çıkardı. Hiçbir ülke ve kuralın tutarlı olarak uygulanmadığı, ülkesel veya örgütsel çıkarlara göre politikaların izlendiği, gizli kısa vadeli anlık çıkarlara göre ittifaklara gidildiği böyle bir ortamda Ortadoğu'da Makyevelizmin en büyük temsilcisinin Hafız el Esad olduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamda FKÖ'de bölgedeki kendine has bu politik ortamın dışına düşmedi. 1982'de İsrail'in saldırısıyla hatalı bir karar veren FKÖ kendi ülkesinin bağımsızlığını önünde en büyük engel olan İsrail-ABD-Ürdün ittifakına karşı tutarlı bir tavır alamadığı gibi işi Ürdün'le anlaşma yapmaya, ABD ile uzlaşma yolları aramaya kadar götürdü. İsrail hükümetini ikiye bölen uluslararası konferans önerisi ve FUK'un son toplantısı ise bu hatalı politik çizgiden belirli ölçülerde bile olsa geriye dönüşü ifade ediyor. Filistin halkının birleşik bir örgüt olarak mücadeleye devam etmesi, Ürdün'le yapılan anlaşmanın iptal edilmesi ve ABD'ye karşı tavır alış, FKÖ'nün daha demokratik bir yapıya kavuşturulmaya çalışılması kuşkusuz olumlu çabalar. Bu gelişmelerin ileride Filistin halkını tutarlı olarak temsil edecek, bilimsel sosyalizmin silahıyla donanmış, bir yapılanmaya yol açmaması için bir neden yok. Çünkü artık İsrail devrimcileriyle dayanışmaya bile girebilen, daha objektif, gerici Arap rejimlerinin maddi-ideolojik baskısından sıyrılmaya çalışan bir anlayış Filistin savaşçılarına hakim. Burada altı çizilmesi gereken en önemli husus ise Marksistlerin "Sine qua non" bir koşul olarak kabul ettikleri, yaşadığımız teknolojik devrim ve sosyal ilerleme çağında Ortadoğu'da yalnızca iki halkın baskı ve terörle mahrum bırakıldığı otodeterminasyon hakkının Filistin halkının da en doğal hakkı olduğu ve böyle bir durumun yaşanmasının insanlığın yüz karası olduğudur. ★

(1) Eric Rouleau/Les Palestiniens d'une guerre a l'autre, Paris, 1984.
(2) Palestin 1984/Revue d''etüdes Palestiniennes/Kitapların yaşamı, Paris.
(3)Le Monde Diplomatique, Kasım, 1986.
(4)Aynı yerde, et le Kurdistan.
(5)G.Chaliand, Les Kurdes, Paris,1981.
(6)B.J.Odeh, Lübnan'da iç savaş, Belge Yayınları.
(7)C.Çandar, Direnen Filistin, May Yayınları.
(8)Bu tarihler arasında gelişmeler için bkz. A. Sarıali, Lübnan'da neler oluyor? Yeni Öncü, Sayı:2.
(9) La Nouvelle Revue International, Ocak 1987, Naim Ashab'ın makalesi.
(10) Le Monde Diplomatique, Haziran 1985.
(11) I.Herald Tribune, 20 Ekim 1986.
(12) Le Monde Diplomatique, Kasım 1986.
(13) Le Monde Diplomatique, Haziran 1987.
(14) Aynı yerde.

Cezayir'de yapılan Filistin Ulusal Meclis toplantısı, FKÖ'nün birliğinin yeniden sağlanması ile sonuçlandı. Özellikle FKÖ'de önemli güce sahip Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (PFLP) lideri Georges Habbaş ile Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi (DFLP)'nin lideri N. Hawatme'nin toplantıyı değerlendiren yorumları oldukça ilgi çekici. Der Spiegel ve AIB dergilerinin her iki liderle yaptığı söyleşiyi bu amaçla çevirdik.

Söyleşilerde eksik ve hatalı görüşler olmasını gözönünde bulundurmak kaydıyla Filistin davasını ve mücadele eden örgütleri tanımak açısından faydalı olabileceği kanısındayız.

Demokrasi güçlerinin kendi aralarındaki mücadeleye ilişkin olan paragraflar ise daha bir anlamlı. Bu konuda çok büyük olumsuzlukları yaşamış ve hâlâ yaşamakta olan Türkiyeli demokrasi güçlerinin de yaralarına parmak basacak ve ders çıkarttıracak nitelikte olsa gerek. Filistin davasının geçtiğimiz kısa süreç öncesinde acı durumunu gözler önüne seren bu söyleşilerin yararlı olacağı inancındayız. Bir de Filistin davasının kazanılacaksa Filistinlilerin kendi eseri olacağını vurgulayan ve Filistin sorununun çözümüne ilişkin örgüt liderlerinin kendi ağızlarından düşüncelerinin öğrenilmesi açısından da yararlı olacağını düşünüyoruz.

Georges HABBASCH: "Sorumluluğu Hüseyin taşır."

Soru: **Dr. Habbas, siz FKÖ ve onun başkanı Yaser Arafat'ı izlemiş olduğunuz yola çekmeyi başarabildiniz. FKÖ'nün birliği için Arafat, ortada kalan devletlerden (moderatan staaten) Mısır ve Ürdün ile ilişkilerine son verdi. Bu yüzden de FKÖ Kahire'den kovuldu. Şimdi bu sonuçtan memnun musunuz?**

Cevap: Filistin Ulusal Meclisi gerçekten Cezayir'de, Camp-David ülkesi Mısır ile ilişkileri kesme gibi bir önemli kararı vermiştir. Tabi ki bu karardan memnunluk duyuyor ve seviniyorum. Ayrıca FKÖ'yü tekrar, Filistin'i emperyalizmden ve siyonizmden kurtaracak olan bir savaş örgütü haline getirdik.

Soru: **Arafat yeteri kadar, çok sık bir şekilde taktik ustası olduğunu ispatladı. Kendisinin Cezayir'de alınan kararlara bağlı kalacağına inanıyor musunuz?**

Cevap: Tabii ki almış olduğumuz her karar kayıtsız şartsız içimizden herkesi sorumlu tutar ve bağlar. Onayını verenin burada FKÖ'nün başkanı olması veya başka bir grubun lideri olması birşeyi değiştirmez. Hiç istisnasız hepimiz son dört yılın acı tecrübelerini unutmamalıyız.

Soru: **Filistinli grupların arasındaki kanlı çatışmaları mı kastediyorsunuz?**

Cevap: Tam da bunları kastediyorum. Bu kanlı ve canice çatışmalar, aramızdan bazılarının Filistin Ulusal Meclisi kararlarına riayet etmeyerek kendi politikalarını sürdürmek istemesiyle oluşmuştu. Eğer Arafat veya başkaları bunu tekrar denemeye kalkışırlarsa, bu katilce dava veniden baslavacaktı

Soru: **Filistin birliğinin kurulması, Y. Arafat'ın ve Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat'ın barışmasına rağmen mümkün mü?**

Cevap: Sizin hakkınız var. Arafat, Esat ile kavgalı olduğu süreçte barışma tam olmayacaktır. Çünkü Suriye, Filistinliler için yeri doldurulamayacak doğal savaş arkadaşıdır. Nefes almak için, Suriye'ye değerimiz gibi ihtiyacımız vardır. Suriye'siz bir Filistin devrimi imkânsızdır. Bu yüzden Esat ve Arafat'ı barıştırmak için gayret edeceğiz.

Soru: **Sizin,FHKC'nin buna gücü yeter mi?**

Cevap: Bizler bu barışmayı sağlamak için Sovyet yoldaşlarla, Libya devrimi lideri Muammer El-Kaddafi ile, ayrıca da Cezayirli ve Güney Yemenli savaş arkadaşlarıyla birlikte gayret edeceğiz. Çünkü, FKÖ ve Suriye arasındaki dört buçuk yıldan fazla bir süreden beri devam eden bu çatışmaya bir son vermek zorunludur, yoksa bölgede sürekli ve adil bir barış olamaz.

Soru: **Bunun için tamamen bir istek var mıdır?**

Cevap: Tarafların çıkarları bunu gerektirmektedir. Bizim tek düşmanımızın İsrail ve siyonizm olduğunu ve İsrail'in hedefinin sadece FKÖ'yü tamamıyla imha etmek istediğini kafamızda net bir şekilde kavramalıyız. Mücadelede dayanıklı olmak için, bu düşmana karşı hepimiz beraber davranmak zorundayız.

Soru: **Arafat ile Kral Hüseyin arasında olan anlaşmanın iptali için, Arafat'ı Cezayir'de zorladığınızda ilk önce olumsuz sonuçlar or-**

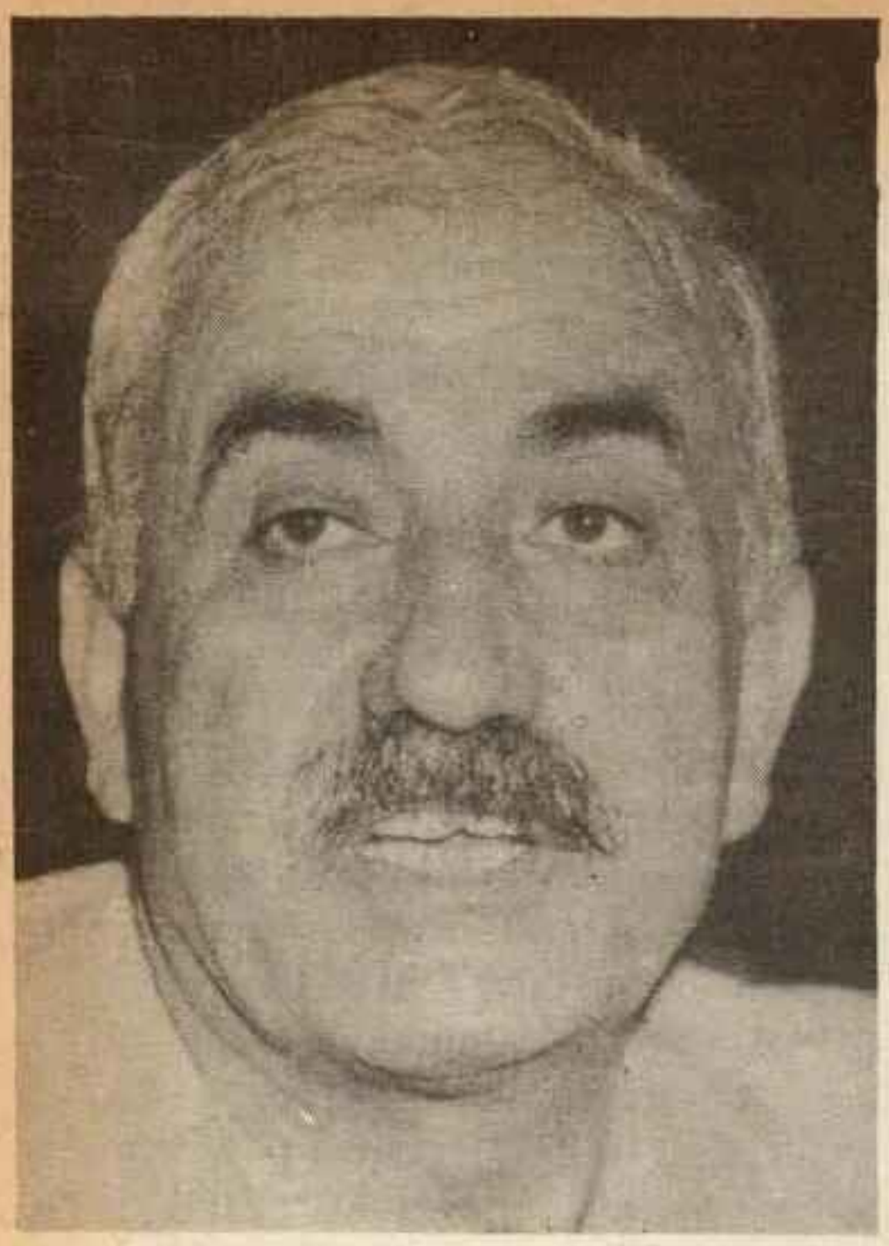

Habbasch: "Suriye'ye ciğerlerimiz gibi ihtiyacımız var."

taya çıktı. Hüseyin FKÖ'yü gözönüne almaksızın İsrail'e karşı kendi politikasını oluşturmaktadır. Kendisi daha şimdiden İsrail Dışişleri Bakanı Şimon Perez ile gizli olarak, olabilecek olan uluslararası bir barış konferansı üzerine birlikte tavır koyabilmek için görüşmelerde bulunabiliyor.

Cevap: Herkes herşeyi kesin kavramalıdır. Nasıl bir konferans yapılırsa yapılsın, -isterse uluslararası bir konferans, isterse bunun için ön görüşmeler veya bir Birleşmiş Milletler Forumu- biz Filistinliler olmaksızın hiçbir şey üzerine anlaşılamaz. Ve hiçbir şey gerçekleştirilemez.

Bu ne demek?

Bu demektir ki; Biz Filistinliler bir FKÖ Delegasyonu ile temsil edilmeliyiz.

Soru: **Filistinliler Mısırlı, Ürdünlü ve Suriyeli bir delegasyon içinde temsil edilebilirler mi?**

Cevap: İyi dinleyin! Tek bir Filistin delegasyonu vardır ve ona bağlı olmayan tamamen bağımsız bir delegasyon olacaktır.

Soru: **Kral Hüseyin artık FKÖ'yü ciddiye almıyor. Sizin bu katı politikanızın kendisini İsrail'le bir anlaşmaya götürebileceğinden ve sizin bu anlaşmadan elinizin boş çıkacağından korkmuyor musunuz?**

Cevap: Eğer bir anlaşmaya varılabilirse, bu bizi şaşırtmaz. Ama Kral bu işin sorumluluğunu da taşıyacağını net bir şekilde bilmelidir. Bu konu hakkında daha fazla birşey söylemek istemiyorum. Ne demek istediğimi kendisi çok iyi bilir.

Soru: **Bütün bunlar, FKÖ'nün Filistin problemini yalnızca askeri olarak çözmek istediği anlamına gelmez mi?**

Cevap: Bu demektir ki; FKÖ Camp-David politikasında ve Amerikan çözüm önerilerinden umudu kesmiştir. ABD'nin Ortadoğu politikasına karşı artık savaşılacaktır.

Soru: **Neden politik bir çözüm artık olmayacaktır?**

Cevap: Ortadoğu probleminin çözümü için bir uluslararası konferans bile gündeme gelse, şu andaki şartlar altında sadece Araplar olacaktır. Kendileri stratejik ve askeri olarak, İsrail'e nazaran daha güçsüz pozisyondadırlar. Bu berbat koşullar altında böyle bir uluslararası konferansta hiçbir zaman bağımsız bir Filistin devletine sahip olamayız. Artık reel politika yapmak zorundayız.

Soru: **Ama reel politikanın esas kurallarına göre, Araplar neredeyse 40 yıldan beri İsrail karşısında askeri yenilgilere uğradıklarını nihayet kabul etmek zorundadır.**

Cevap: Bu doğrudur. Bu yüzden biz -FHKC- her zaman dedik ki: İsrail'in bize birşeyler vermesini ümit etmek anlamsız ve faydasızdır. Çünkü İsrail politik ve askeri olarak çok daha iyi bir pozisyondadır. Üç Arap ülkesinin toprakları işgal altındadır. Uluslararası bir konferans imtiyazlar versin.

Soru: **Yani bu demektir ki, Filistinliler yine çözülmeyen şiddet ve karşı şiddete geri dönmektedirler. İsrail ile barış söz konusu mu?**

Cevap: Yalnızca silahlı mücadele ile Filistin kurtarılabilir, yalnızca silahlı mücadele ile bir Filistin devleti oluşabilir. BAŞKA BİR YOL YOKTUR!... ★

Soru: *Ulusal Birliğin tekrar sağlanması, 18.FKÖ Ulusal Meclisi oturumunda ortaya çıkan en önemli sonuç oldu. Önümüzdeki aylarda FKÖ politikası artık ne gibi olumlu özelliklere sahip olacak?*

N. Havatme: İlk önce daha şimdi ulaşmış olduğumuz yeni birliği derinleştirmek zorundayız. Ayrıca Rabat ve Fez'de alınan kararlar temelinde (1974 ve 1982'deki Arap Zirve toplantısı- Y.Öncü) Arap Birliğinin tekrar sağlanması ve de Suriye ile olan ilişkilerin düzeltilmesi ve geliştirilmesi, barış sürecinin hızlandırılmasının en önemli koşullarıdır.

FKÖ Birleşmiş Milletler Örgütü idaresinde olan bir Barış Konferansı çağrısını ve Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyeliğini oluşturan beş devletin bu konferansa katılımını desteklemektedir. Yalnızca bu, Ortadoğu probleminin çözülmesine uyan politik bir temeli oluşturur.

Barış Konferansı'nın esası yalnızca 242 ve 338 sayılı (1967 ve 1973 yılındaki-Y.Öncü) BM kararları olamaz, bilakis daha çok Filistin halkının sahip olduğu hakların hayata geçirilmesi ve FKÖ'nün eşit şartlar altında bu konferansa katılmasıdır esas olan.

Soru: *Suriye katılmaksızın barışa giden bir çözümün gerçekleşmesi düşünülemez mi? FKÖ ve Suriye'nin tekrar yakınlaşması için gerekli koşullar sizce nelerdir?*

N.Havatme: Sağlıklı bir temelde Suriye ile olan ilişkileri olabildiği kadar normalleştireceğiz. Ne de olsa bizi Suriye ile İsrail işgaline ve Siyonist yayılmacılığa karşı yürütülen ortaklaşa mücadele birleştirmektedir.

Bu ortaklaşa mücadeleden ve Arap zirvesinde hem Filistinlilerin hem de Suriye'nin haklarını garanti altına alan kararlardan, özellikle Fez'deki kararlardan hareket ederek, karşılıklı ilişkileri düzelteceğiz. Buna cevap vermek Suriye'ye kalmıştır. Bizler, Suriyeli kardeşlerimizin ortaklaşa davaya hizmet eden herşeye hazır olacaklarını ümit ediyoruz.

H.Esat Umut mu?

N.Hawatme ile söyleşi

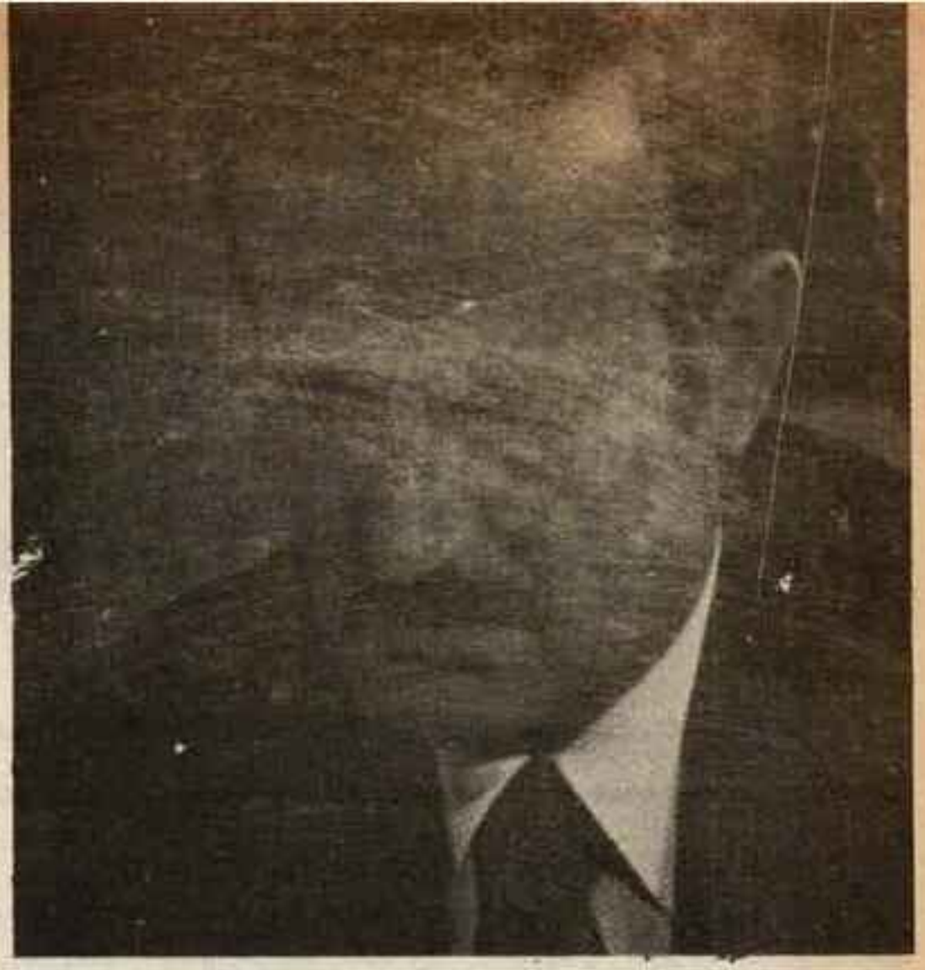

"Sömürgeciler her zaman silah zoru ile halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkını engellemeye çalışmışlardır".

Y.Arafat, G.Habbasch, N.Havatme yeniden omuz omuza

Soru: *DFLP geçmişte sık sık Arafat'ın önderlik stilini eleştirmiş ve kendisini keyfi bir şekilde hareket etmekle suçlamıştır. Ulusal Meclis, artık "İç sekreterlik" diye tabir edilen bir yapının oluşmasına karar vermiştir. Bunun FKÖ Yürütme Komitesi üyelerinin 1/3'ü kapsaması ve kısa vade için önde duran politik kararlar için sorumlu olması düşünülmüştür. Bu değişiklik sizin talep ettiğiniz kollektif bir FKÖ önderliğine denk düşmekte midir?*

N.Havatme: Ulusal Meclis'ten şimdi geçen politik program ve organizedeki reform kollektif çalışmada elbette ki geçmişe nazaran daha iyi garantiler sağlamaktadır. Fakat bizler ayrıca Ulusal Birliğin kararlarını bozmak istemeyi deneyecek olan Filistinli güçlerin de varlığını görmekteyiz. Bu elbette kollektif çalışmayı tehlikeye sokacaktır. Ama bizler kararların herkes tarafından saygı ile karşılanması ve Yürütme Komitesi, Merkezi Divan ve yeni iç sekreterlik tarafından takip edilmesi için her şeyi yapacağız.

Soru: *Ulusal Meclis'te politika üzerine çok, silahlı mücadele üzerine de az tartışma geçti. FKÖ stratejisinde silahlı mücadele bugün hâlâ nasıl bir değere sahip?*

N.Havatme: 40 yıldan beri İsrail devleti Filistin halkına karşı sistemli bir terör uygulamaktadır. İsrail bütün Filistin topraklarını işgal altında tutmakta ve kendi kaderimizi tayin etme hakkını uygulamamızı engellemektedir. Bu, işgalci güç hakkımız olan kendi devletimizin varlığını tanımasını sağlamak için ,bizleri silahlı direnişe zorlamaktadır. Cezayir'de, Vietnam'da, Angola'da ve başka birçok ülkede bu başka olmamıştır. Sömürgeciler her zaman silah zoru ile halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkını engellemeye çalışmışlardır.

Filistinliler için silahlı mücadele işgalci İsrail gücü, başka her halkın da sahip olduğu hakkı, kendi devletimizi kurma hakkını tanınıncaya kadar mücadelenin asıl formu olarak kalacaktır.

★

Barbie yargılanırken Filistinlileri hatırlamak

A.SARIALİ

Fransa'nın Lyon kentinde Barbie davası adı altında oynanan tiyatroyu Avukat Jacques Verges şu sözlerle kesti: "İnsanlığa karşı işlenen suçlar sadece Avrupalılara karşı işlendiği zaman hatırlanıyor?" Evet, Klaus Barbie adındaki faşist cellat binlerce kişiyi işkence ederek öldüren, yine binlerce insanı toplama kamplarına gönderen bir insanlık düşmanıdır. Avukatının da söylediği gibi bu faşistin savunulacak hiçbir yanı yoktur. Ama bunun böyle olması onu bugün yargılayanların veya yargılanmasına müdahil olarak katılmak isteyenlerin suçlarını gizlememelidir . İkinci Dünya Savaşı denilince hemen akla gelen ölen Yahudiler olmaktadır. Ölen yirmi milyon Sovyet vatandaşı, binlerce komünist önder, militan, sempatizan, sosyal demokrat, liberal anti-faşistler, çingeneler, homoseksüeller adeta unutulmaktadır. Barbie davasındaki duruşmada Cezayirli avukat Nebil Bouaita "Filistin halkına karşı, İsrail cellatlarının tutumunu kınayan" sözleri bir gerçeği bu vesileyle bir kere daha ortaya koydu. Tarih 9 Nisan 1948. Kudüs'ün batısındaki ufak ve şipşirin bıçaktan başka silahı olmayan bir Arap köyü Deir Yasin'e yapılan ani ve alçakça bir baskınla toplamı dörtyüz kişi olan köy halkından çoğu kadın ve çocuk olmak üzere ikiyüz elli kişi öldürüldü. Bu katliam çok kısa zamanda bölgedeki bütün köylerde ve tüm Arap aleminde duyuldu. Çevrede yaşayan bütün halk dehşete kapıldı. Dehşetin sonucunda çıkan panik ise, halkın yöreden kaçmasına neden oldu. Bu katliam, siyonist tedhiş örgütü "Irgun" tarafından gerçekleştirilmişti. Irgun'un başında ise İsrail'in geçmiş başbakanlarından Menahem Begin bulunmaktaydı. Şimdi sormak gerekiyor. "Hür Dünya" ipliği çoktan pazara çıkmış olan faşist Barbie'yi yargıladığı gibi Begin'i de yargılayabilir mi? Tabi ki bu sorunun cevabı hayırdır. Deir Yasin katliamının gerek Arap aleminde, gerek Arap tarihinde ve gerekse İsrail halkı arasında önemli bir yeri vardır. Çünkü, katliam İsrail devletinin ilan edildiği 14 Mayıs 1948'den beş hafta önce gerçekleştirilmiştir. Klaus Barbie'den hiçbir farkı olmayan siyonist Menahem Begin katliamdan hemen sonra, "Deir Yasin zaferi olmadan bir İsrail devleti olamayacağını" söylemekteydi. Zaten Klaus Barbie'de Yahudi burjuvazisini tasfiye ederek Alman burjuvazisinin kendi pazarına sahip çıkması için Yahudileri gaz odalarına göndermenin doğru olduğunu söylemekte değil miydi? Deir Yasin katliamından sonra onbinlerce Filistinlinin herşeylerini terkederek dehşet içerisinde bıraktıkları evlerini, topraklarını hemen siyonistler işgal ediverdiler. Tıpkı Nazilerin toplama kamplarına gönderdikleri Yahudilerin yerine yerleşivermeleri gibi.

Faşizmin bir günahı olarak gelişme şansı elde etmiş olan siyonizm, terör ve katliama hiçbir zaman yabancı olmamıştır. İşte İsrail devletinin kuruluşu böylesi siyonist teröre dayanmaktadır. İsrail devletinin kuruluş tarihi olan 14 Mayıs 1948'den önceki altı ay içerisinde Filistin köylerine düzenlenen sayısız alçakça baskında dört yüz binden fazla Filistinli topraklarını terke zorlanmıştır. Bugün Lyon kentinde gözyaşları içinde dram oynayan siyonist avukat Michel Zaoui söz Filistinlilerin katliamına gelince hemen gözyaşlarını silip, faşist dişlerini göstermekte tereddüt etmemektedir.

Barbie

Filistin 29 Kasım 1947 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararıyla Filistinliler ve Yahudiler arasında bölündü. Ama hemen akabinde 14 Mayıs 1948'de İsrail devleti kuruldu. Bu aradaki altı ay süresi içinde siyonistler emperyalizmin açık desteği ile Filistinlilere karşı tedhiş ve sindirme politikaları uygulayarak Birleşmiş Milletler kararını yok sayıp,daha önceki alınan kardaki toprakların çok fazlasını gaspettiler. Tabi burada unutmamak gerekir ki, siyonistlerin bu politikasına bölgede yaşayan zengin toprak ağası şeyhlerin para karşılığı sattığı topraklarda hizmet etmiştir.

Siyonizm, 19. yy. sonlarında özellikle Doğu Avrupa'nın bunalım içinde olan sosyo-ekonomik, psikolojik, kültürel koşullarının sonucunda oluştu. Tevrat'ta vaadedilmiş toprak olarak geçen bugünkü İsrail'in de üzerinde bulunduğu toprak parçasına tekrardan geri dönüleceği görüşü işin başında hem batı hem de doğu Avrupa Yahudileri arasında hiç taraftar bulmamıştı. O dönemde Viking Ahmet Paşa'nın bir gemi askerle İstanbul'u işgal ederek bir Yahudi devleti kurma fikri bile siyonizmin babası olan Teodor Herz'e daha ciddi gelmiştir. Siyonistler oluşturdukları ideolojilerine dinsel bir boyut vererek mistik bir hava geliştirmişler ve İsrail devletinin ikibin yıldır bekledikleri "vaadedilmiş" toprağa geri dönüş özleminin bir sonucu olduğunu iddia edegelmişlerdir. Oysa bilinmektedir ki, çok önceden var olmasına rağmen bir etkinlik gösterememiş olan siyonist akım, ancak Almanya'da içlerinde Klaus Barbie katilinin de bulunduğu nasyonal sosyalistlerin iktidara gelmesiyle yayılmaya başlamış ve emperyalizmin yardımıyla Filistin'e Yahudi göçleri organize edilmiştir. Bugün bir paradoks olarak gözükse de nasyonal sosyalizm bir yandan soykırıma girişirken öte yandan siyonizmin gelişmesine yardım etmiştir. O günün şartları içerisinde siyonistlerin ileri sürdükleri "Yahudi sorununun" çözümü, ancak bir Yahudi devleti kurulmasından geçer tezi dünyada öldukça taraftar da bulmuştu. Çünkü ortada Yahudilere karşı uygulanmış bir soykırımın gözyaşları daha henüz kurumamıştı. Siyonizm, 19. yy.ın sonlarına doğru bütün ekonomik ve moral değerleriyle bunalıma giren 20. yy. geldiğinde ise, bu bunalımı daha da büyüyen emperyalizmin sorunu çözüm bulmak üzere ortaya çıkardığı faşizmin ve onun anti-semitist politikasına karşı bir tepki olarak doğmuş, ama gelişmesi için de anti-semitizmin uygulanmasına gereksinme duymuştur. Barbie işte bu anlamda siyonizmin geliştiricilerindendir. Ve ölen her Filistinli çocuktan Begin gibi sorumludur. Bugün şöyle dersek, "İsrail devletinin kurulmasında tarihsel olarak en büyük katkıyı yapan faşist çetenin başı Hitler'dir" yalan olmaz.

JACQUES VERGES:
Klaus Barbie'nin avukatı

Kuruluşunda kan ve terör olan İsrail devletinin oluşumundan birkaç hafta önce gerçekleştirilen Deir Yasin katliamı sorumlusu Irgun çetesi Başkanı Begin, 1982'de Filistin halkına karşı Beyrut katliamını da gerçekleştirdi. Siyonist saldırganların binbeşyüzden fazla Filistinliyi katlettiği bu iğrenç saldırıda her katliamdan sonra yaptıkları gibi olayın sorumluluğunu bir başkasına attılar. Bu sefer sorumlu siyonist işbirlikçilerin yardımcısı Falanjistler oldu. Sabra ve Şatila'da katledilen bu masum insanlar Treblinka ve Dachau'da katledilenler kadar haklı ve masumdular. Ama birinin aradan beş yıl birinin ise kırk yıldan fazla olmasına rağmen unutulur olanın Sabra ve Şatila katliamı olması insanlık açısından utandırıcı değil midir? Sabra ve Şatila'daki katliamla ilgili İsrail'in ilerici kamuoyu bile (buradaki "bile"yi bilerek kullanıyorum, çünkü bu zamana kadar olan diğer katliamlarda böylesine bir tepki hiç göstermemişlerdi) ayaklanmış, katliamla ilgili İsrail yetkilileri çelişkili ifadeler vermişlerdi. İşgal kuvvetleri yöneticilerinden biri "kentte katliam yapıldığından haberimiz yoktu" diye demeç verirken, diğer bir işgal kuvveti yetkilisi, "katliamı durdurmak için İsrail askerlerinin duruma müdahale ettiğini" söylemekteydi. Ancak tüm dünya kamuoyu bilmekteydi ki katliam bizzat siyonist İsrail askerleri tarafından gerçekleştirilmişti. Şimdi bu noktada "Hür Dünya"nın özgürlük savunucularına sormak gerekiyor. Katliamı gerçekleştiren siyonistleri Lyon'da yargılayabilir misiniz?

Siyonist propaganda yıllardır dünya kamuoyunu "İkibin yıldır gadre uğramış zulüm çeken ırk" veya "altı milyon insanı nazilerin toplama kamplarında öldürülmüş ulus" sloganlarıyla uyutmayı başarmışlardır. Bu propaganda da kapitalist metropollerdeki siyonist lobiler önemli rol oynamış, yine kapitalizmin siyonist sermayesi bu propagandanın alt yapısını oluşturmuştur. (Başta ABD olmak üzere birçok kapitalist ülkede basın-yayın tekelleri siyonistlerin elindedir). Faşizmin, dolayısıyla da kapitalizmin Yahudi halkına karşı işlediği cinayetlerin doğurduğu "suçluluk duygusu" batı için her zaman ona belirleyici etken olmuştur. Bu uygun ortamda siyonistler, her olayı vesile ederek kendi propagandalarını ön plana çıkarmışlardır. İşte Barbie olayı da böyle bir propagandaya dönüşmek üzereydi. Ama tam başarıya ulaşamamışlardır. Fransa'nın sosyalist cumhurbaşkanı Mitterrand seçildiği zaman onu ilk kutlayan İsrail devleti olmuş ve İsrail devletinin gerçek bir dostunun Fransa' da başkanlığı almasından sevinç duyduklarını söylemişlerdi. Böyle olunca tabi Barbie tiyatrosu bu kurala göre oynanmaya çalışıldı. Ama tarih, aydınlandığı takdirde Mitterrand'ın da hiç hoşuna gitmeyecek olaylarla doluydu. Faşist Barbie'nin daha Fransa'ya getirilirken havaalanında "eğer konuşursam Fransa'daki çok sayıdaki üst düzey yöneticisi zor durumda kalır" sözüyle neyi kasttettiği daha ortaya çıkmadı. Ama bilinmekte ki Fransız direnişinin önderi, komünist, sosyalist De Gaulle'cü Direniş Cephesi'nin oluşmasında en büyük payı geçen Jean Meulion içten yapı-

İan ihbar sonucu yakalanmış ve Lyon kasabının elinde can vermişti. Bu ihbarı yapanlar sosyalist ve komünistlerle birlikte yapılmış olan ittifakı bozmak, bu ittifakın J.Meulion öldüğü takdirde dağılacağını bilenlerdi. Bugün Barbie'nin konuşmamakta ısrar ettiği bu olay ortaya çıkarsa başta sosyalist Mitterrand olmak üzere çok sayıda sözde antifaşistin rahatı kaçacaktır. Mahkemenin ilk safhasında bu bölüm ortaya çıkmadı. Ondört ay sonra başlayacak Fransız Direnişçilerinin açtığı davada ortaya çıkacak mı? Lyon'daki mahkemede ve basında Yahudilerin katledilmesi sık sık tekrarlanırken, Jean Meulion'un öldürülmesinin altında yatan gerçekten hiç bahsedilmemekte, sadece adına hastaneler, bulvarlar yapılmaktadır.

Bugün siyonist İsrail devleti sadece masumluğunu iddia ettiği propaganda ile sınırlı kalmamış, etrafındaki diğer ülkelere de saldırarak genişlemiş, bir siyonist imparatorluk kurmaya doğru yönelmiştir. İsrailli ideologların hem kendi halkına hem de dünyaya Yahudi milliyetçiliği diyesunduğusiyonizm bir halkın ulusal kurtuluşçu milliyetçiliği değil, şovenist, militarist, emperyalist ve ırkçılık karışımı faşist bir ideolojidir. Klaus Barbie Yahudi halkına karşı işlediği insanlık dışı suçlarla yeni bir ulus bilincinin doğmasına ve devlet görüşünün kök salmasına sebep olmuş, bunun sonucunda Filistinli çocukların, kadınların gerçek katili olmuştur. Bugün Yahudi çocuklarını nazi kamplarına göndermekten yargılanırken aynı zamanda kardeşi Begin ve benzerleriyle beraber Filistinlilerin katili olarak da yargılanmalıdır. Kendisi de Yahudi olan İsaak Deutscher "tarihin trajik bir rastlantısı olarak Yahudi milliyetçiliği Autschwitz ve Dachau kamplarında parladı" derken ne kadar haklı olduğu böylesi bir tiyatro mahkemede bir daha ortaya çıktı.

★

Şatilla'da katledilmiş çocuklar

Dünyadan

Çernobil Sonrası Bavyera

Dieter RAPP

Kimya Mühendisi Dieter Rapp'ın birkaç Alman dergisinde, Çernobil kazası döneminde, Çernobil faciasının açacağı tehlikeler üzerine yazıları yayımlandı. Dieter Rapp'tan Yeni Öncü için Çernobil sonrası durumu yazmasını istedik.

Üstün ateşli silahlar teknikleriyle yeryüzünün birçok ülkesini hammadde ve işgücü rezervi kolonisi haline dönüştüren Avrupa ve Kuzey Amerika endüstri toplumları, şimdi kendi öz teknikleriyle yaşam temellerini yok ediyorlar. Gen ve Biyoteknik, Mikroelektronik, Kompütür tekniği ve Atom enerjisi gibi yüksek teknolojilerin temeline dayanan "sosyal Darwinist" sistemleri, teknik -doğadan bağımsız- yapay çevrenin inşaası ile, yaşam temelini yok etme uğruna amansız bir yarışın içerisindedirler.

Onların ekonomik sistemi, doğaya benzer (Darwin teorisi) uyum ve ayıklanmaya doğru, fakat karşıt çıkış noktası ve yönlerinde, karşı konulmaz istatistik düzen mekanizmalarına itaat etmektedir.

Çernobil Reaktör kazası Bavyera'yı (Araştırmalarım daha çok Bavyera üzerine olduğundan, yazımda Bavyera'yı örnekleyeceğim) yüksek derecede radyoaktifle ışınlamıştır. İlk üç gün, daha çok solunum yoluyla alınım gündemdeydi. Pencerelerin açılması ve dışarıda durma sonucu, küçük çocuklar tiroit bezi için müsaade edilen yıllık dozun yarısını aldılar. Daha sonra devreye giren yağmurlar, toplanan büyük miktarda ışının yeryüzüne inmesine sebep oldu. "Işından korunma nizamnamesi" tatbik edilmiş olsa idi, Bavyera'nın birçok şehrinin boşaltılması gerekecekti. (Şehirleri boşaltamazlardı, çünük diğer yerler çok daha farklı değildi) Toprak yüzeyinde ölçülen ışın değerleri, resmi olarak izin verilen en yüksek dozdan 10 ile 40 kat daha fazla idi... Evet, bu anlattıklarım ilk günlerin durumunu yansıtıyor, ya bugünkü durum ne düzeyde?

İlgili makamlar o gün olduğu gibi, bugün de kaygısız açıklamalarda bulunmaktadırlar. Radyasyon oranları Işından Korunma Komisyonu tarafından tespit edilmektedir. Fakat onlar, kendi en üst sınırlarını aşmamaya özen göstermektedirler. Asıl dikkatler, yarılanma süresi kısa oluşu nedeniyle 5 hafta sonunda vücudun dışına çıkan İyot 131 üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bavyera'da ölçülen verilerle geçen yıl içerisinde her gelişkin kişinin İyot 131'den yaklaşık 350 milirem, her çocuğun 1000 milirem, tiroid bezine aldığı hesaplanmaktadır. Çocuklarda müsaade edilen oranın 10 katını aşmıştır.

İnsanın yaşamını tehilkeye sokan diğer 2 radyoaktif madde de önem taşır. Bunlar Sezyum 137 ve Stronsiyum 90'dır. İzotopların anlamı uzun yaşayıcılığında yatmaktadır. (Fiziksel yarılanma süresi 30 yıldır). Biyolojik etkide Stronsiyum, sezyumu 25 faktör aşar. Radyoaktifli Sezyum kaslarda, Stronsiyum ise kemiklerde toplanır. Bavyeralılar şu ana kadar vücutlarına 25 ve 40 milirem arasında sezyum ışını almışlardır. Stronsiyum ve Sezyum bitkiler tarafından normal olan Kalsiyum ve Kaliyum ile değiştirilmektedir. Alımı büyük ölçüde zeminin yapısına bağlıdır.

Beslenme zincirinde (Bitki-Hayvan- İnsan) ışın yayan izotopların yolunu açıklığa kavuşturacak çok az araştırma çalışmaları var. Federal Almanya'da daha ne kadar insanın hastalığa yakalanacağı üzerine her bölgede değişik tahminler ileri sürülmektedir. Gelecek 10 sene içerisinde kişi başına düşen 1,2 Rem Radyasyondan hareket edersek, bu süreç içerisinde F. Almanya'da tahminen 500.000 kanser vakası, her şeyden önce Guatr ve Kan kanseri ortaya çıkacaktır. Atom santralleri savunucuları, kanserden ölme oranının istatistik olarak ispat edilemeyeceğine güven duymakta ve bu da onları rahatlatmaktadır.

Yukarıda verdiğim örnekler daha çok Bavyera'nın durumunu gözler önüne sermektedir. Dünyanın her bölgesi reaktör kazasından nasibini bulunduğu zeminin yapısına ve keza bölgesine uzaklığı-yakınlığı oranında almıştır.

"İleriyi iyimser olarak görenler" için de Çernobil kazası, çelişkileri gözönüne seren büyük bir sinyaldi (İnsana, Kapitalizmden daha fazla değer verdiğini söyleyen Sosyalist ülkeler Atom Reaktörlerinin durumunu yeniden düşünmek zorundadırlar.) On yıllardan beri tehlikeli hastalıkların gözlemlenen çoğalımını, çevremizin yeni kimyevi ve radyoaktif maddelerle açıklamak, tahmine karşı akılcı bir ispat olamaz. Kimya ve radyoaktife, etkilerinde ileride sadece bir birini tamamlamakla kalmayacak, bilakis birbirini teşvik edecekler, canlıların hareketliliğini sınırlayacak, biyolojik bağışıklık sisteminin fonksiyonunu engelleyip, uzun süre sonra tespit edilebilir irsi bozuklukların faciasını programlayacaklardır.

Federal Almanya 6.7.1987

★

Üzerine Çoktan Çizgi Çekilmiş Bir Hak: Sığınma Hakkı

Andrea Klein

Kerim KOSOVA

Birçok maddesi sadece kâğıt üzerinde kalmış olan F.Alman anayasanının mülteciler maddesi de gerici hükümet tarafından her geçen gün daha fazla budanmakta ve yasada bulunan maddeler uygulanmamaktadır. Irkçı devlet politikasıyla yabancı düşmanlığı körüklenmekte, Alman milliyetçiliği yükseltilmek istenmekte, sınırlar ilticacılara kapatılmakta, birçok kötülüklerin sorumlusu olarak ilticacılar gösterilmekte, çeşitli uygulamalarla ilticacılar toplumdan tecrit edilmektedir. Bu uygulamalara rağmen Federal Almanya, iltica yasasının sığınmacılar tarafından kötüye kullanıldığını, F.Almanya'ya iltica akını olduğunu ve F.Alman Anayasası'nın birçok ülkeden daha liberal olduğunu savunmaktadır. Birleşmiş Milletler'in (UNO) verileri ise Federal Almanya'yı yalanlamaktadır.

Federal Almanya'da 1986 yılında 99.650 sığınma başvurusunda bulunan yabáncı vardı. Bunlardan %21.8'ini İranlılar, %8.72'sini ise dördüncü sırayla Türkiyeliler oluşturmakta. Politik sığınma hakkı isteyen bu 99.650 kişiden sadece %16'sının ilticası kabul edilmiş, geri kalanı ise politik olmadıkları gerekçesiyle geri gönderilmiş veya sınır dışı edilmişlerdir. Gerici hükümetlerin ve askeri diktatörlüklerin bulunduğu ülkelerden gelen sığınmacıların ilticaları kabul edilmediği takdirde sınır dışı edilirken, "Komünist ülkelerden" gelenlerin ilticası kabul edilmese de, yurt dışına sürülmemektedirler.

Devlet organları tarafından uygulanan işkence ve baskı, politik sığınma hakkı için yeterli gerekçe sayılmamaktadır. Örneğin, bir Türkiyelinin ülkesine döndüğü zaman işkence görme olasılığı, politik sığınma gerekçesi olarak görülmemektedir. Ve Lüneburg yüksek mahkemesinin (OVA Lüneburg) işkenceyi destekleyen kararı; "işkence Türkiye'de gelenekseldir", bu nedenle tek başına işkence iltica gerekçesi olamaz.

Alman Finans-Oligarşisi, Askeri Diktatörlüklerin ve diğer gerici rejimlerin hüküm sürdüğü ülkelere yaptığı "askeri yardım" ve "sermayesiyle" bizzat bu ülkeleri (Şili, İran, Irak, Güney Afrika, ...vs) desteklemekte ve haklar üzerindeki baskının, işkencenin sömürünün, ilhakın, devamını sağlamaktadır. Kendisi için sınır tanımayan Batı Alman emperyalizmi, Ortadoğu'-

Senelere göre ilticacı olarak F.Almanya'ya gelen Türkiyeliler	
Yıl	Gelen kişi sayısı
1980	57.913
1981	6.302
1982	3.688
1983	1.548
1984	4.180
1985	7.528
1986	8.693

İstatistik UNO

Ülke	Bin kişiye düşen ilticacı sayısı	Toplam ilticacı sayısı
Sudan	41.7	690.000
Pakistan	36.0	2.500.000
Somali	14.15	700.000
İsveç	5.15	90.000
İsviçre	4.98	31.000
Belçika	3.56	36.000
Fransa	2.95	167.000
F.Almanya	1.91	126.000

İstatistik UNO

dan Latın Amerika'ya, Uzakdoğu'-dan Afrika'ya kadar sermayesini sokarken, başka ülkelerden F. Almanya'ya gelen sığınmacıları -ki büyük çoğunluğu Alman emperyalizminin sermayesini soktuğu sömürge ve yarı sömürge ülkelerinin insanları- ülkeye sokmamak için her türlü yöntemi uygulamaktadır.

Politik sığınma hakkı için Federal Almanya'ya tüm engellemelere rağmen girebilecek sığınmacılara şu yöntemler uygulanmaktadır.

-İlticası kabul edilene kadar çalışma yasağı (gerektiği takdirde saati 1 marktan kamu hizmetinde çalışma zorunluluğu),

-Bulunduğu şehrin dışına çıkma yasağı,

-64 mark cep harçlığı (aylık)

-260 mark aylık asgari sosyal yardım (Bu asgari sosyal yardım bile, keyfi uygulamalardan ötürü çok kez ödenmemektedir. Aachen sosyal yardım dairesi bir Türk'ün aldığı sosyal yardımı kısmıştır. Yardımın kısılmasındaki gerekçe şöyle gösterilmekte, "Geldiği ülke olan Türkiye'de yaşam standartları, F. Almanya'nın yaşam standartları düzeyinde değildir. Bu nedenle Türkiye yaşam standartlarına göre asgari sosyal yardım verilmelidir")

-İlticası kabul edilene kadar ameliyat edilmemesi, (eğer) ilticacı hastalığından ötürü ameliyat edilmesi gerekiyorsa, masraflı oluyor gerekçesiyle ameliyatı yapılmamakta ve bu nedenle durumu daha kötüye gitmektedir.)

-..., vs. uygulamalarla ilticacılar yıpratılmakta ve birçok ilticacı, iltica sonucu gelmeden başka bir ülkeye gitmenin yollarını aramaktadır. İnsanlık dışı uygulamalardan ötürü ilticacılar arasında ruhsal hastalıklar ve intihar olayları artmaktadır.

Tüm uygulananlara rağmen hiçbir sığınmacı yaşamak için buraya isteyerek gelmemektedir. Bu insanlar, kendi ülkelerinde ayrı dile, dini inançlara, ayrı ulusa, değişik kültüre ve politik düşünceye sahip olduklarından ötürü, baskı altında kaldıklarından ve yaşama şansları

İltica etmek isteyen bir Filistinliyi, F.Almanya'ya sokmak istemeyen görevliler, Filistinlinin uçakta direnmesinden sonra onu geri gönderememişlerdir.

*F.Almanya'yı protesto eden **C.K.Altun** 30.8.1983 tarihinde mahkeme penceresinden atlayarak intihar etti.*

bulunmadığından sığınma talebinde bulunmaktadırlar. Dünyada ortalama 12 milyon sığınmacı var, ve bunlardan çok azı buraya geliyorsa, iddia edildiği gibi "Alman ırkını" tehdit etmemektedir.

30'lu ve 40'lı yıllarda yüzbinlerce insan, Alman faşizminin uygulamalarından ötürü, yaşamak için diğer ülkelere sığınmak istemiş, fakat tüm komşu ülkelerin sınırlarını bu isanlara kapamasından dolayı yurt dışına çıkamamıştır. Sınırlar bu insanlara kapatılmamış olsaydı, büyük bir kısmı faşizm tarafından yokedilemeyecekti. Yurt dışına sığınmak amacıyla çıkabilen 500.000 civarındaki Alman mülteci ise Hitler faşizminin kamplarında imha olmaktan kurtulmuşlardır. ★

Cemal Kemal Altun

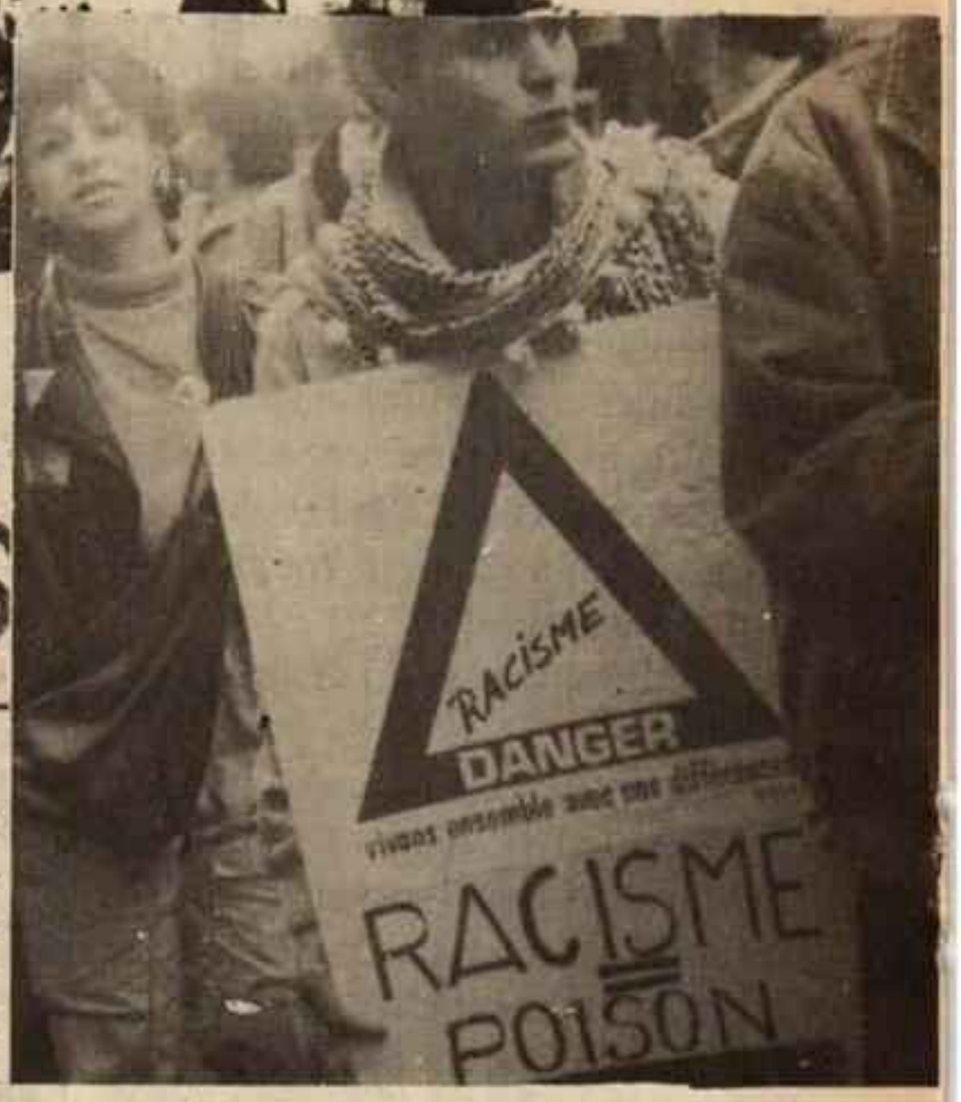

Fransa'da ırkçılığı protesto yürüyüşü

S.O.S. Rasizm Mitingi

1985 yılında Lyon treninde Lejyon askerlerince öldürülen iki Arap gencinin aileleri tarafından başlatılan, çeşitli örgütlerin desteğini alan protesto eylemleri, kısa sürede bütün Fransa'yı sardı. Kendiliğinden gelişen inisiyatiflerle örgütlenerek son yılların Avrupa çapındaki en büyük ırkçılık karşıtı hareketin temelini oluşturdu. Aynı yıl içinde değişik kentlerde yüzlerce komite bildiriler, basın açıklamaları ve mitinglerle kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmeye çalıştı. Sonuçta başarı umulanın çok üstünde oldu, hareket bir milyonun üstünde taraftarını bütün Fransa'da ırkçılık karşıtı eylemliliğin içine çekti.

"Touche pas a mon pote"

Arkadaşıma dokunma- yazılı, el biçimindeki rozetler yalnız Fransa'da değil, neredeyse Avrupa'nın bütün ülkelerinde ırkçılık karşıtı hareketlerin sembolü oldu.

Tüm politik çevrelerin ilgisini çeken bu yığınsal ve gelişkin hareket, PS (Sosyalist Parti)'nin, üstelik de iktidarda olduğu bir dönemde, özellikle dikkatini çekti. **S.O.S. Rasizm** hareketini kendi potasında eritebilmek için ağır toplarını organizasyon komitelerine göndermekte gecikmedi. İktidarın gücü paranın gücü ile birleşince PS'nin katılımı S.O.S.'de bir araya gelen değişik gruplardan bir kısmı tarafından pek çekici bulundu.

Hareketin olgunluk dönemindeki en görkemli, en parlak gösterilerde "bu büyük" gücün katkısı tabii ki yabana atılamazdı. Ancak PS'nin harekette yer alması giderek güçlenmesi hükümet politikalarının tartışılması ve harekete politizasyonun egemen olması sonucunu da beraberinde getirdi. Alabildiğine liberal eğilimleri içinde barındıran böyle kitlesel bir hareketin politizasyona dayanması ise mümkün değildi.

PS için yığınsal, güçlü bir hareketi kendi yörüngesine sokabilmek yalnızca siyasi çıkarları açısından önemli olmakla kalmayıp, iktidarda olduğu bir dönemde kitlesel bir muhalefeti elimine etmek anlamına da geliyordu. Diğer sol siyasi çevreler hareket içinde pek cılız kaldılar. Bu nedenle PS politik manevralarını başarıyla kendi açısından uygulayabildi.

Bu arada S.O.S efsanesinin doğuşuna neden olan gerçekler hafızalardan silinmeye, tartışmalar artık "Sovyetler Birliği'ndeki Yahudiler üzerinde uygulanan baskıları" protesto edip etmemeye kadar geldi. Bir yandan da siyonist Yahudi çevrelerin harekete egemen olduğu söylentileri ortalıkta dolaşırken, Yahudi haklarını savunanlar Filistin sorununu ağızlarına bile almak istemiyorlar.

Giderek güçler dengesi belirginleşti, başta öldürülen Arap gençlerinin aileleri olmak üzere, toparlanan pek çok grup dağıldı. S.O.S gittikçe daha fazla PS'ye yakın bir çizgide daha dar yapılanmaya dönüştü.

Bugün pek çok Fransız için Harlem Desir önderliğindeki S.O.S Rasizm hâlâ ırkçılık karşıtı hareketin cazibe merkezi durumunda. Ama ilk dönemdeki gücünden ve güvenirliğinden pek çok şey kaybetmiş olarak. PS'nin ise seçim yatırımlarındaki en güvenilir müttefiklerinden biri. Çünkü hâlâ S.O.S çevresindeki potansiyel seçmen sayısının 970.000 olduğu iddia ediliyor. (Liberation- 22 Haziran 1987)

22 Haziran Cumartesi günü S.O.S Rasizm, 200 bin kişinin katıldığı geleneksel yıllık müzikli gösterisi Paris yakınında Vincennes şatosunun önünde yapıldı. Gösteri, geçmiş yıllardaki başarısına ulaşmaktan uzaktı ama bu yıl için umulanın gerisinde kalmadı.

François Mitterrand'ın kutlama telgrafı gönderdiği, eski Başbakan Laurent Fabius ve PS'nin önemli ismi Michel Rocard'ın bilfiil katıldığı gösteri ertesi gün sabahın erken saatlerine kadar sürdü.

"Arkadaşıma dokunma" diyen pek çok Fransız yakalarındaki rozetleri çıkarttılar. Ama S.O.S Rasizm hâlâ tartışılıyor, hâlâ çok renkli. ★

14 yaşında bir ırkçılık kurbanı

Fransa'nın Mandargis kasabasında Muhammer İnik adlı 14 yaşındaki bir Türk çocuğu Fransız polisi tarafından vurularak öldürüldü. 8 Haziran Pazartesi günü Marsilya'da yapılacak olan ırkçılık karşıtı gösterilerin hemen arifesinde gerçekleşen olay büyük tepkilere yol açtı. Suçlu polislerin aynı gün hemen serbest bırakılması ise tepkinin daha da büyümesine neden oldu.

Fransa'da yaşamını sürdürmeye çalışan bir işçi ailesinin oğlu olan Muhammer İnik, o gün arkadaşlarıyla biraz "büyükçe" bir yaramazlığa kalkıştı. Yapmak istedikleri yalnızca sahibi içinde olmayan bir minibüsü alıp, (ya da iddiaya göre çalıp) şöyle felekten birkaç şehir turu atmak idi. Doğrusu yaramazlık sınırlarını aşmakla kalmayıp bir başka büyük(!) suç işlemişler, Fransız olmadıklarını da unutuvermişlerdi. Bu unutkanlık çok pahalıya mal oldu. İki işinin ehli polis memuruna denk geldiler. Şehir içinde başlayan "korkunç takip" ağaçlık bir alanda son buldu. Daha önce yaralanmış olan küçük Muhammer'in arabayı sürecek hali kalmamış olmalıydı ki, yanındaki arkadaşı kaçabildiği halde o kaçamadı. Yetişen polisler Muhammer'in cezasını hemen oracıkta verdiler.

Sadece İnik ailesini değil, bölgede yaşayan bütün göçmenleri ve ırkçılık karşıtı Fransızları da üzüntüye boğan Muhammer'in ölümü üzerine oluşan tepkiler Chalette Türk İşçileri Derneği'nin çağrısıyla örgütlü bir protestoya dönüştü. 13 Haziran Cumartesi günü 1000 kişiyi aşkın bir kalabalık, Muhammer İnik'in öldürüldüğü yerde toplandı. **"Bir daha asla"** yazılı pankartlar taşıyan protestocular şehrin bütününde geçen sessiz bir yürüyüş yaptılar. Fransızların kalabalık katılımı ise oldukça ilgi çekici oldu.

Olay günü gözaltına alındıktan hemen sonra serbest bırakılan 46 yaşındaki katil polis François Mirales, yine 13 Haziran Cumartesi akşamı saklandığı tespit edilen Orléans şehrinde ele geçirilerek tekrar tutuklandı.

Katil polis daha sonra çıktığı mahkemede suçsuz bulunarak tekrar serbest bırakıldı. ★

Fransız polis François Miralès'in kurşunlarına hedef olan ***Muhammer İnik****'in cenaze töreni, ırkçılığa karşı örgütlü bir protesto gösterisine dönüştü.*

Marsilya Kardeşlik Mitingi

14 Haziran pazar günü Marsilya'da Sosyalist Parti tarafından düzenlenen ırkçılık karşıtı gösterilere 120 örgüt 15 bin kişiyle katıldı.

"Nefrete, hoşgörüsüzlüğe ve ırkçılığa karşı kardeşlik!"

"Faşizme ve ırkçılığa karşı Marsilya'nın kardeşliği!"

"Birinci, ikinci, üçüncü nesil; hepimiz göçmen çocuklarıyız!"

mitinge hakim olan sloganlardı.

Miting süresince PS (Sosyalist Parti)nin yöresel önderleri ve diğer örgüt temsilcileri Fransa'da son yıllarda gelişen faşizan, ırkçı eğilimleri protesto eden faşist **Le Pen** Partisine (Fronte Nationale) yönelik ağır eleştiriler taşıyan konuşmalar yaptılar. Konuşmalar sık sık göstericilerin sloganlarıyla kesildi.

"Pasgua, Pandraud, Le Pen haydi hop Çöplüğe" diye bağıran ve gün boyunca süren mitinge aktif bir şekilde katılan yığınlar, organizatörleri bir hayli şaşkınlığa uğrattılar. Çünkü gösterilerin en çekici yanını oluşturacağı düşünülen, epeyce masraf yapılarak düzenlenen müzikli gece eğlencesine katılım bir-iki bin kişinin üstünde olmadı.

Demek ki Marsilya'lılar için faşizmin ve ırkçılığın aktif protestosu daha önemli ve tercih edilir olandı. PS bu gerçeği görememişti.

Mitingi ve gece eğlencelerini yalnızca kaldırımlardan izlemekle yetinenler her zaman olduğu gibi aktif katılımcılardan daha fazlaydı. Daha ilginci ise bu kalabalığın büyük kısmını faşist Le Pen partisinin ve ırkçı saldırıların ana hedefini oluşturan Kuzey Afrikalı Arapların oluşturmasıydı. Arap göçmenler PS iktidarı dönemindeki çelişik göçmen politikalarını unutmamış olmalıydılar. Ya da kimbilir belki de Le Pen'in faşist-ırkçı eğilimli partisi Fronte Nationale'yi fazla ciddiye almıyorlardı.

Sonuç itibarıyla kimilerine göre beklenenden iyi kimine göre çok sönük olan, PS'nin Marsilya gövde gösterisi ırkçılığın protestosunun yanı sıra yaklaşan başkanlık seçimleri öncesinde PS'nin önemli bir seçim yatırımı olarak düşünülebilir.

Aynı şehirde ertesi gün Le Pen tarafından düzenlenen mitinge yaklaşık 5 bin kişi katıldı. ★

Dünyadan

DİSK Genel Merkezi'nde yapılan törenlerde işçiler K.Türkler'i selamlıyorlar.

Katledilişinin 7. yılında; KEMAL TÜRKLER anıldı

"İşçi sınıfının bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi çetin bir kavgadır. Bu mücadelede elbette şehit vereceğiz. Türkler bu savaşta yitirdiğimiz ne ilk şehidimizdir, ne de son. Ancak bayrak yere düşmeyecek, işçi sınıfının biliminin gösterdiği yolda kavga sürecektir."

(A.Baştürk, 24.7.1980'de K.Türkler'in mezarı başında yaptığı konuşmadan."

DİSK'in kurucularından ve Genel Başkanlarından Kemal Türkler, faşist katiller tarafından katledilişinin 7. yılında yapılan törenlerle anıldı.

Kemal Türkler'in şahsında işçi sınıfına sıkılan kurşunlar yanıtsız kalmadı. Hemen ertesi gün tüm ülkede DİSK ve TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar ile bağımsız sendika üyelerinin katıldığı protesto eylemleri gerçekleştirilmişti.

Kemal Türkler'in öldürülme emrini veren faşist MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ile öldürme emrini yerine getiren Abdüssamet Karakuş, Aydın Eryılmaz ve İsmet Koçak, 12 Eylül sonrası açılan davadan "eylem sabit olmadığı ve iştirak niteliğinde" olduğu için çok az cezalarla 'aklandılar'.

P. Henze'nin makalesi ile Hürda-Gameda genelgesinin çakışması tesadüfmü?

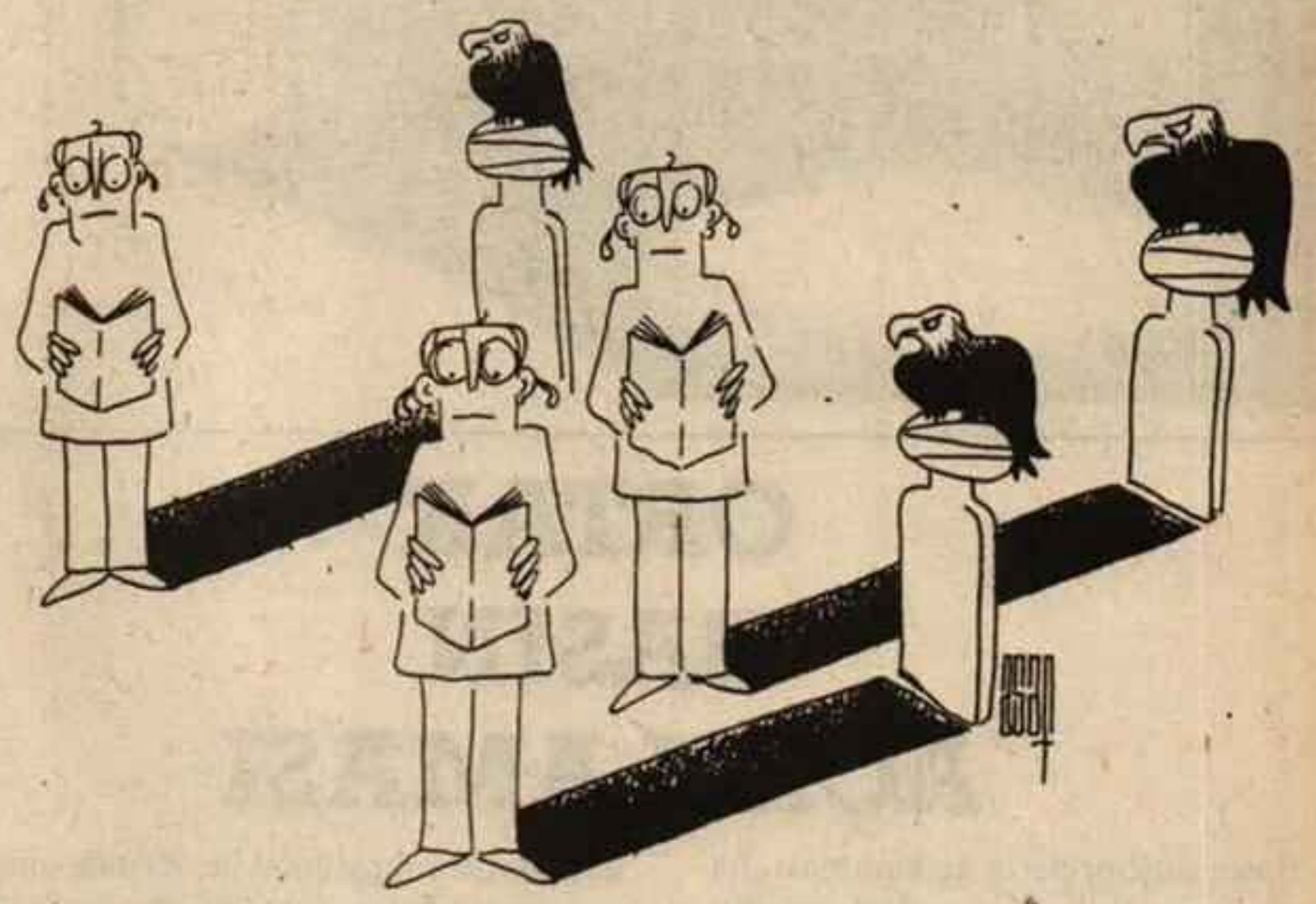

3 Temmuz tarihli **Cumhuriyet** gazetesinde yayınlanan bir habere göre: **The National Interest** dergisinde ABD eski Milli Güvenlik Konseyi üyesi **Paul Henze**'nin bir makalesi yayınlanmış. Makalede Avrupa ve ABD'deki "Türk demokrasisi"ni sorgulayan çevrelere "sol otoriter rejimleri bağışlayarak Türkiye'deki standartlara mükemmelliyetçi demokrasi yargılarıyla yaklaşan idealist liberaller"e bazı "uyarılarda" bulunuluyor. Henze'ye göre, aşırı dinci gruplarca yaratılmak istenen istikrarsızlık ortamı Sovyetlerce destekleniyor. Ayrıca, **"Sovyet yanlış bilgilendirme tekniği Türk basınınca umulduğundan çok daha şaşırtıcı bir nitelikte rağbet görmektedir. Sol gazeteler ve basımevleri, ılımlı olanlara göre çok daha geniş bir dağıtım ve basım ağına sahiptirler."**

Ağca olayında olayın arkasında Sovyetler Birliği'nin olduğunu "keşfedip" bu tezin en ateşli çığırtkanlığını —ABD adına— yapmış olmakla da tanınan Henze'nin bu yeni makalesinin yayınlandığı günlerde sosyalist yayınların dağıtılmasının engellenmesi bir tesadüf olamaz. Dağıtımı engellenen yayınların bir kısmında İslami grupların Suudi Arabistan vb. gerici Arap ülkeleri aracılığıyla ABD tarafından finanse edildiği herkesçe bilinen bir gerçek. Henze'nin bu açıklaması ile "kurunun yanında yaş da yanar" misali, ABD'nin ve Türkiye'deki sözcülerinin yarattığı bu akımların yayın organları da engellemelerden etkileniyor. Zaten bu yayınların küçük yayınlar olması, ABD Doları'ndan pek nasiplenemediklerini de gösteriyor.

Sol basının dağıtım ve basım olanaklarının ne kadar sınırlı olduğu, hangi zor koşullarda piyasaya sürüldüğü herkesçe bilinmesine rağmen Henze'nin makalesindeki uyarılar, Hürda-Gameda ortaklığı tarafından emir olarak algılanmış olmalı ki hemen kendileri ile sözleşmesi olan bayilere bir genelge yayınlayarak 66 yayının satışını yasakladılar. Bu yayınların hemen hepsi İslamcı ve sol yayınlardır. Ve bu iki dağıtım şirketinin pazarıyla hiçbir şekilde rekabet içinde olmayan yayınlardır. Ayrıca Dünya Gazetesi'nin dağıtımını yaptığı yabancı gazete ve dergilerin dağıtılmasına da hiç bir engel konulmaması yasaklamanın ticari rekabet kaygısıyla değil, siyasi kaygılarla konulduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

★

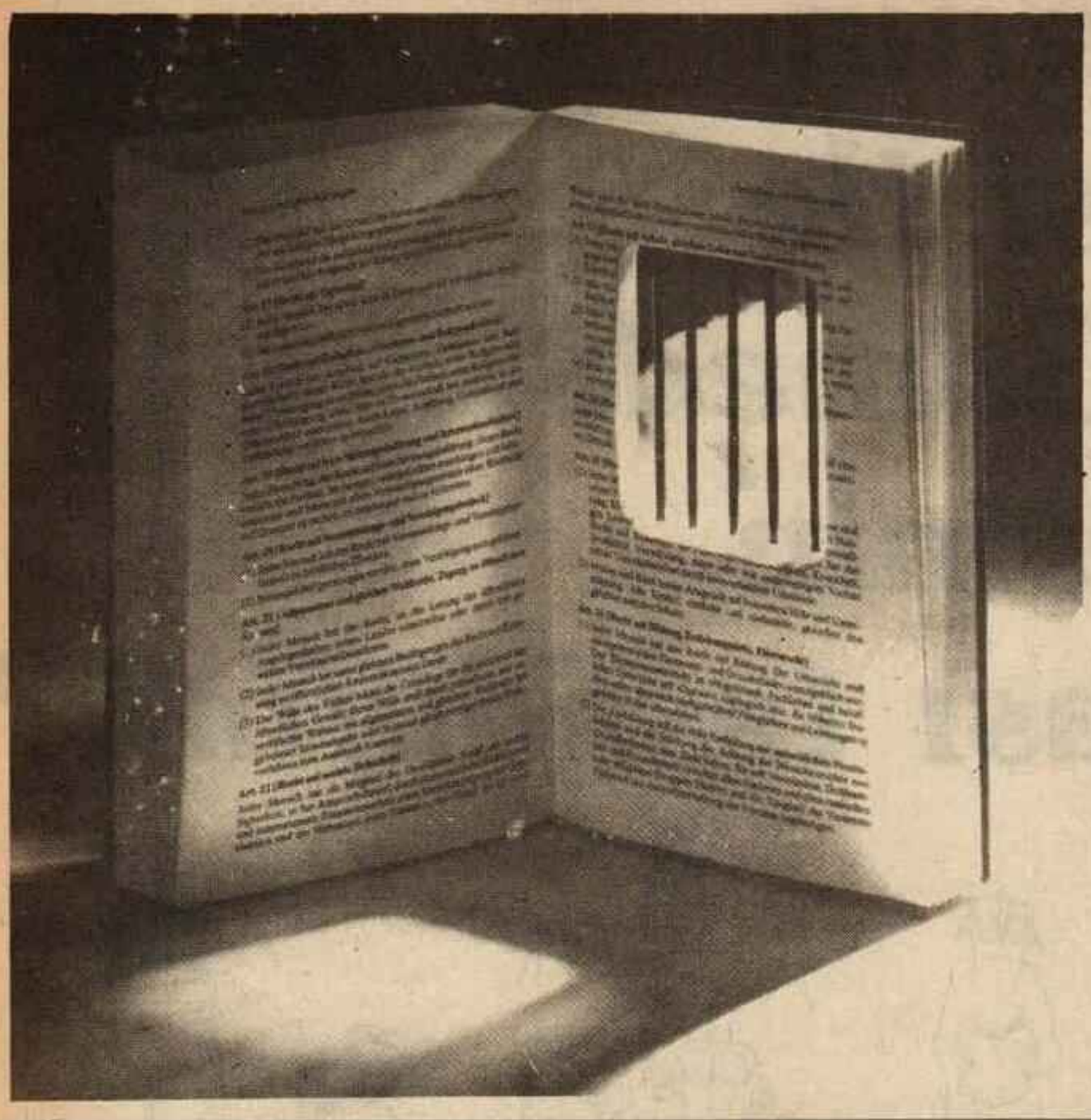

ORTAK BASIN AÇIKLAMASI

Basın düşüncelerin açıklanması, haber ve yorumların geniş yığınlara götürülmesi için vardır. Dünyadaki ekonomik, sosyal, teknik ...vs. olayların insalara ulaştırılması karanlığa ışık, çöle su götürülmesi gibi yararlıdır ve insani açıdan kutsiyet taşır. Bu yüzden demokratik ülkelerde basın, kamuoyu yaratan güçlü bir kurumdur. Onun için dördüncü kuvvet olarak bilinir. Fakat kültürel ve entellektüel yaşamda bilinen diğer kuvvetlerden ayrı, çelişik bir anlamı vardır dördüncü kuvvetin. Basın gücünü zorla sağlamaz. Öldürücü silahlarla donanımlı değildir basın. Tam tersine öldürmemek içindir. Gerçeklerin yaygınlaşması fonksiyonunu gördüğünden güçlüdür. Yalan, baskı, yasak vb. buzullara karşı yakıcı bir güneştir.

Ülkemizde Basın Kanunu adıyla bilinen yasa bir yasaklar manzumesidir. Çağdaş demokrasilerin hiç birinde olmayan sınırlamalar, yasaklar bir araya getirilmiş ve basın görevi yapan kişi ve kuruluşların başına Demokles'in Kılıcı olmuştur. Demokrat ve ilerici basınımız ise söz konusu yasak ve anti-demokratik uygulamaların birincil boy hedefidir. Soruşturmalar, toplatma kararları, yasaklamalar hatta yayın sayfalarının arasında ve altında gizli örgüt aramak basın dünyasında sık sık görülmektedir. Üstelik bunlar demokrasiye geçtik denilmesine rağmen olmaktadır. Yazarların, yayıncıların soruşturma, mahkeme v.b. takibatlardan dolayı meslekleri olan gazetecilik ve yazarlık yapmaları gittikçe güçleşmektedir.

"Zemin", "Yarın", "Bilim-Sanat", "Mayıs", "İlkadım", "Yeni Aşama", "Yeni Gündem", "Nokta", "2000'e Doğru", "Yeni Çözüm", "Çağdaş Yol", ve en son olarak da "Vardiya" bu anti-demokratik uygulamalara maruz kalan yayın organlarından ilk akla gelenlerdir.

Son zamanlarda çıkartılan toplatma kaarları fiilen yayımcılığı engellemeye dönüşmüştür. Yayın organı daha matbaadan çıkar çıkmaz apar topar toplatma kararları uygulanmakta ve bir gerekçe bile gösterilmemektedir. Böylece pratikteki işleyiş, önce cezanın infazı, sonra yargılama şekline dönüşmektedir.

Avrupalı olmaya aday bir ülkede basına karşı takınılan tavır düşünce ve inanç özgürlüğünü yok edici niteliktedir. Türkiye'de basın maksimum oto-sansür uyguladığı halde zaptürapt altına alınmak istenmekte, düşünce ve inançların basın yoluyla serbestçe yayılması engellenmektedir.

Biz aşağıda isimleri yazılı yayın organları son olarak "VARDİYA Dergisi"ne uygulanan engelleme ve toplatma kararları nezdinde basına yöneltilen anti- demokratik yaklaşım ve baskıları kınıyor, tüm basınımızı hassasiyet göstermeye çağırıyoruz.

VARDİYA, ZEMİN, YENİ ÖNCÜ, ÇAĞDAŞ YOL, YENİ ÇÖZÜM, ALINTERİ, YARIN, GÜN, SAÇAK, YENİ DEMOKRASİ, GÖKYÜZÜ, GÖRÜŞ, GENÇ HUKUKÇULAR, BİRLİK, YENİ AŞAMA Gazetesi ve Dergileri.

★

sosyalist demokrasi bugünün sorunudur

Tekin YILMAZ

Sosyalist demokrasi üzerine olan tartışmalarda bugüne değin iki tür yanlış eğilime tanık olduk: Birincisi bu sorunun geleceğe, devrim sonrasına ait bir sorun olarak bugünkü tartışmalarda baş köşeyi tutmaması ve erken bir tartışmanın içerisine girlmemesi düşüncesi; İkincisi ise, çoğulculuğun bir prensip düzeyine yükseltilemeyeceği, doğacak olan konjonktüre bağlı olarak belirlenebilecek bir sorun olduğu. Elbette bir üçüncü bakış var ki, o henüz tartışmanın ne üzerine olduğunu bile kavramış durumda değil. Bu da sosyalizmin tek partililik çerçevesinde gerçekleşmesi gerektiğini savunan geleneksel ama teori düzeyine yükselememiş olan görüş. Sosyalist demokrasi tartışmasının esas olarak bu üçüncü görüşe karşı sürdürülmesi gerek. İlk iki görüş savunucuları, karşı oldukları düşündükleri bu üçüncü, ekonomist cepheye demokrasi sorununda da eleştiriler yöneltmekteler. Ne var ki, bu eleştirilerin tutarlı olabilmesi ve üçüncülere yok edici darbeyi vurabilmesi olanaklı değil, tersine onlara içine sığınabilecekleri, demokrasinin saldırısına karşı kendilerini koruyabilecekleri siperleri sağlamaktadırlar.

Kuşkusuz sosyalist demokrasi sosyalist toplumun sorunudur. Fiili anlamda. Ama bu kavrayış kesinlikle eksiktir. İki açıdan. **Birincisi:** oluşturulacak olan toplumun nitelikleri konusunda açık görüşler oluşturulmadan sosyalizmin eski toplum biçimine karşı bir alternatif olabilmesi olanaklı değildir. Proletaryanın sömürü altında olduğunu söylemek, yeni bir toplumu istemek için yeterli bir alternatif çerçeveyi oluşturamaz. Alternatif olabilmek bu sömürü denilen olayın yerine geçirilecek olanın tez olarak kendisini açık biçimler içerisinde ortaya koymasını gerekli kılar. Hiç kimse, "iktidara geldikten sonra bunu düşünürüz" deme gafletinde bulunmaz ve bunun için de iktidara geldiğinde ne yapacağını program denilen bir manifestoda ortaya koyar. "Bireysel kapitalist mülkiyet yerine kollektif mülkiyeti geçireceğiz" demek de kendi başına bir programı oluşturmaz, ancak bir programın perspektifini oluşturabilir. Belli bir perspektife sahip olmak gerekli olandır ama bu perspektifin neler üreteceği peşin olarak kendi içinde kayıtlı değildir. Dolayısıyla bu perspektifin kendi açılımlarını ortaya koyması ayrı bir zorunluluk olarak kalır. Program sorununa ilgi göstermiş olan herkes bunu bilir.

Ama sosyalizm yalnızca ekonomik düzeyle ilgili sorunlara yanıt getirmekle kalmaz, tersine siyasal ve ideolojik düzeyin kuruluş açısından taşıdığı önem gözönünde tutularak, bunlara ait perspektifler ve bu perspektiflerin açılımları ortaya konur. İşte bu noktada da işçi sınıfının iktidarından söz etmiş olmak, belli bir perspektifi ortaya koymuş olmak anlamına gelse de bu iktidar açılımının ne olabileceği konusunda yeterli tasarınımlara sahipolunmadığı müddetçe, burjuvanınkine alternatif bir program üretilmiş olmaz. Değişik görüşler varolsa da şimdiye değin siyasal düzeye ilişkin olarak varolan **tek örnek** yol gösterici olmuştur. Sovyet iktidarı temelinde işçi sınıfı partisinin, hiçbir zaman seçimi kaybetmeyecek olan tek başına iktidarı. Artık herşey buna göre şekillenmek durumundadır. Ama sorgulanması gereken de zaten budur. İddiamız; Siyasal düzeyin bu perspektif içerisinde değil, sosyalizmi benimseyen çerçevede, her düzeydeki örgütlenme özgürlüğünün tanınmasıdır.

Dolayısıyla program oluşturma açısından sorun geleceğe ait değildir. Tersine bütünsel bir programa sahip olacaksak, sorun tam bugünün sorunudur. Bununla bağlı olan **ikinci nokta** ise sorunun asıl özünü oluşturmaktadır. Sosyalistlerin programları nasıl bir toplum istediklerini tanımladıkları gibi, **bugün kendilerinin ne olduğunu da tanımlar.** Sosyalist toplum üzerine genel çizgilerden öteye giden bir anlayışa sahip olamayanlar, aslında kendilerini sosyalist olarak tanımlamakta da zor-

luk çekerler. Kendilerini tanımlamaları gibi **bu gün kendilerinin ne olduğunu da tanımlar.** Sosyalist toplum üzerine genel çizgilerden öteye giden bir anlayışa sahib olmayanlar, aslında kendilerini sosyalist olarak tanımlamakta da zorluk çekerler. Kendilerini tanımlamaları tamamen gelecek toplum üzerine olan düşünceleriyle olanaklı olur. Bu da kendilerinin gelecek topluma ait insanlar olmaları ve ona parelel ilişkiler yaratmalarıyla olanaklıdır. Sosyalist toplum üzerine olan **genel** düşünceler asla yeni bir insan türünün ortaya çıkışına olanak tanımazlar. Yeni bir insan türü haline gelebilmek demek, bugünkü ilişkilerin tümüne alternatif oluşturabilecek genişlikte bir ilişki ve davranış biçimleri çerçevesinin yaratılması anlamına gelir. Sosyalist hareketin bugüne kadar bireylerin sosyalistleşmesi konusunda göstermiş olduğu eksik çaba, bir anlamda sosyalist hareketin en büyük zaaflarından birini oluşturmaktadır. Yarına ait olacak olan sosyalist demokrasi tanımlaması **bugüne ait ilişkilerimizin de tanımlayıcısı olmak dolayısıyla tamamen bugünün sorunudur.** Böyle bir kavrayış biçiminden yoksun olarak Sosyalist bir örgütün ilişkilerinin neler olması gerektiği asla tanımlanamaz. Sosyalist bireylerin toplum içerisinde nasıl konumlanmaları gerektiği asla tanımlanamaz. Sosyalistlerin sınıfla olan ilişkilerinin mahiyeti asla tanımlanamaz.

Daha çok kullanılan terimlerle söyleyecek olursak, sosyalist toplumun ilişkilerine ait detaylanmış düşünceler ortada olmadan, sosyalist bir örgüt ve çalışma tarzı anlayışı olamaz. Zaten bu anlayışın taşıdığı sakatlıklar dolayısıyladır ki, Lenin'in örgüt ve çalışma tarzı konusundaki görüşleri herkes tarafından kolaylıkla değişik biçimler içerisinde yorumlanabilmektedir. Eğer Lenin'in sosyalizm anlayışından bağımsız bir örgüt anlayışının olmadığı kavranılacak olsaydı, Lenin'le alakası olamayan bir yığın "Leninist örgüt anlayışları" ortaya çıkamazdı.

Hiçbir tanım, referans noktaları olmadan yapılamaz. Sosyalist bir örgüt için de, birçok başka açıdan olduğu gibi, yapısı ve taşıdığı ilişkiler açısından referans noktası sosyalist toplumun bizzat kendisidir. Bu nedenle sosyalist toplumun her türden ilişkileri üzerine olacak olan tartışmalar yarının sorununu değil, doğrudan doğruya bugünün sorunlarını içermektedir. Ama bazıları bu tartışmalara bitmiş gözüyle baktığından dolayı, bunlar üzerine olacak olan tartışmaları suyu bulandırmak olarak görebilirler. Onlar için gerçekten bu tartışmalar çoktan bitmiştir. Çünkü, düşündükleri toplumun her türlü ilişkilerini en açık biçimler içerisinde ortaya koymuş olan reel sosyalist ülkeler mevcuttur. Ama onların bittiğini sandığı tartışma oralarda da yeniden başlamış bulunmaktadır. Çünkü tartışma orada da bitirilmeden bırakılmıştı. Uzun bir gecikmeyle yaşayan sorun kendisini yeniden gündemin tepesine oturtmayı başardı. "Sosyalist topluma yolumuz düştüğünde yabancılık çekmeme durumunda olacaksak" ona ait olan ilişkileri bugünün olanak sağladığı çerçevede yaratmış ve yaşıyor olmamız gerekir. Bugün bir türlü anlayış içerisinde, yarın bir başka türlü anlayış içerisinde olmak olanaklı değildir ve sosyalist örgütlenme özgürlüğü anlayışı (gelecek toplum için olan) bu günümüzde de belirleyen bir anlayıştır. Onun için yarına bırakılacak birşey yoktur.

Sözünü etmiş olduğumuz ikinci tür anlayış, "çoğulculuğun bir prensip düzeyine yükseltilemeyeceğini, konjonktüre bağlı olarak tutum geliştirmek gerektiğini" söylemektedir. Bu yaklaşım biçimi de iki açıdan yanlış görünmektedir. Prensipler olmadan konjonktürel tutum almanın adı dar deneycilik, uzun vade çıkarları feda edildiği ölçüde de oportünizmdir. Elbette ki, sosyalistler hayatı doğrudan doğruya dönüştürme eyleminde ütopistlerden ayrılırlar ve somut şartların analizine dayanarak dönüştürme eylemini gerçekleştirirler. Ama bunu serbest alanda değil, sahip oldukları prensiplere ulaşacak biçimde düzenlerler.

İkinci hata da çoğulculuk olayını bir biçim sorunu olarak kavramada yatmaktadır. Elbette çoğulculuğun değişik kavranış biçimleri var. Burjuva düzen çerçevesini en olumlu "çoğulculuk" olarak görenler olduğu gibi, bunun varyasyonları da söz konusu. **"Bizim savunduğumuz "çoğulculuk" çerçevesi kapitalist özel mülkiyetin reddi temeline dayanmaktadır.** Bu çerçeve içerisinde çoğulculuk olayı bir biçim sorunu değil, bilimsel üretim, yığınların yaratıcı inisiyatifi, ve örgütlenme özgürlüğü sorunlarını doğrudan doğruya kapsamakta ve tam tamına **belli bir bakış açısını oluşturmaktadır.** Bu nedenle de yarına ait bir sorun değil, bugünkü her türlü soruna yaklaşımımızdaki bakış açısı söz konusu edilmektedir. Bu bilimsel sosyalizmin belli bir kavranış biçimine tekabül etmektedir. Çoğulculuk olayının bizce en önemli noktası da işte budur.

Bilime bakış: Bilim hiçbir bireyin, grubun ya da yapının tekelinde olamaz. Bilimin araçlarını ele geçirmiş olan bilimsel üretimde bulunabilir: Eğer bilimsel sosyalizmden gerçek bir bilimselliği anlıyor isek, hangi yapı olursa olsun bunu veri olarak tekeline alamaz. Böyle bir tekel bilimsel özgürlüğü kısıtladığı gibi, bilimsel gelişmenin önüne de engeller diker. Dünyanın döndüğünü, inançlarına ters düştüğünden dolayı, kilisenin yasaklamaya ne kadar hakkı yoksa, yine inançlarına ters düştüğünden dolayı genetiği "ırkçı bir görüş olarak" yasaklamaya da kimsenin hakkı yoktur. Ne zaman ki kilisenin yasak koyma hakkı ortadan kalkmıştır, inançlarına ters düşse bile kilise artık bilimsel gelişmenin önüne istediği engelleri dikememiştir. Kilise de kendi görüşlerinden çok emindi. Onun için eski görüş sistemine yönelebilecek her türlü eleştiriyi yıkıcı buluyordu ve onun için gönül rahatlığıyla elindeki yasaklama hakkını kullanabiliyordu.

Bilimsel sosyalizmi geliştirmeye hakkı olan tek yapı olduğu müddetçe kilisenin içerisine düştüğü durumdan kurtulmak olanaklı olmaz. Üstelik söz konusu olan, astronomi ya da biyoloji değil, insanlar arasındaki ilişkiler alanı.

Burada, tanıdığımız şöyle bir savunmayı görüyoruz: "Proletarya partisi bir taraftır, kilise bir başka taraf. Elbette ki, kilise temsil ettiği sınıfların çıkarlarını savunacaktı ve dolayısıyla yeni gelişen sınıfa eğilim gösterenlere karşı duracaktı. Proletarya partisinin konumu ise ileriye yönelik olmakla yeni sınıfa ait olmakla belirlenmektedir. Dolayısıyla proletarya partisi temsil ettiği sınıfın çıkarlarına aykırı davranamaz".

Teorik olarak davranabilir. Pratik olarak davrandı. Teorik olarak davranabilir, zira tersi, partinin hata yapamayacağı gibi bir mutlaklığı savunmaktır. Böyle bir mutlaklığın olanaksız olduğunu herkes kolayca kabul eder. Ama buna da söyle itiraz edilebilir: Parti hatalarını kendi içerisindeki eleştiri özeleştiri mekanizmalarıyla yenme şansına sahiptir. **Tekelci konumda bu olanaksızdır.** Partide eleştiri özeleştiri mekanizması ancak tekelciliğin olmadığı koşullarda işleyebilir ve gerçekten de yapılan hataların düzeltilmesi olanaklı olur. Pratik süreç bunu da doğrulamıştır. İktidara gelmeden önce proletarya partileri kendi hataları konusunda daha eleştirel olabilirken, iktidara geldikten sonra böyle birşeye rastlamak uzun vadeler dışında asla olanaklı olamamaktadır. Olabilen tek şey, parti içerisindeki hiziplerin birbirlerine karşı gerçekleştirdikleri darbelerden sonra eskilerin, göze batan hataların sorumlusu olarak günah keçisi yapılmasıdır. Bu mekanizma ancak sorunların aşırı derecede biriktiği ve parti çizgisinin artık tüm bir toplumsal gelişmeyi tıkayıcı özellik arzettiği durumlarda bir ölçüde işleyebilmekte, ne var ki, açık, tutarlı ve sorumlulukları üstlenen özeleştirilerle yüzyüze gelmek olanaklı olamamaktadır. Çünkü yapılan eleştiri ve özeleştiriler de **hiçbir kaygıya, kuşkuya yer vermeden** yapılan değerlendirmeler olmamakta, dolayısıyla bilimselliklerinin ayakları tümüyle kötürüm olmaktadır. Bu neden böyledir? İşte bu mekanizmayı iyi gözleyebilmek gerekiyor.

Örgütsel ilişkilere egemen olan bütün antidemokratik anlayışlara rağmen, henüz iktidara gelememiş olan sosyalist partilerde, engellemelerle yüzyüze gelse de, örgütte kopuşmalara yol açsa da, görüş farklılıkları oluşabilmekte, bunlar **bir noktada** kendilerini ortaya koyabilmektedirler. Zira bu örgütlerin kendi başarısızlıklarını görebilme ve başarısızlıklarının cezası olan tecrit olmayı yaşama şansları vardır. Çünkü, varlıklarını hiç bir yasayla güvence altına alma şansları yoktur ve yaptıkları her hatada karşılarında bulunan alternatif güçlü duruma geçmektedir. Örgüt dışında siyaset yapabilme olanaklarının varolması dolayısıyla da birileri bu durumu örgüt içerisinde açıkça dile getirme cesaretini kendilerinde bulabilmektedirler. Yani varolan antidemokratik anlayışlara rağmen bilimsel üretimi, genel olarak da düşünce üretimini tekel altına almaya kimsenin olanağı olamamaktadır. Bunun açık görülen sonucu da iktidara gelmemiş olan partilerde iktidara gelmiş olanlara göre daha canlı bir ideloojik yaşamın oluşması olmaktadır. İktidara gelenler kendi varlıklarını, **yığınların dışındaki kuvvetlerle** desteklemiş olduklarından dolayı ve karşılarında hiç bir alternatif bırakmamış olmalarından, görüş farklılıklarının gelişmesine kendi dışlarından gelen bir zorlamayla tahammül etmek zorunda kalmamaktadırlar. Partinin egemen olan görüşü ideolojik tartışma yerine propaganda broşürleriyle kendi görüşlerini pekiştirmeyle yetinme durumunda kalmaktadır. Partinin yaptığı hataların sonucunda, **görülür** bir biçimde yığınlardan tecrit olma ve bilimsel gelişmenin donması, yığın inisiyatifinin ortadan kalkması hemen ortaya çıkmadığından, egemen olan görüş kendi çerçevesini eleştiriye tabi tutma gereğini de görmemektedir. Bu gelişme kemikleşme noktasına geldikten sonra da, bu durumu değiştirmeye kimse cüret edememektedir. Zira artık gelenekselleşmiş olan durumu benimseyen herkes çok kolaylıkla, rejim düşmanı, kapitalistlerin ajanı olarak ilan edilebilmektedir.

Bu yaklaşım biçimini benimsemiş, iktidara gelmemiş partilerde de aynı yaklaşımların egemen kılınmaya çalışıldığı ölçüde örgütsel yaşamın dondurulduğuna tanık olmaktayız. Çünkü monolitikliğe alışmış kafaların, oluşan hiçbir farklı görüşe, birarada yaşamayı kabullenecek çerçevede yaklaşması olanaklı değildir. Çünkü tekelci düşünüş aynı zamanda sınıf indirgemecidir de. Bu görüş biçimi kendi konumundan asla kuşku duymaksızın, farklı olan görüşünü, sırf kendisinden farklı olmak dolayısıyla bir başka sınıfın ideolojik ve siyasal konumuna denk düştüğünü, "son tahlilde" tespit eder; "ilk tahlilde" de sınıf düşmanına karşı alınması gereken tavrı alır. İktidarda olanın bu tutumu aldığında, muhalif olanın siyasal hayatı biter. İktidarda olmayanlar bu tutumu aldığında birileri örgütten ihraç edilirler. Elbette ki varlığına değer verilen bir örgütten ihraç edilmek hiç bir devrimcinin kolay kolay kabul edemeyeceği bir durumdur. Buna rağmen, bireye ya da gruplara, varolan partinin dışında da siyaset yapma olanağı doğar. Örgüte egemen olanlar için ise,en azından kendi durumlarını bir kez olsun gözden geçirmek için bir olanak doğar. Ama Tekelci mantık içerisinde pekişmiş olanların bunu da değerlendirebilmesi olanaklı değildir zira, farklı görüşte olanların ihraç edilmeleriyle, örgüt "proletaryaya ait olmayan düşüncelerden **arınmıştır**". Böylelikle içindeki kirlerden ve ayakbağlarında kurtulan hareket daha canlı bir gelişim olanağını elde eder! Bu düşünüş biçimi her zaman doğru değildir ve bizde yaşaan biçimleriyle de hiçbir zaman doğru olmamıştır diyebiliriz. Çoğunlukla iki yanlış görüş birbiriyle çatışmakta ve egemen olan yanlış görüş bu yüzden yanlışlığını daha da pekiştirme durumuna düşmektedir.

Tekelci yaklaşım biçimi görüşlerin çatışmasına asla hazırlıklı olmadığından dolayı, sağlıklı düşünceleri de sonuna kadar geliştirme şansından yoksun kalır. Yanlışlar, yanlışlarla çatışarak kuşkusuz ki, doğruyu da oluşturamazlar. Bizde olmuş olan ayrılıkların tarihçesine bir bakacak olursak karşılaştığımız manzara şudur: Başlangıçta bir ayrılık nedeni vardır, ayrıldıktan sonra bu nedenler çoğalmaya başlar ve yıllar geçtikten sonra

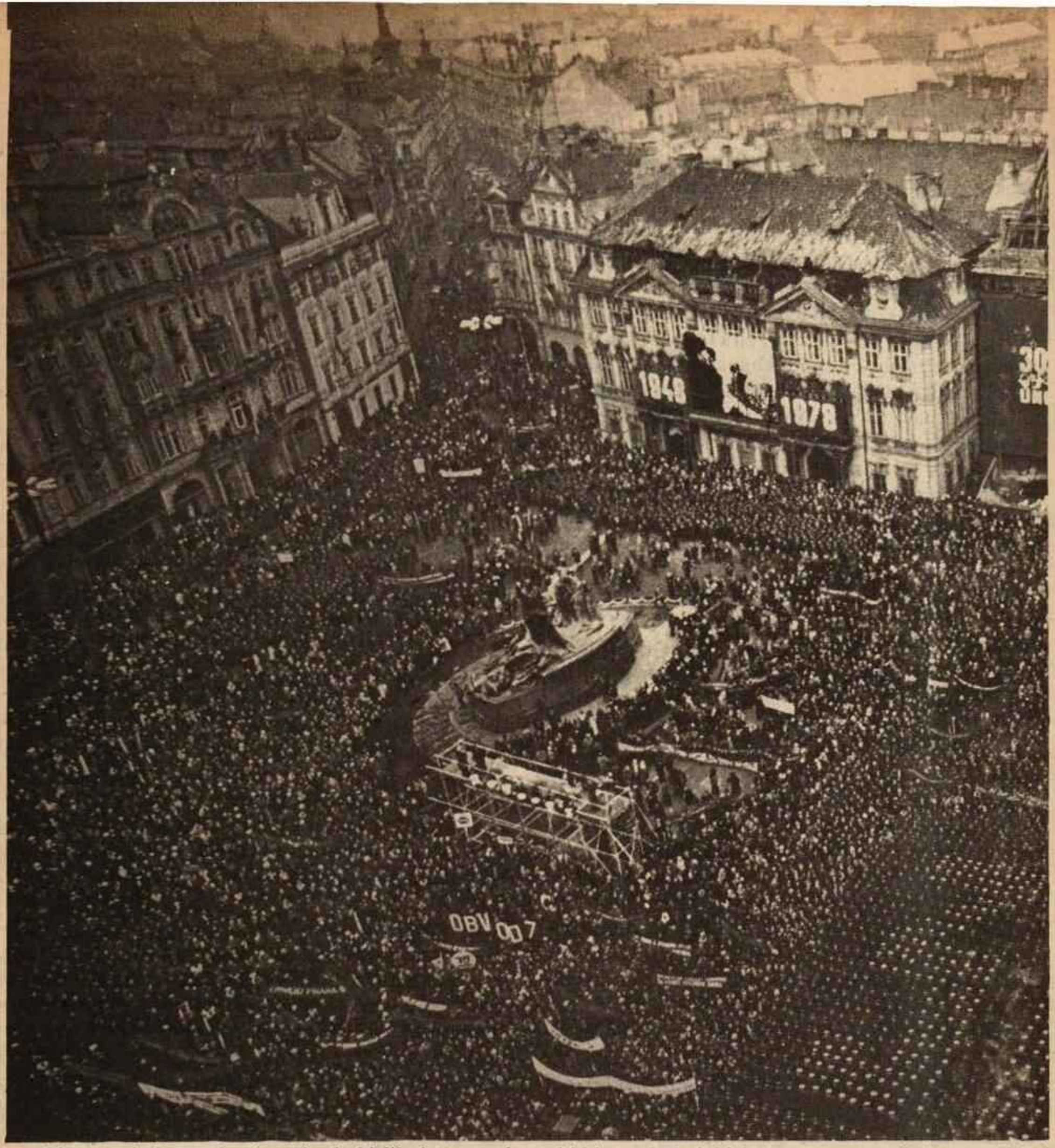

ayrılık nedeni olmuş olan konularda birlik doğmuş olsa bile yeni ayrılık nedenleri bulunmuştur, ama bunların geçmiştekilerle hiçbir alakası yoktur. Bu durumu sekterlikten başka hiçbir şekilde açıklama olanağı yoktur. Sekterlik çoğunlukla "sert davranma" biçiminde yanlış kavranılır. Aslında sorunun sertlik veya yumuşaklıkla yani uslup la başladığını sanmak işin içerisinde yatan muhtevayı gözden kaçırmanın temelini oluşturmaktadır. Sekterlik, yani mezhepçilik, görüşlerdeki tekelciliğin ta kendisidir. Hiçbir mezhebin görüşlerine dokunulamaz, üzerlerine eleştiri yapılamaz. Zira bu mezhepçiliğin kendi tanımı dolayısıvla yeni bir mezhep yaratmak demektir. İki mezhebin de bir arada bulunma şansı kuşkusuz ki, yoktur. Tam bu bakış açısı dolayısıyla, hemen bütün sosyalist örgütlerdeki görüş farklılıkları, derhal hizip tartışmasına doğru sürüklenir, farklı görüşlerin hizip oluşturduğu ispatlanmaya çalışılır.

Hizip kendine ait bir görüş ve yapılanma çerçevesinde bir araya geliştir ve bu yapılanmanın bir başka yapılanmayla irade birliği içerisinde bulunması ve eylem birliğini sürdürebilmesi olanaklı değildir. Leninist partinin "hiziplerle bağdaşmayacağı" görüşü, iki partinin iç içe olamayacağı görüşüdür. Bunun aynı örgüt içerisinde eylem birliğini devam ettirebilecek durumda olan, alınan kararları birlikte hayata geçiren ama farklı olan görüşleri çerçevesinde merkezi yapıya eleştiriler yönelten görüş farklılıklarıyla hiçbir alakası yoktur. Ne var ki, durumu böyle kabul edebilmek farklı görüşlerin hayat alanını gerçekten kabul ediyor olmakla müm-

kündür. Bu konuda tekelciliğe doğru olan eğilim, kolaylıkla "hizib"i bulup ortaya çıkarır. Her zaman da böyle olmakta ve örgütsel parçalanmaların sonu gelmemektedir. Elbette bu söylediklerimiz, farklı görüş sahibi olan azınlık gruplarının hizip oluşturmadıkları anlamına da alınmamalıdır. Aynı mantık çerçevesi içerisinde şekillenmiş olan azınlık grupları da, işleyişin ne olacağı konusunda bir kuşkuya sahip olmadıklarından, kendilerini güvenceye almak üzere, erkenden davranıp, kendi aralarındaki örgütlenmeyi gerçekleştirmeye, hatta görüş farklılığı geliştirmenin kendileri açısından da kabullenilemeyecek bir durum olması dolayısıyla, görüşlerini gizlice geliştirmek ve farklılıklarını güçleninceye kadar farkettirmemeye özel önem verirler. Bu durumun kendisi örgüt içerisindeki sosyalist ilişkilerin yıkılması demektir. Sosyalizme hiç uymayacak olan bu ilişkiler içerisinde şekillenen partilerin de gelecek toplumun çekirdeğini oluşturmaları ve sosyalist toplumun sağlıklı bir biçimde gelişmesini sağlamaları olanaklı olmaz. Üstelik iktidar olanaklarıyla donanların bu mantıkları daha da tehlikeli bir manzara ortaya koyar.

Çoğulculuğun bir prensip düzeyine yükseltilemeyeceği ve var olan konjonktüre göre tutum alınması gerektiğini savunan görüş, aslında şu temelden kaynaklanmaktadır. Sosyalist demokrasinin gerçekleşmesi için ille de çok partili bir durum gerekli değil, tek parti çerçevesinde de, demokrasi bilinci egemen kılınarak demokratik işleyiş sağlanabilir. Aslında bu bakış açısı da bilimin nasıl kavranması gerektiği ve bilimsel üretimin olmazsa olmaz şartının ne olduğunu kavrayamamaktan kaynaklanmaktadır. Tamamen idealist bir görüştür. Eğer bilimsel gelişmenin ancak farklı fikirlerin çatışması çerçevesinde gelişebileceğini kabul eder isek, tek partili yapı çerçevesinde bunun olamayacağını da kolaylıkla görmemiz gerekir. Fikirlerin özgürce çatışmasını kabul eden bunların savunucularının bu görüşleri toplu halde dile getirmelerini de kabul etmek zorundadır. Bir tarafa görüşlerini örgütlü bir biçimde dile getirme hakkını tanıyıp, diğer tarafa bu hakkı tanımamak neye dayanır? Örgütlü olma avantajını kaybetmemeye.

Evet görüşlerin savunulması ancak örgütlülük çerçevesinde hayatta etkinlik kazanabilir. Bir parti içerisinde, aynı partinin örgütlülüğünden yararlanarak muhalefetin kendi görüşlerini yayması olanaklıdır. Ama aynı zamanda partiye egemen olan tarafın, mekanizmanın denetleyicisi olarak bunları bastırması da olanaklıdır. Sorunu bir **icazetten** kurtarmadığımız müddetçe, **fikirlerin sağlamlığına** güvenmekten, yani idealist bir çerçeveye düşmekten kendimizi alamayız. Örgüt içerisindeki azınlığın kendi görüşlerini savunabilmek açısından tek güvencesi, bastırılmaya kalkışıldığı takdirde, bunu örgütün dışında bu suçla birlikte yığınlara iletebilme güvencesinin varolmasıdır. Bu güvence varolmadığı müddetçe, herhangi bir şekilde çoğunluk tarafından, bastırılanların yapabilecekleri hiç birşey yoktur ve işte o zaman tehlike başlar: örgüt içerisinde bastırılamayacak kadar güçlü olabilmek için gerekli kurnazlıklara başvurmak. Bu durum bir pozitif geri beslenmeyi başlatır. Muhalefetin kurnazlıklarına karşı, iktidarın kurnazlıkları, iktidarın kurnazlıklarına karşı daha keskinleşmiş muhalefet kurnazlıkları ve ilh. Cürüme işte böyle gerçekleşmektedir. Bu savunduğumuz çerçeve ille de fazla sayıda örgütler yaratılmasının zorunlu olduğunu anlatmaz. Çoğulcu bir yasallığı benimsemiş tek partiye kadar inilebilir. Varolan farklı görüşlerin eylem birliğini bozacak dereceye ulaşması zorunlu olmayabilir. Hatta bu çerçeve içerisinde yer alındığını bilenler, parti yönetimine gelme şanslarının hiçbir zaman ortadan kalkmadığının bilincinde olarak, ayrı yapılar oluşturmanın değil tek bir yapı içerisinde kalmanın tek doğru biçim olduğuna daha sağlam biçimde ikna olur, ve böylece gerçekten ayrılığa neden olmayacak biçimsel olgular dolayısıyla ayrılık çıkarmaktan ayrı yapılar içerisinde yer almaktanz sakınırlar. İşte bu durumda tek parti çerçevesinide demokrasi gerçekleşebilir, çünkü, farklı görüşler hiçbir endişeye düşmeden örgüt içerisinde canlı bir ideolojik yaşantının sürmesini sağlayabilirler. Ama bu tek parti durumu da benimsenen yasallık dolayısıyla çoğulcudur.. Eylem birliğinin devam edemeyeceği durumda, herkes kendi görüşlerini bağımsız bir biçimde yığınlara ulaştırma şansına sahiptir ve bu güvenceyle davranmaktadır.

Aslında sorun sadece parti örgütlenmesi noktasında da değildir. Devlet iktidarı dışında, toplumsal örgütlenme alanlarının tümünü kapsar. Bilindiği gibi, tek parti biçimini benimsemiş olan yapılar, bu mantığın pekişmesi sonucu diğer türden örgütlenmelerin de yasayla teke indirilmesini benimsemek durumuna gelmişlerdir. Elbette ki, her türlü örgütlenmede ne kadar büyük bir birlik var ise, bu o kadar yığınların çıkarınadır. Ama bunun yasayla tespit edilmiş bir durum haline getirilmesi bir o kadar yığınların aleyhinedir. Çünkü bu farklı talebi olanın bu talebini örgütlü bir biçimde dile getirebilme şansını ortadan kaldırır.

Bir görüşün en büyük çoğunluğu kazanması ve görüş doğrultusunda hayatı değiştirmesi, her görüş sahibi için en istenilen durumdur. Ne var ki, bu çoğunluğun her zaman haklı olduğu anlamına gelmez. Tam tersine tüm yeni fikirler, azınlıklar tarafından ortaya atılırlar ve ancak mücadele içerisinde çoğunluğu kazanırlar. Eğer azınlıkların çoğunluğu kazanma şansının olmadığı bir durum yaratılmışsa yığınlar yanlış bir çoğunluğu oluşturmaya devam edebilirler. Bu noktayı gözönünde bulunduran herkes azınlık hakları denilen sorunu gerçekten büyük bir önem vermek zorunda olur. Azınlık haklarına önem vermek ise, azınlığın görüşlerini her düzeyde yayma ve çoğunluk olma şansının güvence altına alınmış olması demektir. Herşeyin doğrusunu çoğunluğun temsil ettiğini iddia etmek, halk dalkavukluğu ve bilim karşıtı olmaktan başka bir anlama gelmez.

★

Sosyalizm Bilimin Özgür Gelişiminin Güvencesidir

"gerçeği açıklamak devrimcidir" GRAMSCİ

Ekin TACİSER

Sosyalizm bir bilim değil; bilime dayalı bir dünya görüşüdür. Bilim insan faaliyetlerinden biridir. Doğayı ve toplumu anlama, açıklama ve denetim altına alma çabasının özgül bir biçimidir. Ama aynı amaca yönelik başka çabalar da vardır. Örneğin din bunlardan biridir. Dinin "doğruları" vardır. Bunlar peygamberler aracılığıyla Tanrı'nın ilettiği ezeli ve edebi doğrulardır, doğmalardır. Bunlara sadece inanılır ve gereği yerine getirilir. Oysa bilimin böyle "doğruları" yoktur. Bilimsel teorilerin belli koşullar altında doğrulukları ya da yanlışlıkları, geçerlilikleri ya da geçersizlikleri söz konusudur. Kuşkusuz bilim sınıflı toplumun ilişkilerinden bağımsız ve yansız da değildir. Bilimi tartışılmaz konuma sokan ve insan yaşamının ancak ve ancak bilime, onun verilerine göre düzenlenmesini öğütleyen pozitivist bilim anlayışıdır. Bilimin bu tarz kavranışı aslında dinsel kavrayışın bir başka biçimidir. Bilim denince akan suları durduracağını sanan ve bu anlayışı yayanlar kendi görüşlerini, istek ve amaçlarını desteklemek üzere bilimin bu tarz anlaşılmasının yaygınlığından yararlanmak isteyenlerdir. Nasıl bilimsel faaliyeti sınıf ilişkilerinin dışına atan, ondan etkilenmeyen bir mertebeye koyan anlayış yanlışsa aynı şekilde bilimi burjuva ve proleter olmak üzere ayıran, herşey gibi bilimi de bir **sınıfçı indirgemeye** maruz bırakan anlayış da yanlıştır.

Bilimle politika arasında birçok ortak nokta olduğunu biliyoruz. Bazı ayrımları da belirtmek gerekir. Bilim gerçeği araştırır; politika ise istenen bir toplumsal ilişkiyi/ toplum biçimini gerçekleştirmek eylemidir. Bilimsel faaliyetin konusu ile bilimci arasındaki ilişki; bilimcinin ideolojisi ne olursa olsun, kişisel olmayan bir ilişkidir. Yani bilimsel faaliyet masa başında, deneyevlerinde, arşivlerde vb. gerçekleştirilir. Politikacının becerisi ve ustalığı ise öncelikle kişisel ilişkileri başka insanların güven ve desteğini kazanacak biçimde ele almakla ilgilidir. Bu durum bazı ideolojik yoneliler ya da eğilimler doğurmaktan geri kalmaz. Örneğin bilimsel faaliyetler, politik baskı ve çatışmalardan uzak durarak, bunları horgörücü bir akılcı seçkincilik üretmeye eğilimlidir. Yani işin uzmanları, bilim adamları bir araya gelir ve görüşlerini, çözüm önerilerini kabul ettirirlerse, politik sorunlar da içinde olmak üzere bütün sorunlar çözümlenebilir. Politikacılar arasında ise ayrı bir bilimsel faaliyeti fazladan bir yük ya da kendi eylemlerini meşrulaştırırken rakipleri susturmak, yıkmak amacına hizmet etmesi gereken bir nesne olarak görme eğilimi söz konusudur. Bilimle uğraşanlar arasında entellektüel oportünizmin politikacılar arasında politik bağnazlığın sıkça görülmesi tesadüf olmasa gerekir.

Genelde bilimle politika arasındaki ayrımdan hareketle söz konusu olabilecek eğilimler, özelde bilimsel devrimci politika ilişkisi düşünüldüğünde hemen ortadan kalkmaz. Gerçi ikisi arasında doğa ve toplumun var olan gerçekliğinin bilinmesi açığa çıkarılmasında amaçları bakımından bir ortaklık vardır.

Toplumu değiştirmek istiyorsak, onun varlık koşullarını işleyişini, dinamiklerini bilmek zorundayız. Bilinmeyen şey değiştirilip, dönüştürülemez. Yok değiştirmek değil de, var olanın üzerine yatmak istiyorsak böyle sorunlar olmaz; bilimsel çabaya gerek kalmaz. Bu nedenle **"gerçeği açıklamak devrimcidir"** (Gramsci). Devrimci(bilimciler ve politikacılar) teorik ve politik görüşlerini yalnızca iç uyumu geçmişte tutarlılık ve süreklilikleri açısından ele alamaz. Gerçeği açıklamak, varlıkları hoşgelmese de, rahatsız etse de olguların çok yönlü karmaşık yapısının gelişimi içinde bilinmesini gerektirir. Kuşkusuz tarihi yeniden yapmak olanaksızdır. Ancak yeniden düşünmek ve yorumlamak olanaklıdır. Geçmiş (olmuş bitmiş) değiştirilemez; oysa gelecek yapılmak, kurulmak zorundadır. Gelecek ise geçmişin mirası ve bugünün temelleri üzerinde kurulabilir. Öyleyse sorun geçmişi ve bugünü ile ayak bastığımız toprağı/ topluma amaçlanan toplumsal projenini gerçekleştirilmesi doğrultusunda dönüştürmektir. Bu yüzden ayağı yere basmayan ütopizm gibi uğruna dövüşülen toplumsal projeyi ebedi bir geleceğe havale ederek bugünde —çoğunlukla ölü kuşakların sorgulanmamış ve günümüz kuşağını teslim alan gerçeği ile yaşamaya mahkum "gerçekçiliği" (pragmatizmi) devrimcinin sorunu ayırd edici özelliği sayamayız. Karşı — ütopyacı olduğu kadar karşı — öldürücü olmak devrimcinin (bilimci ve politikacı) ortak özelliği olmalıdır. Ayrıca bir şeyin var olup olmadığı bir tavrın doğru olup olmadığının söylenmesiyle yetinilemez. Birşey belirli koşullarda belli örnekler içinde vardır ya da ortadan kalkar. Ve ancak kendi bağlamı içinde doğru ya da yanlış olabilir. Öyleyse bize ezeli ve ebedi varlık/yokluk, doğruluk ve yanlışlıklar sunmaz gerçek. Bu nedenle sürekli araştırma, görüngeleri ile yetinme-

me ve tanınıp bilindiği ölçüde topluma/dünyayı da değiştirme eylemidir, devrimcinin özelliği.

Bilimle politika arasında devrimci açısından bu zorunlu paralellik veya bağıntının doğru kavranması ve sürdürülmesinin gereği açıktır. Bilimsel faaliyet engizisyonsuz bir ortamda serpilip gelişebilir. Elbette engizisyonun eziyetlerine ve aforoz kararlarına rağmen faaliyetlerini sürdürenler olmasaydı, bilimsel düşünce gelişmezdi. Ama bu durum, bilimin ancak düşünce özgürlüğü ortamında gelişebileceği gerçeğini değiştirmez. Marksizmin bir dogma olmadığı toplumsal değişmeler ve bilimsel kesitlerle birlikte sürekli kendini yenileyen ve dört bir yandan bir öğreti olduğu sıkça söylenir. Marksizmin teorik gelişimi de bilimsel faaliyete olduğu gibi bir özgürlük ortamını politik kaygı ve kuşkulardan azade bir fikir ortamını gerekil kılar. Ne zaman ki Marksizm pozitivist bir bilime ya da bir ayeti kerimeler bütününe indirgenmiştir. Ortada teorik gelişmeler söz edilemez. SSCB'den Çin'e, Macaristan'dan Kore'ye bütün sosyalist dünyada fiziki saldırıya uğrama ya da partiden atılma (tek politik kanal bu olduğu için toplumdan tecritle aynı şeydir) korkusu altında Marksizmin teorik gelişmesi söz konusu olamazdı, olmadı zaten. Eğer bir teorik katkı iktiza ederse, onu da iktidar sahipleri şeyhülislamın fetvası gibi yaparlar, bildirirler. Çünkü "Marksizm-Leninizm bir bilimdir, onun da yıldızları vardır".

1980 sonrasında kendini proleterya sosyalistleri olarak niteleyen akımın içinde yeni bir yaklaşım göze çarpıyor. Öncelikle bir **yaklaşım** ile yaklaşımın sonucu ortaya çıkacak **ürünlerin** aynı olmadığını belirteyim. Bilimsel bir analizde başlangıçta benimsenen bir yaklaşım ve ona bağlı olarak ortaya konan önermeler, araştırmaya konu olan nesnenin o güne kadar bildiğimiz (ya da bildiğimizi sandığımız) bilgisinin ötesinde yeni bilgiler veriyorsa, nesneyi tanıma ve dolayısıyla dönüştürme olanağını artırıyorsa doğru yoldayız demektir. Unutulmamalı ki bilimde mutlaklık yoktur. Bilginin tamlığı, belirli sınırlar içindedir ya da bilgi konusunda göre görecedir.

Yaklaşım bize araştırma sonuçlarının üzerinde yer alacağı geniş bir alanı (ama yine de sınırlı bir alandır bu) gösterir. Bu anlamda yaklaşımla olası ürünler arasındaki bir bağdan söz edebiliriz. Yaklaşım gibi nispeten muğlak bir kavramı bir kenara bırakarak daha somutlayalım. Zira bilimsel bir araştırma/ analizden söz ediyorsak, en genelinde "bilimsel" diye belirtilen bir yaklaşımı zaten peşinen kabullenmek durumundayız.

Teorik çalışma kavramlarla iş görür. Bir teori kavramsal bir dizgedir. Özgül bir teori içindeki bir kavram, ancak o teorik yapı içinde anlaşılabilir. Belirli bir tür nesnenin adı olan sözcükler aynı zamanda bir kavram adıdır da. Ama sözcükle kavram arasında zorunlu bir nedensellik yoktur. Ancak bir tanımlama ilişkisi içinde oldukları söylenebilir. O nedenle çeşitli bilimsel disiplinler birbirlerinden konularıyla olduğu kadar kavramlarıyla da ayrılırlar. Örneğin psikolojinin bir kavramı olan bilinçlilik- bilinçsizlik ile Marksist teoride kullanılan bilinçlilik-bilinçsizlik kavramları aynı sözcüklerle ifade edilseler de ayrı ayrı şeylerdir.

Bu açıklama neden? 1980 sonrası sözünü ettiğim akımın yazınında daha önce kullanılmayan bir dizi sözcük yer alıyor. Yeni bir dili öğrenme sürecindeki birinin çoğu kez yerli yersiz yanlış kullanımının doğurduğu garipliklere düşsek de, bu sözcükler bir gereksinime cevap veriyor olsalar gerek. Zira bu sözcükler teorik içeriğe sahiptirler. Bunlar ya adı oldukları kavramların taşıdığı bilgiyle (ki bu bilgi bizde daha önce olmayan veya ancak kısmen olan bilgilerdir) birlikte yazınımıza girmişlerdir, ya da kavramsal içeriğinden koparılmış boş sözlerdir. Birinci halde gerçek bir fikri gelişme başlangıcı söz konusu olurken, ikinci halde izahının yapılamayacağı şeyler başa bela alınmış olur. Bir araştırmanın başlangıcında benimsenen önerme ve kavramların açıklanması ayrıca bir araştırma gerektirmez. Nereden ve nasıl alınmış

olursa olsunlar araştırma öncesi kavramlar bazı şeyleri ima ederler (örtükçe belirtir) bazılarını dışta bırakır. Moda kavramlarımızdan biriyle —sorunsal— derdimi anlatmaya çalışayım. Örneğin **modern revizyonizm** kavramı ile onun içerdiği ve çağrıştırdığı çerçeve içerisinde sorulabilecek sorular vardır. Modern revizyonizm nitelemesiyle SSCB ve uluslararası sosyalist harekete yaklaşıldığında bir Komintern, bir Stalin sorgulanamaz. Bu görüşün düşünce ufukları içinde Stalin'in bazı **kişisel** yanlışları söz konusu edilebilir. Komintern'in kendisinin de kabul ettiği bazı yanlışlar söz konusu edilebilir. Ve bu kısmilik belki birkaç sorun daha. Ama bunlar bile yanlış ve hataların maddi zorunluluklar çerçevesinde bir açıklamasıyla çabucak meziyetlere dönüşebilmektedir. Nitekim bu tür açıklamalar üslup bakımından baştan aşağı özürcüdür (özür, çoğunlukla kabahatten daha büyük olur). Çünkü bu görüşün sorunlu olduğu nokta 1956 ve sonrasında olanlardır. O zamana kadar Lenin-Stalin kesintisizliği içinde gelen bir çizgi orada kopmuş ve "bir şeyler" olmuştur. İşte bu dönemde olup bitenler "—nüans farkıyla çeşitli varyosyanları olabilse— de— ÇKP'nin canını sıkan sorunlardır. ÇKP'nin sorunlu olduğu konular Kruşçev "karşı devrimi" dolayısıyla ortaya konabilmektedir. Modern revizyonizm nitelemesi, işte bu sorunsal içerisinde sorulan, ortaya atılan sorulara verilmiş bir yanıttır. Modern revizyonizm görüşünü doğuran sorunsalın sınırlılığı, bu sorunsal içinde kalınarak gerçeğin bazı yönlerinin bilinemeyeceği, açıklanamayacağı anlamına gelmez. Ama gerek olguların, gerekse teorik muhakemenin dayattığı sorular verili sorunsal içerisinde cevap bulamaz olurlar. O zaman da sorunsalı değiştirmek gerekir.

Henüz açıklamalarını ve ürünlerini görmemiş olsak da, artık "konomizanden" uluslararası sosyalist hareketi saran "ekonomizm" kabuğundan "söz edilmeye başlanmasına bakarak, sorunsalın değiştiğine hükmedemezsek bile umabiliriz. Zira böylesine geniş çaplı bir olgudan söz edildiğine göre, herhalde 1898-1903 döneminde Rus devrimcileri arasında ortaya çıkmış özel bir eğilimle sınırlanmıyordur. Ekonomizm, bilimsel sosyalizm zemininde yeni ortaya çıkmış bir "sapma" değildir. Sosyalist hareket içinde köklü bir geleneğe sahiptir. II. ve III. Enternasyonel'e damgasını basmış bir sosyalizm yorumudur. Bu yazının amacı ekonomizmi açıklamak değildir; bununla birlikte neye değgin olduğunu belirtmeliyim. Ekonomizm, altyapı ile üstyapı; iktisatla siyaset ve ideolojik; ekonomik mücadele ile siyasi mücadele, bilimle siyaset; siyasetle felsefe/teori arasındaki ilişkilerin ele alınışında özel bir tarzı ifade etmektedir. Marks-Engels sonrasında Lenin'in düşüncesi ve politikası anlamında Leninizm'le kesintiye uğratılmış ama Lenin sonrasında yeniden kabul görmüş bir sosyalizm sorunudur. Ekonomizmin belirtilerini tanıyor olmak, onun aşılmasını zorunlu olarak beraberinde getirmez. Hem böylesine köklü bir geleneğe sahip sapmadan söz edip, hem de kendimizi bunun dışında —onun izlerinden azade— saymak olanaksızdır. Sağ ve "sol" sapmalar şeklindeki ayrım ekonomizm nitelemesi için de pek anlamlı değildir. Zira ekonomizm her ikisinin de **ortak dokusu** olabilmektedir.

1960 sonrasında sosyalizmin bunalımından söz edilmeye başlandığı bir ortamda, bunalımı aşmayı (ki önce bunalımın varlığını kabul etmek gerekiyordu) amaçlayanların önüne Mao Zedung düşüncesi (Maoizm) sunulurken, resmi geleneğin dışındaki Marksistlerin bir kesimi "Marks'la Lenin'e dönmek" Kapital'i yeniden okumak şiarlarıyla bunalıma çözüm bulmaya çalıştılar. Doğaldır ki, bu "dönüş" sırasında resmi geleneğin susuş kumkumasına getirdiği veya sağından solundan budanarak "tek doğru çizgiye" uydurulduğu Gramsci gibi düşünürleri görmemek olanaksızdır. Ekonomizm saptaması başta Althusser olmak üzere geleneğin dışına çıkabilmiş Marksistlerin ortak sapmasıdır. Söz konusu Batılı Marksistlerin ortaya çıkış ve faaliyet koşulları egemen sosyalizm anlayışına bir tepkiyi içerdiği ölçüde kendilerinin de daha sonra belirttikleri "teorisizm"'e savrulmayı birlikte getirmiştir. Bu, karşı-ekonomizmin ortaya koyduğu ürünlerin ve gündeme getirdiği teorik sorunlara yanıtlarının zaaflarına işaret etse de, onların Marksist teorinin geliştirilmesi yolundaki katkılarının önemini azaltmaz. Hem ekonomizme hem de teorizme düşmemiş bir Marksizm isteniyorsa, isteğin ötesinde bir başka şeye gereksinim var; ekonomizmi de iyi tanıyacak ve günün sorunlarına cevap verecek bir teorik birikim ve muhakeme yeteneği. Kuşkusuz bunlar birbirinden ayrılamazlar, birlikte gelişirler. Ancak birincisinin şiddetle eksikliğini hissettiğimiz bir şey olduğu açıktır. (Herhalde aklı başında devrimciler, 50 küsur grubun teorik zenginliğin ürünü olduğunu ileri sürmeyecektir.)

Ekonomizm ve onun tamamlayıcıları sınıf indirgemeciliği ve enternasyonalizmin terkedilmesine karşı açıktan tutum alınmaya başlanması, yenilgi sonrası bir döneme girerken iyimser olmamızın dayanaklarından birini oluşturuyor. Zihinlerde yumak olmuş sorunların çözümünün ip uçlarını yakalamış olmak pratikte güvenli adımlar atabilmenin işaretidir. Bu yolda gerçekten yürünecek mi, yoksa yürür gibi mi yapılacak? Bu, önümüzdeki dönemde "proleterya sosyalisti" nitelemesini kendilerine uygun görenlerin, işlerini ne denli ciddiye aldıklarının da yanıtı olacaktır. Bu yüzden bilimle politika, teorik çalışma ile devrimci eylem arasındaki ilişkileri yeniden ele almanın üzerinde yeniden düşünmenin zamanıdır. Fetvalar ve içtihatlarla sosyalizmi yeni bir toplumsal proje ve politik eylemi devrimci kılmak olanaksızdır.

★

SOVYET FİLOZOF ANATOLİY BUTENKO "BÜROKRASİ ÜZERİNE RADİKAL İLAÇ GEREKLİ"

Çeviren: Tekin YILMAZ

Yaşamımızdan bürokratizmin ve sosyal adaletsizliğin köklerini söküp atmayı yıllardan beri becerememiz nedeni nedir? Şimdiye değin toplum yöneten ve yönetilenler diye ikiye ayrılıyordu ve bu durum, bu ayırımdan kaynaklanan çelişkileri kendi yararına kullanma olanağını yaratmakta idi. Bu nedenle, bürokratizmden kendimizi kurtarmak için ne kadar sabırsızlansak da, o, ancak toplumun yönetilmesinin yerine, toplumun kendi kendisini yönetmesinin geçirilmesiyle yenilebilir.

Lenin'in ölümünden sonra parti, halkın kendi kendini yönetmesi düşüncesini reddetmekle kalmadı, üstelik Stalinist bir "teori" olarak, komünizme ilerleyişte, devletin güçlendirilmesini gerçekleştirdi. Halkın kendi kendisini yönetmesi düşüncesi, sanki söz konusu olan revizyonist bir düşünce imiş gibi bir cins aforoza uğradı.

Saf bürokratik metod, tam da Stalin-Kult'u yıllarında, yönetim aracının bazı alanlarında insanlarla ilişkide ortaya çıkarak yayıldı. Bu metod insanları kimliksiz devlet makinesinin küçük vidaları veya kolları gibi değerlendirdi.

Bir cins kışla -komünizminin basit modeliyle içsel bağlantısı olan ve onu teşvik eden o yılların bürokratizmi, canlı olan, alışılmamış olan, izin verilmeyen herşeyi boğdu.

Herşeyi aynılaştıran, herşeyi tek bir kalıba sokan keltör bürokratı, gri renkteki tek tipin dışında olan kendi yüreğinden çıkan tekdüzeliği aşan herşeyi itici buluyordu. Bürokratizm basit olan, net ve aşikar olan herşeyi kararlı bir biçimde teşvik etti; Oysa bu basitlik ilkelin basitliği, bu netlik kendi iktidarının netliği, bu aşikarlık bürokratik makinenin aşikarlığı idi.

Bürokrasi, uzak-yakın her yerde, bağımsız düşünme yeteneğini ve yukarıdan planlanıp onaylanmamış olan toplumsal inisiyatifi ve politik faaliyetleri yok etti. İşte şimdi kendisine karşı kararlı bir savaş ilan edilmiş olan sosyal pasifliğin kaynağı da tam burada yatmaktadır.

O zamanki parti çizgisini, yalnızca emir yağdırabilen bürokratla tabakası yürüttü ve bu arada kendisi de giderek güçlendi. KPDSU'nun 1956'daki 20.Parti Kongresi bu memurları oldukça ürküttü. Direnmeden teslim olabilirler miydi? Bu bir illüzyondur. Bürokratizm, çok uzun süren kuşatma yeteneğine sahiptir.

Birçok kişi, 20.Parti Kongresi'nde formüle edilmiş olan geçmişin hatalarının eleştirisinin yavaş yavaş sınırlandığını hatırlar. Bu sınırlama artık "kara çalmaya" bir son verilmesi gerektiği bahanesiyle yapıldı. Bu bürokrasinin bilinçli bir manevrasıydı.

70'li yıllarda ve 80'li yılların başlarında atmosferinde bürokrasi "Altın çağını" yaşadığı inancında idi. Çünkü kaybedilmiş olan "Düzenliliğe" duyulan yaygın özlemden umut yaratıyordu. Fakat gerek yaratıcı faaliyet konusunda, gerekse yeni görevlerin çözümünde yeteneksizdi, halihazırda anakronizm haline gelmişti. Kısa zaman içerisinde de, ceza korkusu olmaksızın herşeyi yapabilenin yalnızca kendisi olmasının tatminiyle yetinmeye başladı. Böylece, Sovyet toplumundaki durgunluğun psikoloji ve ideolojisinin baş taşıyıcısı oldu.

Ne var ki bürokratlar bundan hoşlanmasalar da, onların zamanı sınırsız değil. Sorun yalnızca ekonomik sistemin değil, aynı zamanda yönetimle ilgili olan sistemin de perestroikasıdır. İşte tam da burada gerekli olan radikal ilaçtır; yani karar yetkisini, kararların uygulandığı yerlere taşımaktır.

Bütün olarak kültürel alanda olduğu gibi Sovyet ekonomisinde, 30'lu yıllarda ortaya çıkmış ve sonradan basitleştirilmiş olan modele göre yönetilemeyecek bir gelişim nüvesine ulaşmıştır. Bugünkü koşullarda tüm sorunları bir merkezden çözmek artık kabullenilemeyecek bir durumdur ve bu artık olanaklı da değildir.

Bizim devasa ekonomimizi bürokratik bir yönetim idare edemez. En iyi yönetim daha canlı, yaratıcı gücün yerine geçemez. İşte bu nedenle de Perestroika, inisiyatifi ve bağımsızlığın en yüksek düzeyde gelişimini gerektirmektedir. Halkın sosyalist kendi kendini yönetmesinin güçlendirilmesini gerektirmektedir.

29 Haziran 1987 Der Spiegel

içişleri

Adım AKARSU

Üniformalı olan sabırsızca ellerini çıtırdatıyordu içine çekerek göğsüne ikame ettiği göbeğinin hafif seyirmeleri ve elleri dışında tümüyle hareketsizdi. Bir süredir tuttuğu ve ses ayarı için kontrolldiği nefesini bıraktı;

"Son isteğin ne?" diye sordu, ayaklarının üzerinde öne doğru yaylanarak.

Bir filozofun ağarmış sakallarını okşamasındaki doyuma benzer bir içgeçirişle,

"Biraz flüt çalmak istiyorum" dedi, "giderayak..."

Sağ kolunu kaldırdı, şekilsiz gömleğin kolunu iyice kıvırdı ve dayadı dudaklarını metalin tenine... saldı nefesini...

Flütten sıçrayan ilk ezgiler (apriori bir yaşam çığlığı) taş duvarlarda -mapusun sarplarına dek- yankılandı; gözeneklerinden sızdı taşın, korlandı yayıldı lavi koridorlara, koğuşlara, hücrelere; hiç uyumadan alakaranlığa dikilen kirpikleri kımıldattı. Bir gitar akortlandı A Blok'tan, voltalandı tellerde bir elin parmakları; katıldı flüte gitarın farklı bir ritmde bütünleşen uzanışı... Bir bağlama araladı flütle gitarın doruktan dökülen şelalesini, doğdu (evet, **doğdu**) bir gökkuşağı telinin nabzında... Doğudakı kadınlar koğuşundan bir keman süzüldü avluya, bir flütün rüzgârına uzandı saçları Rapunzel'in... Aşağılardan, o tükenmez ufuk çizgisinden; hücrelerden vurmalı ritmler; müziklenen avuçlar, özenle vurgulanan metaller, parmaklıkta tamtamlanan kaşıklar karıştı mevsime.. Avludaki bir grup düzenli ayak tapırtılarıyla fonladı, alt sürümledi müziği...

Hapishanenin çevresindeki konduların pencereleri açıldı; irili, ufaklı, entarili, yemenili, allı-dallı, uyku mahmurlu bakışlar döküldü dışarıya... Bakracını kapan genç kızlar, ardında .ya altı ya üstü (küçüldükçe yaşı ikisi de) çıplak bebelerle koştu çeşmebaşına kimi oturdu çeşmenin yamacına, kimi değdi parmaklarıyla bakracın - seslenebilir- tabanına; biri ikisi vurdu ritmini, katıştı telardına... Çocuğun biri parmacıklarıyla dümbelekledi çıplak göbeğini... arttı, aştı teli maddesi müzığin, daha'lanarak kondu, kondulara... Bir darbuka sıyrıldı kılıfından (parmak izleri vardı derisinde bitimsiz ateş gecelerinin) göçer kıldı müziği... Bir kabile, bir yaşam biçimi olan avlunun göbeğine köy kuran müzik ayaklandı; rengi, nefesi, ateşi, alı-dalı, kokusu, dumanı ile hortumlandı çölün ortasından ulaştı menziline...

Müzik, yaşanan an'ın en derin anlamı, en güçlü ve inadına yalın dışavurumuydu. O an müzik bir ömre denk düştü, sıvazladı sırtını her türden yorgunluğun, mendilledi/nemledi alnını her türden acının. Baki kalan kubbede bir hoş seda olmadı, tek ses'den çok seslenen müzik kubbeyi çatlattı.

Gittim ardından müziğin, aklıma hangi türkü, hangi nakarat geldiyse onla katıldım çok sesli/ nefesli'ye. İnliyordu temposundan müziğin "o vız gelen" duvar. Gelmişti zamanı yine, birşeylerin zamanı... Kendimiz için kendi müziğimizin zamanı gelmişti. "Kendimizi" düşündürten Şilice çalan bir flüt, İspanyolca bir gitar, Macarca bir keman, Türkiyece bir bağlama ve tüm enstrümanlarıydı dünyanın (ki hepsi yetilidir enternasyonal'a)...

"Ölesiye yaşadı" dedi Can, gidince Yılmaz Nazım da öyleydi, başka türlüsü bize yakışmaz."

Onat Kutlar

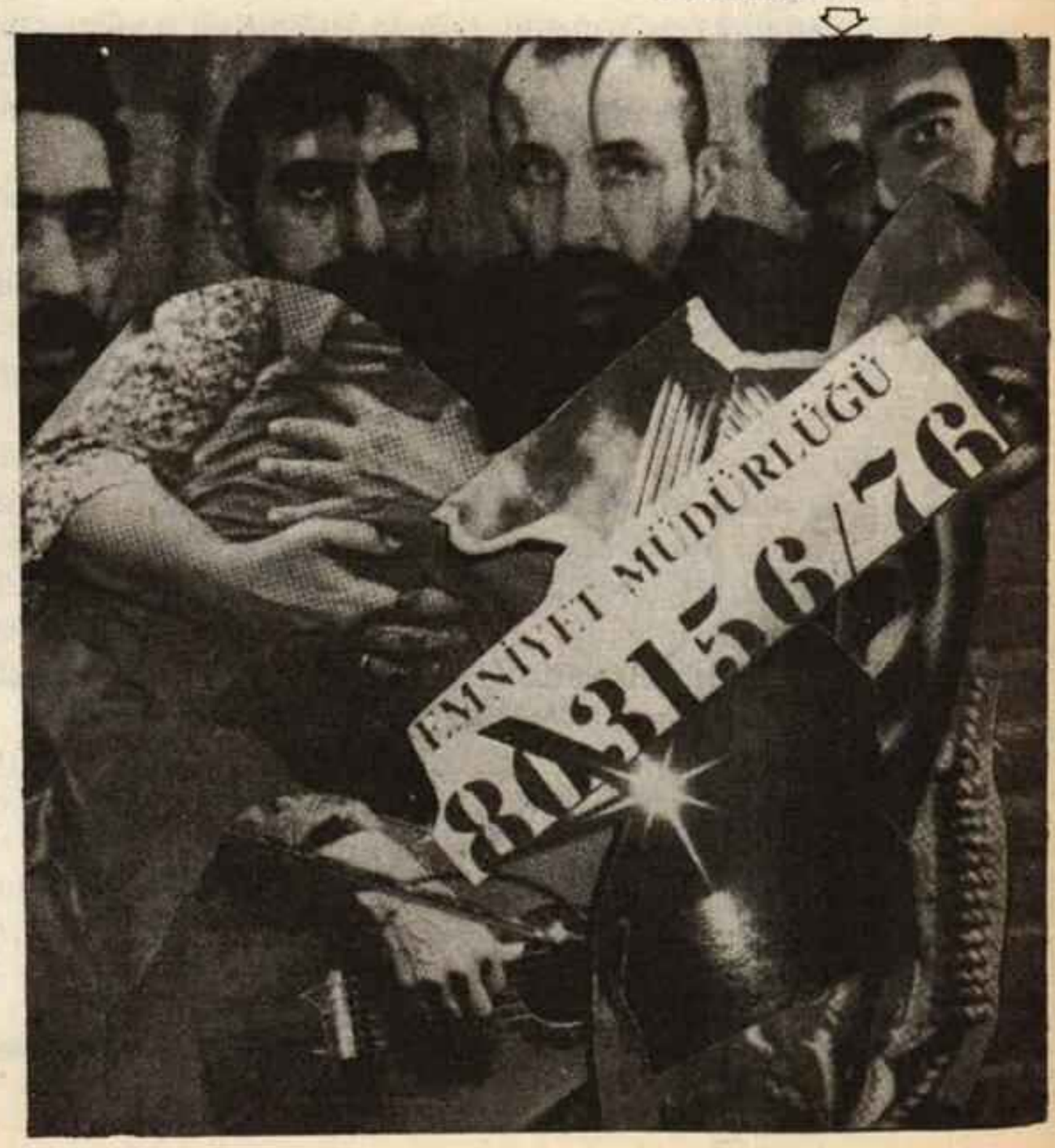

Yıllar önce 80 öncesinde (yani dün) Ankara'da "Arnavutluk Filmleri Haftası''nda gösterilen bir film vardı: "General Gramofon", Nisan 1939; faşist İtalyan kuvvetlerinin işgalindeki Arnavutluk. İşgal karşıtı her kıpırdanmanın acımasızca yanıtlandığı, Arnavut delikanlıların İtalya hesabına savaşa gönderildiği işgal günleri. Bir İtalyan yetkilisi (Arnavut'larla hemşehri olmaya soyunan ama bir türlü hemcinsel figürlerden kurtulamayan, ince bıyıkları **kara** fuları'yla kılıklanan kılıksız biri) kendi üst kültürlerini Arnavutluk'ta yayma amacında. Kültürel yayılmacılığın işgalcilere sağlayacağı olanakların (ve kolaylığın) farkında. Bir gramofon getirtir İtalya'dan; ve gizli servisi yürüttüğü (yani İ'İT'i/ İtalyan İstihbarat Teşkilatı) dükkânımsı bir platformdan Napoliten müziği salar Arnavutluk sokaklarına ve arada denetler dans'âpel adımlarıyla çevreyi. Bulur müşteri; varlıklı "Arnavut'ların" kızları edinirler gramofonları, müzik ve çay eşliğinde dansederler. Artık bir general olan, gramofonun bir lale gibi açılan anüsünden (gramofon bağışlasın) yayılır faşizme araç olan (ne yazık) müzik.

Küçük bir kahvede açarız gözlerimizi; ortamı sıcaklaştıran tahta masaların çevresinde birkaç yaşlı, birkaç iyice yaşlı ve Arnavut gençleri oturmaktadır. Gençlerden birisi çıkarır klarnetini, acıyı, hüznü bir töre(n) gibi sesleyen ve -inanın- mutlu bir eğlenceye dönüştüren, giderek akan, çağlayan, yüreği nişan almadan vuran (nişancıdır, yamandır Arnavutlar) bir müziği fırlatır önce kahveye, ardından sokağa. Pencere bakışları, duralamalar, ve -tam zamanı- başka enstrümanlar katılır hayatına müziğin.

Acılı ama diktir; tüm notaları ayaktadır; dolar yine sokakları memleketin bildik ezgilerle. Evlerin pencereleri ilk piştovun sesine açılmıştır.. çözerler sorunlarını Aralık 1945'de/Altı sene ne kadar kısa ve uzun bir zamandır kimbilir arkadaşlar...

...elinden flütünü bırakır; son sandıkları "son isteğini" yerine getirmiştir sehpadaki. Çıkar taburenin üstüne başlar bir türkü marşına. A Bloktakiler, koğuştakiler, hücre, avlu, kondudakiler, çeşme başındakiler hiç bir zaman öğrenemezler sehpada hangi türkü marşını söylediğini... Sonra bir saz başlatır söylenir türküler-marşlar... hepsi "muhtemel"dir...

"Adın hareketin diğer adıyken
Şimdi kim yakıştırabilir sana ölümü"[1]

"Ne olaydım, ne olaydım/ Okuryazar olaydım/ Deniz mahkemeye düşmüş/ Avukatı ben olaydım.."

"Bir kitaba başlar gibi/ Koşarken yavaşlar gibi/ Ölen arkadaşlar gibi/ Sessiz, sitemsiz..."

"Nurhak sana güneş doğmaz/ Uçan kuşlar yuva kurmaz/ Dökülen kan yerde kalmaz/

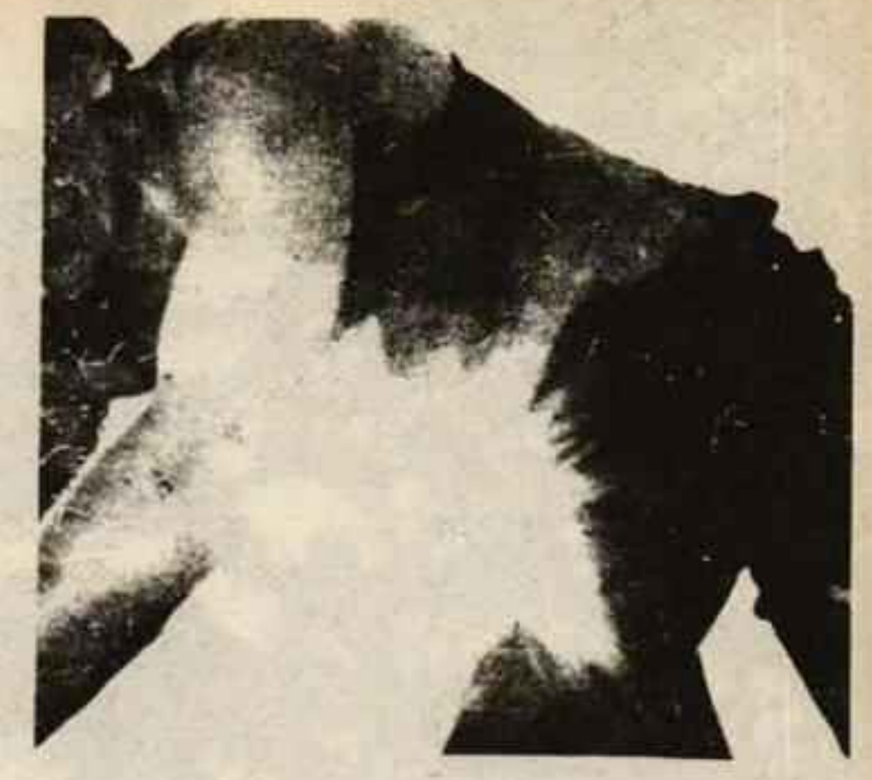

"Bir insan öldü başka silah bilmeden
Hayata açılmış kollarından gayrı"

Paul Eluard

Soracağız hesabını.. "

ya da dana eskilerden;

"Odun kırıcıydı adı İlyas'dı/ Yanaştım yanına yüzünü astı/ İşin nasıl dedim/ Bir küfür bastı/ Arkasından baltasını biledi, biledi/ Dedim, gidiş dedi onlara göre/ Dedim pişman mısın, dedi bin kere/ Dedim hak, adalet tuh dedi yere/ Arkasından baltasını biledi, biledi..."

Herhalde eski şarkılar yeni hayatlar bekliyor bizden.

Akıldan çıkmıyor ki; Türküler'di İlhan Erdost'un kızının adı. En yakınlarının; çocuklarının, kardeşinin ve belki her yakınının okuduğu İlhan Şiirler'i vardı... var, akıldan çıkmıyor... "İlhan İlhan"dan Billur C.Yılmazyiğit'in bir şiiri var İlhan Erdost'a..

"bak ben yaşıyorum koca adam
sen savrulan paltonla
yürüyorsun bir anda
sayfalardan sokaklara
sen de yaşıyorsun koca adam
sen de yaşıyorsun.. (...)"

7 Kasım 1980'de doğmuş ölümlerde... 7 yıla ulaşıyor geçen zaman. (ne kadar kısa ve uzun bir zaman) Ardından sesleniyor Gül Erdost "Gitme dedim, gitme yerine ben öleyim..." Kardeşi Muzaffer İlhan sesleniyor;

"Süzülmüş can solmuş yüzün/ Durgun sulardan durusun/ Yanın düşmüş yorgun musun/ Gel yaslan kardaşa kardaş..."

ve kızı Türküler'in sesi çağırıyor;

"Bana babamı bul hala/ Bul bana babamı amca/ Telefonu var ya amca/ Hadi bul babamı bana/

Alo baba, ha.. ha.. baba/ Ben buradayım, Suları'yla/ Nasıl iyi misin baba/ Çok özledim seni baba..."

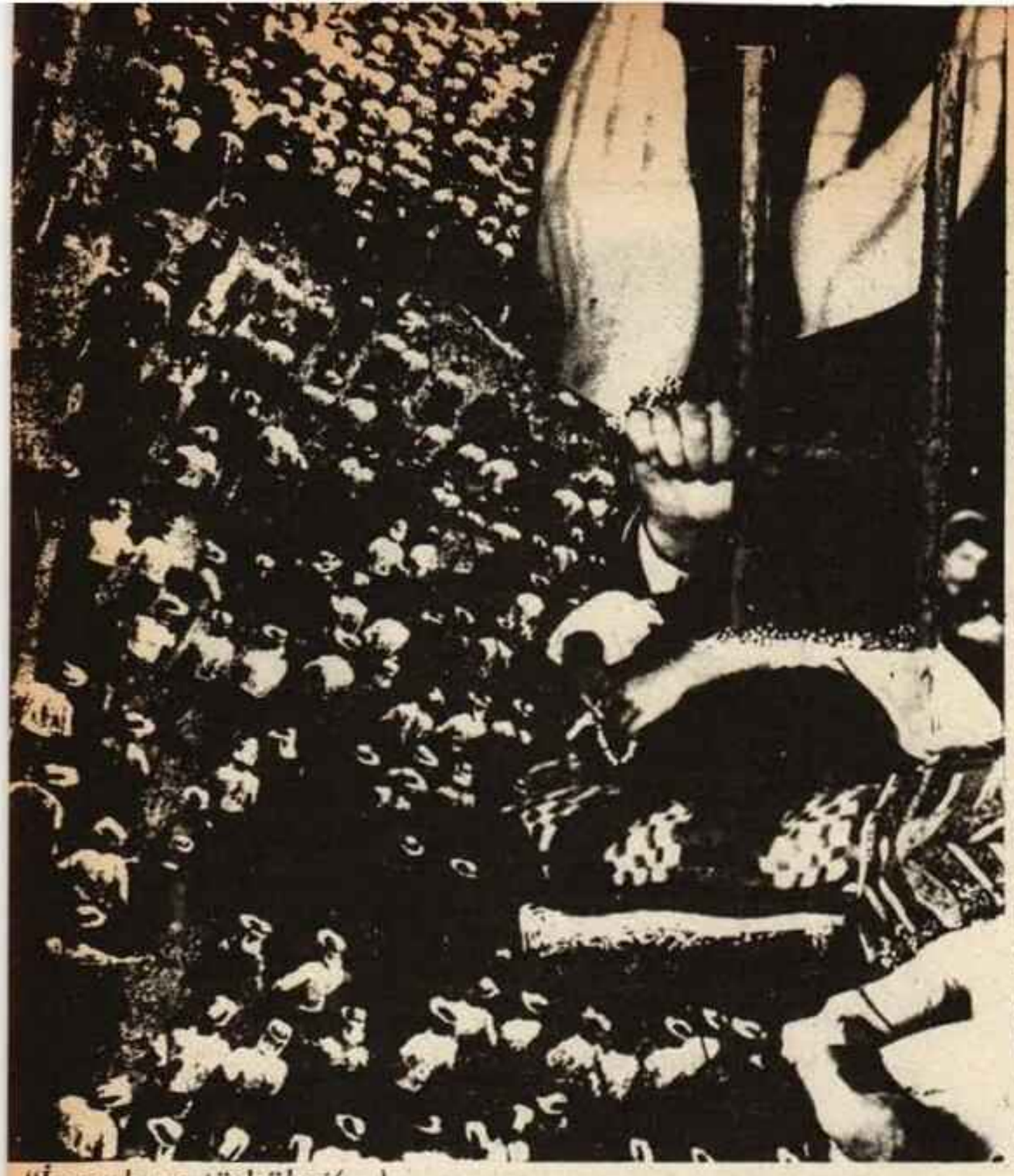

"İnsanların türküleri(...)
daha uzun ömürlü kendilerinden."
Nazım Hikmet

"(...) Ayrılık sabahı ne kadar beyaz
Ölümün hüzünlü arkadaşı kar
Bana ütülü bir çarşaf hazırlar
Bir karanfil tam yüreğin üstünde" diye şiirler Onat Kutlar ölümle imlenen ayrılığı.

"Diyor ki içimden bir ses, -beni yüreğinin üstüne bir mühür gibi koy. Çünkü ölümden daha güçlü bir sevgiye ihtiyacım var(...)"

Sevgi'lerini yürekte yeniden üretmek bile yetmiyor kiminde. Yok alışmaya alışmadık daha; alışacağımız da yok!

Bir kesitte elde ettiği güçle, ön-arka ayaklarını, içi kan, irin dolu tırnaklarını kullananlara;

O ağzı bozuk, sütü bozuk, yüreği, mayası, nâmı bozuklara; ve canlıdan insana evrilmede aralarda derelerde takılmış o böceklerin hırpaladığı/katlettiği güzel insanları yitirmeye alışmadık.

"Ve sen o kemik yaladığın
sofranın altına girsen de,
kaldırıp yere çaaalmak için
canını burnundan aaalmak için
bulacağım seni...
Koca göbeklerin Rusel kuşağı sen
sen uşşak murabbaı,
sen uşşşak mik'abı,
satılmış uşşakların uşşşşağı sen!!!"

Zaman tutuyor tarihi, bekliyor zamanını...

Sevinçler, hüzünler, yedi rengin döndükçe aklandığı, bütünlendiği bir gökkuşağı gibi mevsimliyor yaşamı. Bu iki yaşam konağının kaynaşmasında, çatışmasında dolanıyor, adımlanıyor -sımsıkı- içakışlar... Böylesi derede, çavlanda, denizde, şiir ve müzik (bir duyarlılık tarihi) kumsallıyor yaşantıları. Deniz-şiir-müzik... ne yakışan bir üçleme.. Leonard Cohen bir şarkısında,

"Tüm(insanlar) denizci olmalıdır
Deniz onları azad edene dek" der...

Denizin, şiirin, müziğin tarihi özgürdür; insan gibi kendinde yetilidir üçü de özgürlüğe. Kiminde maddesine ulaşır insan özgürlüğün ,kiminde hayaline.. Hayal çok önemli insan için; istenen bir yaşamı bir tür yaşayabilme, tasarlayabilme olanağı... Biliriz kiminde "düşünde bile göremez işler/ düşlerin gördüğü işleri". En çirkin, en acımasız anlarda "güzel"i hayalleyebilme beyninden yüreğine dek her gözeneğini açabilir insanın; bir düş sürümünde bir soluk alımında genişler dar olan ve yapılanır hayal ötesi yaşam biçimlerinin hülyaları. Buna ulaşmak için ne "hayalci" olmak gerekir, ne de böylesi düşleme (cankanalı) kişiyi "hayalci" yapar. Kimi hayaller taslağı, hazırlığıdır gerçeğin/geleceğin...

Kimi zaman hayali, hasretler resimler. Ve hasreti yaşayan/yaşatanlar arasından çıkar Nazım;

"(...) Tunanı suyu olaydın/Karaormandan geleydin/ Karadeniz'e döküleydin/ mavileşeydin mavileşeydin mavileşeydin/ Geçeydin Boğaziçi'nden/ başında İstanbul havası/ çarpaydın Kadıköy iskelesine/ çarpaydın çırpınaydın/ vapura binerken Memetle anası..."

Evet, Tuna'dan Karadeniz'e, oradan Boğaz'a, İstanbul'a, Kadıköy iskelesine mavileşerek -Nazım gözlerinde- akar, hayâl akar'su...

Aslında hayâlsiz kalma olanağı yok gibidir insanoğlunun; ama çoğu insan hayâlden uzak görünmek ister. Bu halin daha ciddi, daha aklı başında (ve akılcı), gerçekçi görünmesini sağlayacağını mı düşünür; yoksa hayâllenemeyecek denli dellenmiş durulmuş mudur içevi; o denli uzak mı kalmışdır yaşam(a) dan...

Gerçekler kadar özenle sahip çıkalım hayâllerimize; özlemi, hayâli düşe vurmayan yaşam güdük kalır...

(1) Ali Yıldırım, "BİR AYAKLANMADIR GÜLÜŞÜN", Ekim, Mayıs 1987, Ankara.

Düzeltme:

Haziran sayımızda **İçişleri** köşemizde yanlışlıkla Necdet Adalı'ın şiiri olarak yazdığımız şiir Mustafa Uzenç'e aittir, düzeltir, özür dileriz.

Sosyalizm mi? Feminizm mi?

Nedret SENA

Kapitalizmin gelişmesine paralel olarak demokratik düşüncelerin gelişmesiyle, kadınlar da binlerce yıllık ezilmeden, aşağılanmadan sonra ilk kez kitlesel halde sözü edilen insan haklarına sahip olabilmek amacıyla toplumsal mücadele içerisinde yerlerini almaya başladılar. Kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olma mücadelesi uzun zaman burjuva toplumu çerçevesi içerisinde eşitlenebilme talepleri içerisinde şekillendi. Bu mücadeleler çerçevesinde kadınlar oy hakkından başlayarak, toplumsal yaşamın değişik alanlarında gittikçe gelişen haklar edindiler. Ne var ki, bu mücadelelerin üzerinden neredeyse iki yüzyıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen, kadınlar toplum içerisinde ikinci cins olmaktan kurtulamadılar. Günümüzde bu hakların en ileri boyutta gelişmiş olduğu ülkelerde de, yüzyüze gelinen sorunlar biçim değiştirmiş olsa da, ikinci cins olma konusundaki şikayet devam etmekte erkek egemenliğine son verecek bir mücadelede taleplerin özü en geri bıraktırılmış ülkeler düzeyinde devam etmektedir.

Tüm diğer sınıflı toplumlarda olduğu gibi, toplum içerisinde varolan eşitsizlikleri sonuna kadar ortadan kaldırabilmek olanaklı değildir meğer ki, bu eşitsizlik bir önceki topluma ait olsun. Eşitsizliğin kaynağı bir önceki toplum biçiminde yatıyor ve yeni sistem bu eşitsizlikten yarar değil, zarar görüyorsa, tüm toplum bunun ortadan kaldırılabilmesi için ortak bir mücadeleye girer. Ama yeni sistem söz konusu eşitsizlikten birazcık yararlanıyor ise, bu alanda verilecek olan mücadele eşitsizliği çeşitli noktalarda geriletebilir, ama sistem çerçevesi ortada durduğu müddetçe hemen hemen ortadan kaldırılması olanaksız olur. Egemen olan elinde bulundurmaya devam ettiği olanakları kullanarak bunlara yeni biçimler kazandırmanın olanağını bulur.

Temeli insanlar arasındaki eşitsizliğe dayanan bir sistem olmasına rağmen kapitalizm üst yapıya ait alanlarda, eski rejime karşı kendi eşitliğini gerçekleştirebilmek için genel bir eşitliği savunmuştur. Teorik olarak bütün insanların eşitliğini savunan kapitalizm kendisini yerleştirip eski rejimin saldırılarından kurtulduktan sonra artık bu savunmasını kendi açısından pek anlam ifade eder durumda bulmamıştır. Hemen hemen burjuvazinin tekelcilik çağına tekabül eden bu durum, eşitlik sorununu yeniden alt sınıfların kendilerine göre formüle ederek gündeme getirmelerine yol açmıştır. Yığınlardan gelen böyle bir direniş biçimi, toplumsal onayı almak isteyen burjuvaziyi bu hakları savunuyor görünmeye yeniden zorlamıştır. Zira, eşitlik talebi alttaki sınıfların oluşturdukları yeni formülasyonlar çerçevesinde kalacak olsa idi, burjuvazinin sistemini sürekli kılabilmek için gerekli olan toplumsal onayı alması olanaksız hale gelir ve yalnızca baskıya dayanarak sistem ancak kısa bir süre devam ettirilebilirdi. Bu burjuvazinin reformcu yönetim yöntemlerinin oluşmasına yol açtı.

Kadınların eşitliği sorunu da sistemin temel çıkarları ile çatışıyor olmasına rağmen bu temel üzerinde kendisine sistem içi bir haklılık temeli kazandı. Kadınların genel olarak erkeklerle eşitlenmesi (sınıf farklılıkları gözardı edildiğinde bu sözün hiçbir anlamı kalmaz) burjuva toplumsal sisteminin temelleriyle çatışır. Zira kadınlarla erkeklerin eşitliğini benimseyebilecek olan bir ideolojik çerçeve, burjuva ideolojisinin temel unsurları olan, şiddet, otorite, rekabet kavramlarını reddetmek zorundadır. Kadınla erkeğin eşitlenmesi demek, insanlar arasındaki şiddet ilişkilerine ve şiddetin örgütlü kurumlarına karşı çıkmak demektir. Kadınla erkeğin eşitlenmesi demek varolan otorite anlayışının yıkılması demektir. Hepsinden önemlisi, eşitlik kavramıyla bağdaşmayacak olan, insanın insanla yarışı, mücadelesi demek olan rekabet anlayışının ortadan kaldırılmasıdır ki, bu da kurulu düzenin bütün kurum ve anlayışlarıyla sökülüp atılmasına tekabül eder.

Ezilenlerin egemenlere karşı sürdükleri mücadeleler, herşeyin sistemin rasyonellerine uygun biçimde akıp gitmesini engeller. Artı değer sömürüsünü maksimum düzeye çıkarmaya çalışan burjuvazi bu temel motife uygun tedbirleri işçilerin sürdürdüğü ekonomik mücadele yüzünden en rasyonel biçimleri içerisinde uygulayamaz ve kârlarının bir kısmından feragat etmeyi sistemin devamı açısından zorunluluk olarak kabul eder. Reform girişimlerinin hemen hepsi bu niteliktedirler. Burjuva sisteminin çıkarlarıyla çatışma içerisinde olsa bile, kadınların verdiği eşitlik mücadelesi de ister istemez bu alandaki reformların gündeme getirilmesini zorunlu kılar. Ama devrimci dönüşümler olmadığı müddetçe hiç bir reformun, sistemin işleyişine engel olduğuna tanık olunmamıştır. Eğer herhangi bir reform talebi sistem tarafından benimsenmeyecek olduğu halde yığınlar tarafından dayatılabilecek ölçüde geniş destek kazanmış ise, bu artık reform değil, devrimci dönüşüm, devrim demektir.

Engels, "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin

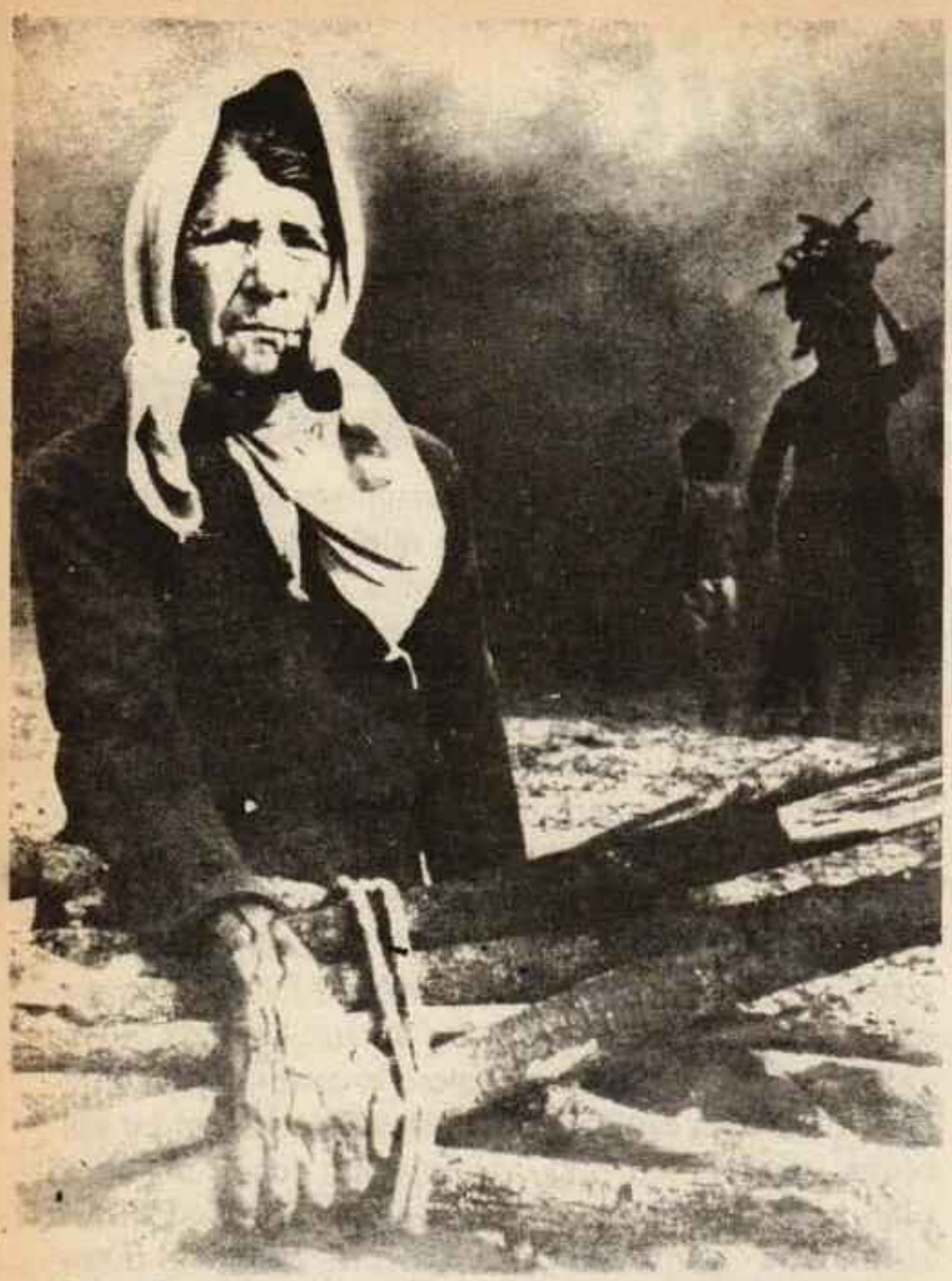

Kökeni'' adlı eserinde kadın, devlet, sınıf ilişkilerini bütün tarihsel dönemlere ışık tutacak biçimde ortaya koyuyor. Engels'in burada yakaladığı, sistemleşmiş tüm baskı biçimlerinin temelinde, özel mülk edinmenin yattığıdır.Üretim araçlarının özel mülkiyetinin dar bir grubun elinde toplanmış olması, bunu devam ettirmenin bir gereği olarak sistemleşmiş şiddetin de ortaya çıkmasına yol açmıştır. Toplumun böylesine iki farklı çıkara bölünmüş olma durumu günümüze kadar devam etmiş ve ilişkinin devam etmesini sağlayan çerçeve olarak da, sistemleşmiş şiddet, devlet, biçimler değiştirerek öz varlığını sürdürmüştür. Bu noktada bu durumun açıklamadığı, neden kadınların her sınıf içerisinde, ayrıcı bir baskılanmaya uğradıklarıdır. Bunu ideolojik düzeyin bir gereğidir diyerek açıklamak olanağı yoktur, zira bu bir totolojidir. Her ideolojik şekillenme temelde varolan ilişkilerin bilinç biçimine sokulmasından başka birşey değildir. Bu konuda değişik teoriler var kuşkusuz.Kadınların biyolojik olarak, doğa tarafından alta itildiği, erkek karakterinin baskıcı olması, ya da Tanrı'nın kadını erkeğin bir parçası olarak yarattığı gibi. Bunlardan sonuncusunu tamamen bir yana koyarsak, kaaktere ilişkin, ilişkin olanların -kadın için olsun, erkek için olsuntamamen toplumsal şekillendirme olduğunu söyleyebiliriz. Geçmiş ve günümüz toplumlarında kadın da erkek de doğduklarından itibaren, toplumda önceden belirlenmiş kadın erkek rollerine göre şekillendirilmeye çalışılırlar. Aile içerisinde başlayan bu eğitim, toplumsal ilişkilerin bizzat kendisi tarafından desteklenmeye devam edilirken eğitim kurumları içerisinde bir kere daha pekiştirilirler. Rollere göre belirlenmiş olan kadın ve erkek, rollerine denk düşen psikolojilere uygun davranış içerisinde olmadıklarında toplum tarafından hemen cezalandırılır ve sapık olarak tecrit edilir. Dolayısıyla şiddet temelinde örgütlenmiş olan bir toplumsal yapıda erkeklerin şiddete yönelik olarak şekillenmiş olmalarıyla kadınların toplum içerisinde kendilerine verilmiş olan role bağlı olarak boyun eğmeye yönelik şekillendirilmelerini doğal bir durum olarak kabullenmek toplumsal eğitim sürecini görmemek olur.

Kadının doğa tarafından alta itilmiş olduğu görüşü de varolan ilişkilerin tarihe vansıtılmasından başka birşey değildir. Kadının baskı altına alınmış olduğu bütün toplum biçimlerinde izlenen, neslin devamıyla yükümlü olan kadının başka hiçbir fonksiyonu yerine getiremeyeceğinin veri olarak alınmasıdır. Ama tarihsel veriler ortaya koymaktadır ki, kadınların tüm toplumsal şekillenmenin yönlendiricisi ve ekonomik faaliyetin esasının sürdürücüsü oldukları, erkeklerin marjinal bir ekonomik faaliyet sürdürdükleri uzun bir tarih evresi yaşanmıştır. Kadın bu devrede de neslin devamını sağlayandı. Bugünkü toplumsal gelişme aşamasında da kadının yeniden toplumsal hayat içerisinde yer alma şansını elde ettiği alanlarda toplumsal rol ayırımının engellemeleri olmadığı müddetçe kadın neslin devamı yükümlülüğünden dolayı altta kalmamaktadır. Altta kalmaya neden olan tek faktör, **kadının ayrıca erkekler için de bir emek harcamak zorunda olmasıdır.** Kadın insanlığın sınıfsızlığı yaşadığı evrelerinde erkeğe karşı yükümlülükler taşımadığı ölçüde özgür olabilmiş, ekonomik faaliyet içerisinde de erkekten üstün olduğu söylenebilecek bir konumu koruyabilmiştir. Ancak ekonomik faaliyet biçimindeki değişiklik farkedilmeyen bir mahkumiyetin de başlangıcını oluşturmuştur. Bu ticaretin ve ona eşlik eden özel mülkiyetin gelişmesi olayıdır. Ticaretin sürdürücüsü olan erkekler, metaların özel olarak mülk edinilmesini de icadetmişlerdir. Burada erkek sertliği, kadın yumuşaklığı gibi faktörlere bağlı olamayan bilinçsiz bir gelişme rol oynamaktadır. Ancak bu mülk edinilenlerin daimi olarak erkek elinde yığılması ve korunması zorunluğu ikili bir baskı sürecini beraberinde getirmiştir. Önce mülk sahibi olan erkeklerin, bu mülkün toplumsal olarak sahibi olan kadınları mülkten tecrit etmek için oluşturdukları baskı mekanizması ve zaten mülksüz olan diğer erkekleri de mülksüz olarak tutma mekanizması. Mülkiyet temeline dayalı bu ayırımda kadınlar tarihin ilk sınıf baskısına uğrayan unsurlarını oluşturmuşlardır. Böyle bir değişikliği kadınların gönül rahatlığıyla benimsemeleri beklenemezdi ve mülk sahibi erkekler konumlarının devamını sağlayabilmek için kadınlar üzerindeki baskıyı sistemli bir hale getirmek ve buna ait şiddet mantığını oluşturmak durumundaydılar. Kuşkusuz şiddetin icad edilmesi yeni birşey değildi. Bunu doğayla savaşta insanoğlu çoktan biliyor-

du. Ama toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde işe yaraması özel mülkiyet sisteminin, kendisini toplumsal mülkiyet yerine geçirmesi mücadelesi içerisinde olmuştur. Bu süreçte, başlatıcı olarak ne erkek karakterinin etkisini ne de kadınların doğurganlıklarının onların altta kalmalarına neden olduğunu kanıtlayan hiçbir şey yoktur. Tam tersine kadınların doğurganlık özelliğinin sınıflı topluma ulaşılıncaya kadar toplumsal üstünlük sağladığını gösteren bir durum vardır. Ve bu durum da sınıflı toplumların yaşadığı tarihten çok daha uzun bir evreyi kapsar. Faktör, tamamen ekonomiktir. Ekonomik faaliyetin belli bir biçimine göre bir şekillenme söz konusudur.

Acaba kadınlarla erkeklerin eşit oldukları bir ilişki içerisinde sınıflı toplum ortaya çıkamaz mıydı? Mülkten tecrit edilmesi gerekenler kadınlar olduğundan çıkamazdı. Sınıflı toplumun şekillenebilmesi için, kadınların egemen oldukları ve bu egemenlik biçimin eşitliğe tekabül ettiği bir toplum içerisinde, yenilmesi gerekenin eşitlik düşüncesi ve bu düşüncenin temsilcisi olarak da kadınlar olması, onların köleleştirilmesini de zorunlu kılmaktaydı. Yeni oluşan yapılanma içerisinde, kadının, temsil etmekte olduğu **durum** dolayısıyla yer alabilmesi olanaklı değildi. Baskı sistemi içerisinde ancak erkekler yer alabilirlerdi ve tümüne birden, sınıf çelişkisini aşacak bir biçimde, kadınlar köle olarak sunulacaktı. Egemen sınıf kadınları baskı altına alırken, baskı altına aldığı erkeklere de birer köle sunmak suretiyle bir avantajı sağlıyordu. Artık kendisi de köleleştirilmiş olan mülksüz kölenin de kölesi olabilecekti. Bu kurgu toplum biçimi ne şekilde değiştirilirse değiştirilsin, sınıf ayırımı söz konusu olmaksızın bütün erkeklerin çıkarına olan bir durum yaratmıştı. Alt sınıfların egemen sınıflara karşı verecekleri mücadelede kadınları özgürleştirmekten hiçbir nesnel çıkarları yoktu. Her bir erkeğin bir kadın kölesinin olması değişen toplum biçimlerine uyarlanabilir bir durumdu. Buna karşı çıkabilecek olan, bu bireysel çıkar temelini yıkabilecek olan tek ilişki sosyalist ilişkidir. Elbette ki, sosyalist ilişki, kendisinden ne anlaşıldığına bağlı olarak bu durumu ortaya koyabilir ya da koymayabilir.Başka hiçbir şeyi söz konusu etmeksizin, devlet mülkiyetinin yaratılmasından sosyalist ilişki anlaşılır ise, bu ilişki altında yaşayan erkeklerin yanlarında, kendilerine hizmet sunan bir köleye karşı çıkmak için hiçbir nedenleri olmaz. Ancak sosyalizm her türlü baskı sistemine karşı olmak, bireyler arasındaki her türlü eşitsizliğin kaynağını ortadan kaldırmak suretiyle gerçekleşebilecek bir sistem olarak kavranabildiği takdirde, kadın erkek arasındaki eşitsizliğe karşı durur ve bunu ortadan kaldırmayı mücadelesinin amaçlarından biri olarak görür. Marksizmin ekonomist yorumu, her türlü haksızlığın ortadan kaldırılmasının ön şartının ekonomik gelişmede yattığı çarpıtmasıyla toplumda sınıf çelişkisinden ayrı olarak ortaya çıkan çelişkilerin varlığını gözardı ederek, yer yer bu çelişkilerin ortaya getirilmesinin sınıf çelişkisinin çözümünün aleyhinde sonuçlar vereceği iddiasını, bütün parça, temel tali ilişkisi içerisinde açıklar. Varolan sosyalizm uygulamalarını ve bunlara ait, indirgemeci, ekonomist yorumları Marksizmin kendi gerçeği olarak yorumlayanlar da, sınıf çelişkisinin dışındaki çelişkilerin çözümünün, Marksizm dışında ele alınmalarını öne sürerler.

Bütün çeşitlenmeleri içerisinde feminist akımlar kadınların baskılanmasının Marksizm çerçevesinde izah bulamayacağını kabul ederler. Sosyalizme en yakın olanları dahi, sosyalizmi, kadın çelişkisini içerici olarak göremediklerinden onu sosyalist feminizm olarak tamamlarlar. Bazı safdil sosyalistler de, kadın sorununu kabul etmenin adının sosyalist feminizm olduğunu sanırlar. Bu kavrayış biçimi, sosyalist halkçılık, sosyalist milliyetçilik gibi kavramlarla benzeştirilebilir. Bu yaklaşım biçimi, sosyalizm kavrayışındaki geriliklerin yarattığı ezikliğin, feminizme kendisini affetirme çabası olarak değerlendirilebilir.

Marksizm yazılı tarihin sınıf çatışmaları tarihi olduğunu söyler. Bu bir soyutlamadır ve soyutlama olarak da doğrudur. Bu soyutlamanın ilk bakışta toplumlarda varolmuş olan diğer türden çatışmaları açıklamıyor görünmesi, feminist hareketin kendi teorisini yaratırken, önemli bir açığı yakaladığı ve bu açıktan yürüyerek, Marksizmi yenebilen kendi teorisini oluşturabileceği sanısına sürüklemiştir. Marksizmin sınıf çatışmasına bağlı bir biçimde toplumsal gelişmeyi açıklamasına anoloji yapılarak, sınıf çelişkisinin yerine kadın erkek çelişkisini koymak suretiyle toplumsal gelişmenin daha temel bir açıklamasına ulaşılmıştır. Herşeyden önce böyle bir görüş tarihsellikten uzaktır. Tarihin ilk sınıf baskısına uğramış insanlarının kadın olması, bu durumun ortaya çıkmasına kadın erkek çelişkisinin neden olduğunu bile kanıtlamaz. Tersine, ekonomik düzeydeki bir olayın kadınları iki kat olmak üzere, erkeklerin büyük bir kısmını da köleleştirmiş olduğunu ortaya koyar. Kadın erkek çelişkisinin temel olduğu bir durumda, aynı düz mantık içerisinde kalınacak olursa, sınıf farklılığının da kadınlarla erkekler arasında gerçekleşmesi ve kadın ve erkek sınıfları olarak ayrışması icab ederdi. Sınıfla cins çakışan olgular olurdu. Ancak soyut olarak olay kavranıldığı takdirde, cinsiyetleri aşan, sınıf farklılaşmasının her iki cinsin unsurlarını birbirinden ayırmış olması gerçeğini kavrayabiliriz.

Toplumun tepeden aşağıya iki cinse bölünmüş olması ve her sınıf içerisinde kadınların ikinci cinsi oluşturmaları ampirik bir gerçek olsa da, her sınıf içerisinde aynı terimle ifade bulan bir talebin ortaya çıkmasına neden olsa da, her sınıfın kadınlarının çıkarlarının örtüşmesi anlamına gelmez ve tarihsel gelişmeyi hiç açıklamaz. Hiçbir sınıfın kadınları, alt sınıfın kadınlarının sınıfsal olarak kendi yanlarına gelmesini kabul etmez. Ancak kendi sınıfları içerisindeki eşitliği sağlayabilmek için alt sınıf kadınlarının desteğini kullanırlar. Alt sınıf kadınlarının sınıfsal konumlarındaki değişikliği de içerecek olan eşitlenme talebine ise düşmanca bir yakla-

şım içerisinde olmak durumundadırlar. Feminist akım, sınıf farklılaşmasını bir yana koydurmaya çalışarak, bütün kadınların tek bir talep etrafında bir araya gelmesini talep ederken, bu konumunu ancak verili koşullar içerisinde haklı çıkarabilir. Verili koşullarda bir reform talebi olarak öne sürebilir. Öyle de olmaktadır. Bu haksız bir talep midir? Sınıf çelişkisiyle çakıştırılmıyor diye bunu haksız bir talepolaraknitelemek, sosyalistler için olanaksızdır. Sosyalist kavrayış başkalarını baskı altında tutanların kendilerinin de özgür olamayacağı gerçeğini kendi temel kavrayışının bir öğesi olarak görür ve onun için de toplumda varolan baskı türlerinin her bir örneğine açık tutum alır.

Sınıf çelişkisi, uluslal sorunla da örtüşmez. Irk ayrımcılığıyla da örtüşmez. Ama Marksizm bunları varolan sistemin oluşturucu öğeleri olarak görür ve baskı sisteminin her türlüsüne tavır alır, bizzat bu mücadelelerin sürdürücüsü, öncüsü olmaya çabalar. Demokratik talepleri kendi programının bir öğesi olarak benimsemeyen bir Marksist hareketin işçi sınıfına da demokrasi getirmesi olanaklı olamaz.Sosyalizme ilerleyişte, proletaryanın demokrasiden başka yolu olamaz (Lenin). Bu demokrasinin, proletaryaya kolay örgütlenme olanakları verdiği anlamına gelmez, proletaryanın demokrasi bilinci içerisinde şekillenmesi ve burjuva demokrasisinin inkarı olacak olan sosyalist demokrasiyi ancak bu sürecin bir ürünü olarak ortaya koyabileceği anlamına gelir. Onun için de burjuva sistemi içerisinde mücadele ederken, proletarya, toplumda yükselen tüm demokrasi taleplerini destekler, önüne geçer, ve onlara onların da aşılabileceği sosyalist demokrasi alternatifini sunar. Kendi bilincini bu mücadele içerisinde geliştirir.

Bazı feminist yazarlara göre, Marksizm yanlış bir yorumdan dolayı değil, bizzat kendi yapısından dolayı, iktidara geldikten sonra da kadın sorununu çözememiştir. Burada bir tesadüf değil, Marksizmin kendi zorunluluğu vardır! "Kadınlar sosyalizm içerisinde, erkek önyargılarından dolayı tesadüfen bir yana itilmemişler, tersine, kadınlar, sınıf mücadelesini oluşturan üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki merkezi çelişki açısından kenarda kaldıklarından dolayı bir kenara itilmişlerdir." (Rosalind Coward, Sexual Liberation and the Family) İşte bu tipik bir ekonomizm örneğidir. Yazarın görmediği, görmek istemediği gerçek, Marksizmin böyle bir yorumlanma biçiminin sadece kadınların kurtuluşunu marjinal olarak görmediği, işçi sınıfının da yönetici sınıf haline gelişini marjinal bir hale getirdiğidir. Eğer bu yorumun zorunlu gereği, iktisadi gelişme adına kadınların bir kenara itilmesiyse, aynı ölçüde gelişme adına bizzat erkek işçilerin de bir kenara itilmesidir. Varolan gerçek gözönünde tutulduğu takdirde, sosyalizmin erkekleri kurtardığı ama kadınları köle olarak tutmaya devam ettiği iddiası öne sürülemez. Sosyalizm genel yanlış bir yorum içerisinde her alanda, kendisine uyarsız zaaflar ortaya koymaktadır.

Kadın erkek çelişkisiyle, sınıf çelişkisinin toplum içerisinde aynı ölçüde ya da kadın çelişkisinin daha büyük bir ayırıcı olduğunu iddia etmek olanaklı değildir. Sınıf çelişkisini görmeksizin, tüm kadınların birlikte özgürleşmesinden değil, herkesin kendi sınıfı içerisinde

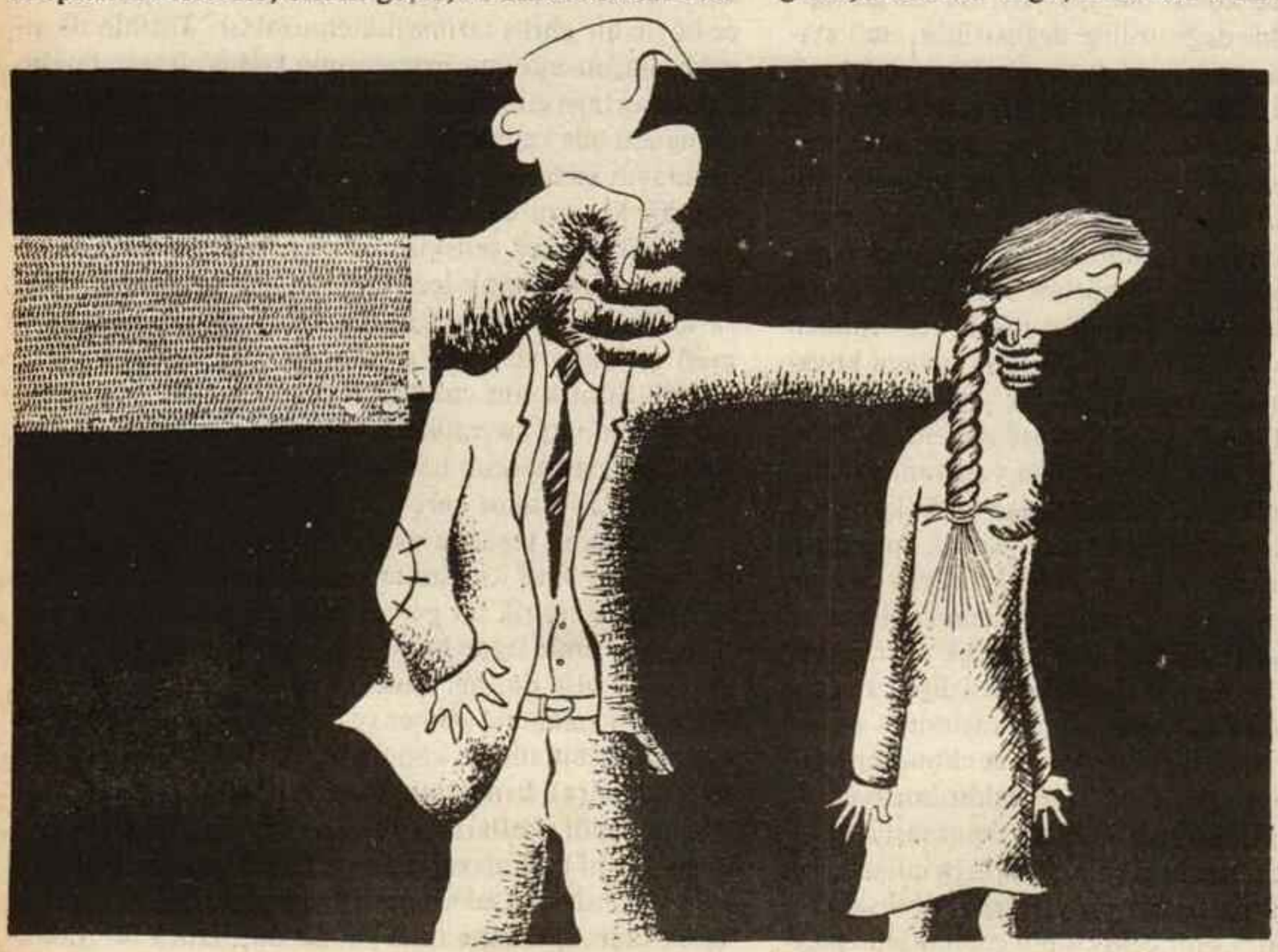

eşitlenmesinden söz edilebilir. Eşitlenme mücadelesiyle, özgürleşme mücadelesi aynı şey değildir. Eşitlenme mücadelesi düzen içidir ve tam tamına burjuvazinin feodalite karşısında herkes için yasal eşitlik istemesine benzer. Burjuvazi kendi eşitlik talebini yığınlar içinde geçerli olacak şekilde genişletilmiş olduğunu mülkiyet temelini söz konusu etmeksizin şekillendirmiştir. Şimdi de, feminist hareket, kadın özgürlüğünü savunmaktadır ama asıl savunduğu -özel mülkiyet temeli, sınıf çatışması, öne alınmadığı müddetçe- bir eşitlik hareketidir ve herkes kendi sınıfı içerisinde eşitlenecektir. Eğer kadın hareketi sınıf farklarının da ortadan kalkacağı bir eşitlenmeden bahsederse, o zaman bu eşitlenme hareketi özgürleşme hedefini önüne koymak ve sınıf farklarının ortadan kaldırılmasını savunan sosyalizm çerçevesini benimsemek zorundadır. Bunun için de sosyalizmin hiçbir yeni tanıma ihtiyacı yok. Yaptığımız yorum biçimi yeterli çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu durumda, kadın sorunu alanında özelleşmiş bir anti indirgemeci ve anti ekonomist mücadele, kadın özgürlüğü mücadelesinin kazanması gereken çerçeveyi ortaya koyar. Bu mücadelenin başarıyla yürüdüğü durumda, diğer herşey pratik mücadele alanını ilgilendirir. Her türlü reform talebi gibi kadınların da burjuva sistemi içerisinde durumlarını biraz daha çekilir duruma getirebilmek için aynı işçilerin sürdürdükleri ekonomik mücadele gibi bir mücadele alanı açmaları doğru ve sosyalizmin benimseyeceği bir çerçeveyi oluşturur. Ama bu mücadelede yer alan alt sınıf kadınları kendi önlerine özgürleşme mücadelesini koymazlar ise, proletarya, burjuvazinin verdiği demokrasi mücadelesine onun öncülüğünde ve onun hedefleri çerçevesinde kalarak katılmak suretiyle ne kadar özgürleşmişse ancak o kadar özgürleşebilirler. Alınıp satılan mal olmaktan, bağlanmış oldukları erkeklerden dayak yemekten vb. belli ölçülerde kurtulabilirler. Elbette ki, bu bir gelişmedir ve yaşamı daha çekilebilir kılar. Ama sorunun özünü değiştiremeden, yaşamı daha çekilir kılmayla yetinmek demek, egemenlerin konumunun korunmaya devam etmesi, bir anlamda onlara hizmet etmek demekir.

Sosyalist hareketin birçok başka alanlarda gösterdiği zaaf gibi, kadın özgürlüğü sorununda göstermiş olduğu zaaf birçok sosyalisti feminizmden çok şey öğrenme durumunda bırakmıştır. Elbette ki, feminizm ışığında yapılan bu eğitim çalışması, onun izlerini de taşımak zorundadır. Sosyalizmin sürdürmekte olduğu, genel özgürlük müadelesi ulusların, ırkların eşitliğini kapsadığı gibi kadınların özgürlüğü sorununu da kapsar.Türkiye'de sosyalist demokrasi kavrayışının cılızlığı -dünyadaki gelişmelerden ayrı bir şey değildir- nasıl ulusal sorunda sosyal şoven görüşlerin yenilmesini uzun bir mücadele meselesi haline getirmişse, aynı şekilde, kadın sorunundaki erkek şoven bakış açısının yenilmesi de uzun bir mücadele sürecini gerektirecektir. Nasıl ki, sosyalizmin ulusal sınırların ortadan kaldırılmasından yana olması ulusların kaderlerini tayin hakkını, ayrılma haklarını tanımamak için bir gerekçe olarak gösterilemezse, sınıf mücadelesinin kadın özgürlüğünün gerçekleşmesinin temelini oluşturduğunu söylemek de kadınların bugün sürdürdükleri eşitlik ve özgürlük mücadelesini reddetmeyi gerektirmez. Her alanda sistemleşmiş olan erkek egemen* bakış açısı ve ilişkilerine karşı mücadele etmek amacıyla örgütlenmelerinin sosyalizm açısından reddedilebilecek hiçbir yanı yoktur. Bu işçilerin ekonomik çıkarlarını savunmak için, öğrenci ve bilim adamlarının akademik haklarını savunmak ve geliştirmek, kiracıların, kira fiyatlarının düşürülmesi için mücadele etmek üzere örgütlenmelerine karşı çıkılamayacağı kadar açık bir gerçektir. Bunların hepsinin üst sınıflara karşı yönelmiş örgütlenmeler olması, indirgemeci mantık içerisinde olanlar için hiçbir problem yaratmamaktadır. Ama kadın örgütlenmesi sorunu olduğunda, sınıf mücadelesinin bölünmesi, baş gerekçe olarak ortaya sürülmektedir. Hangi alanda bir çelişki varsa, o alana ilişkin özgün bir örgütlenme biçimi ortaya çıkar. Tek bir örgütün içerisinde bile bu böyledir; faaliyetin özgül alanları, özel uzmanlık örgütlerini, milliyet farklılıkları, seksiyon yapılarını gündeme getirir. Hele parti örgütlenmesi dışındaki alanlarda ise bu bir o ka-

---

* Erkek egemen kavramı yer yer yanlış karşı çıkışlarla yüzyüze geliyor. Bu kavram çerçevesinde ortaya koyduğumuz, sınıflı sistemin bir ikinci yüzü olan patriarkalizmdir. Sınıflar elbette ki, ekonomik temelden kaynaklanırlar. Ama bu durum tesadüfi olmayan bir biçimde, kadın üzerindeki baskının sistemleşmesinin ifadesi olan görüşlerle çakışan görüşler üretirler. Sınıflı toplumların genel baskıcı mantığı, erkeklerin kadınlar üzerindeki baskıcı mantığıyla çakışır. Ataerkil denilen bu görüşlerin her dönemde egemen sınıf ideolojileriyle çakışmasını ve alt sınıfların erkeklerinin egemen sınıflarla bu alanda nasıl bir işbirliği içerisinde olduklarını ve bunun sistemin devamı açısından nasıl hizmette bulunduğunu ortaya koyan bu kavramı kullanmayı özellikle tercih ediyorum. Tamlamanın kurgusu bana da güzel görünmüyor ama ifade edileni o kadar güzel ortaya koyuyor ki, kendisini sosyalist sanan patriarkları bir anda irkiltiyor olması isabetliliğini bir kere daha gösteriyor. Bu kavramda reddedilecek hiçbir şey göremiyorum, zira varolan her türlü kurumun, sınıf muhtevasının yanında bir de cinslere göre farklılaşmasını ortaya koymayı gerçekliğini tam bir fotoğrafını elde edebilmek için zorunlu görüyorum. Bunu daha iyi ifade eden başka Türkçe kavram şimdilik göremiyorum. Hertürlü kurumu saran erkek egemenliği, ve kadınların bunlara her zaman yandan takılıyor olmaları bir tesadüf değil; ve antidemokratik erkek egemenliğini bir çırpıda ortaya koyan bu kavram etrafında toplumsal dokunun diğer yanını görmeyi doğru buluyorum ve Engels'in aileyi anlatırken kullandığı kavramlar ve benzetmelerle, bunun tüm bir toplum boyutunda genelleştirilmesinin hiçbir farkı yoktur.

dar daha geçerli olur ve sosyalistler bunların gerçekleştirilmesi için çaba gösterirler. Ama kadın sorununa gelindiğinde, sorun ince ince irdelenmeye başlanır. Aynı ulusal sorunda olduğu gibi. Önyargılara ters düşen bir durumla karşılaşılınca duvarlara tırmanılmaya başlanır. Ulusal sorun nasıl şoven önyargılara çarpıyorsa, kadın sorunu da erkek önyargılarına ve çıkarlarına çarpar. Kendi günlük yaşamına böyle bir müdahaleyi kabullenmek kolay olmamakta ve sosyalizm zemininden karşı eleştiriler geliştirilmeye çalışıldıkça en gerici anlayışlarla aynı çizgiye düşülmekte, kadın özgürlüğünü ve eşitliğini savunanlara karşı toplumun en gerici düşünceleri kışkırtılmaya çalışılmaktadır. Bunu yapan sosyalist kendi savunduğu çizgiyle çatışmaya düşmekte, savunduğu sözde sosyalist demokrasi platformunu dinamitlemektedir. Bu burjuva ahlakı aşamayanın, feodal ahlaka yaslanarak ona saldırmasına benzemektedir. Benzemektedir değil işin ta kendisi çoğu zaman budur. Kadın özgürlüğü, eşitliği savunucularında hemen, ahlaksızlığı, orospuluğu, lezbiyenliği bulanlar kendilerini hangi platformlarla birleştirdiklerine iyi dikkat etmek zorundadırlar.

Kadın sorununa yaklaşımda sosyalistlerin işledikleri günahlar sosyalizmi mahkum edemez. Sosyalistler ileriye yönelik reform taleplerini desteklerler. Kadın eşitliği kim tarafından getirilirse getirilsin, bir reform talebi olarak desteklenmek zorundadır. Ama bunun bir reform talebi olduğu unutulmadan. Sosyalistler her reform talebini sosyalizm mücadelesi ışığında ele alır ve bunu sosyalizme bağlamaya çalışırlar. Elbette ki, aynı talepleri, değişik bakış açıları, değişik sınıf temsilcileri de bir başka biçimde yorumlayacaklardır. Burada her kesimin mücadelesi kesişir. Doğal bir eylem birliği oluşur. Kadın eşitliği hareketinde de değişik sınıf bakış açıları kesişirler ve her kesim, harekete kendi bakışını egemen kılmaya çalışır. Nasıl ulusal bir hareket sosyalistlerin öncülüğü kazanmasıyla ulusal hareket olmaktan çıkmazsa, kadın hareketi de, sosyalistlerin öncülüğü kazanmasıyla sosyalist olmaz. Ulusal harekette kazanılan öncülük, hedeflerin ulusal eşitlikten, sınıfsal özgürlüğe doğru gelişmesini sağladığı gibi, kadın hareketinde de, öncülük, eşitlikten, özgürlüğe doğru ilerleme şansını sağlar. Ulusal harekette, eşitlikle sınırlanmış bir sosyalist öncülük sosyalist adını almayı hak etmez. Kadın hareketinde de eşitlikle sınırlanmış bir öncülük gene sosyalist adını hak etmez. Diğeri gibi düzen içi, varolan sınıf farklarını korumaya yönelik olduğundan burjuva olarak nitelenmek zorundadır.Feminist akımın karakteristiği bundan dolayı burjuvadır. Böyle olmak için bizzat burjuvazi içerisinde yer alan kadınlar tarafından örgütlenmesi şart değildir. Bu çerçevede, kadın hareketiyle, feminizm kavramını eşitleyerek sosyalist feminizm kavramının üretilmesi, milliyetçilikle, ulusal kurtuluş hareketinin eşitlenmesi ve sosyalist milliyetçilik kavramının üretilmesine denk düşer. Bu tavizi vermek, bulunduğu zeminin ne savunduğunu bilmemek demektir. Feminizm ile sosyalizm arasında orta yer yoktur. Ya Marksizmi kadın sorununu içerebilecek bir dünya görüşü olarak kavrarız ya da feminizmin söylediği gibi, Marksizmin kendi yapısı doğası nedeniyle kadın sorununu dışta bıraktığını. Bunu söyledikten sonra, feminizm ile şu konuda yaratılacak olan farklılık haklılık temeline sahip olamaz: "Marksizm, sınıf sorununu temel aldığından dolayı yapısında kadın sorununa yeterince yer vermemiştir. Kadın alanını, sınıf mücadelesi alanını benimseyerek bir araya getirmek gerekir". Bu sistem değil eklektik bir yapıdır. Böylece her türlü akım birbiriyle birleştirilebilir ve değişik "sosyalist .....izm'-'ler yaratılabilir.

Sarı sendikacılık, ekonomik mücadeleyi düzenle çatışmaya girmeden ücret sorunuyla sınırlar. Ücret artışı işçilerin lehinedir ama bu çerçeve işçilerin nihai kuruluşunun aleyhinedir. Feminizm, düzenle çatışmadan kadınları eşitlik mücadelesine çağırır. Bu da kadınların lehinedir ama özgürleşmenin aleyhinedir. Ne var ki nasıl sendikal mücadelenin hiç olmadığı dönemde ücret mücadelesi yanıltıcı bir biçimde herşey gibi görünürse, kadın mücadelesinin hiç olmadığı yerde de, en ufak eşitlik talebi her şey gibi görünebilir. Aynı benzetme zinciri içerisinde, sendikal mücadele alanında,hiç birşey yapmadan "kahrolsun sarı sendikacılık, yaşasın sınıf sendikacılığı" diyenler, sadece devrimci gevezelik etmiş olurlarsa, kadın sorununda da "kahrolsun feministler, yaşasın sosyalizm" diyerek, kadın alanında hiçbir şey yapmayanlar, ve hatta burjuva çerçevede olsa da kadınların çıkarlarına olan bir şeyler yapanları feodal değerlere sarılarak lanetleyenler, daha da beterini yapmış olurlar.

Nasıl ki, ulusal harekete karşı, "burjuvazinin kendi pazarını ele geçirme mücadelesi bizi ilgilendirmez" diyerek karşı duramaz, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kayıtsız şartsız benimsersek, kadınların kendi kaderlerini tayin hakkını da kayıtsız şartsız benimsemek zorundayız. En küçük eşitlik talebinden, tam bir özgürlüğe kadar. Nasıl ulusal boyunduruğun kalkmasını geleceğe erteleyemez ve anında kaldırılmasını taleb edersek, kadın üzerindeki baskının kalkmasını talep etmeyi ve bunun için mücadele etmeyi hiç bir şeyden sonraya erteleyemeyiz.

Sosyalist demokrasiye ulaşabilmek için, bugün demokrasi mücadelesinin sürdürücüsü olmak zorundayız. Demokrasi mücadelesi ise soyut bir kavram değil, kendisini oluşturan taleplerden oluşan somut bir kurgudur. Bu taleplerden bazıları sistem içerisine sığarlar, bazıları sistemin dışına taşarlar. Sistem içine sığanlar konusunda verilen mücadeleler bunların aşılmasını ve aşılmasına rağmen sistem içerisine sığmayanların gerçekleşmemiş olması dolayısıyla çok birşeyi değiştirmemiş olduklarının görülmesi sayesinde, sosyalist demokrasinin taleplerinin güçlenmesine hizmet ederler. Bu yığınların demokrasi bilincinin gelişmesi ve sosyalist demokrasinin güvencesinin yaratılması anlamına gelir. Kadın

sorunu demokrasi mücadelesinin en önemli öğelerinden birini oluşturur ve bu alandaki her bir talebin gerçekleşmesi, daha ileri taleplerin kavranmasının olanağını sağlayarak, sosyalizmin somut taleplerden oluşan bir yapı olarak, toplumsal alternatif oluşunu kanıtlamasını sağlar.

Eşitlik mücadelesi proleter kadın açısından burjuva kadına göre daha önemli görünür. Bu mücadelede o kocasıyla olan çelişkisinin yanında erkek patronuyla olan çelişkisini de hemen yakalar. Kocasını düşman ilan ettiği takdirde, ayrılıp o düşmandan kurtulma şansına sahip olabilir ama, kocasından ayrılmak için patronundan ayrılmamak zorundadır. Ya yeni bir koca ya patron ikilemiyle yüzyüze kalır. Feministler, çelişkinin ilk görünür ucu olan, koca, kardeş, babayla olan çarpışmanın çözümün anahtarı olduğunu öne sürüyorlar.Elbette kadının yaşadığı somut baskının önemli bir alanı evdir. İstisnasız bütün kadınlar cins baskısını yaşarlar ve dolayısıyla bu alanda bir mücadele şarttır. Ama bütünü gözden kaçıran parçada boğulmak zorundadır. Bu parçayı, aileyi içerisinde barındıran, ve varolan ilişkileri içerisinde devam ettirmeye çalışan kapitalist sistemin bizzat kendisidir. Eve karşı bunun içerisinde barındıran sistemden yardım istemek sonu gelmez bir çelişkiyi oluşturur. Sistem gelişen tepkiler dolayısıyla, aile alanında ortaya çıkan çelişkiyi yumuşatmak üzere belli noktalarda kadınların yardımına koşar ve böylelikle, kadınlarda sistemin yardımına güveni geliştirir. Dünyanın birçok ülkesinde, kocalarından kurtulmak isteyen kadınlara yardım etmek üzere "kadın evleri" bizzat düzen tarafından desteklenmektedir. Ne var ki, bu desteği vererek "terörist erkekten" bir an için kurtulmayı sağlarken, geniş çapta terörü örgütlemeye devam etmekte; "kurtulan kadın" bu çerçevenin içerisinde yaşama mahkumiyetini devam ettirmekte. Bu durumu sonuna kadar özgürleşmeye götürmek isteyen kadın, sistemi eşitliğe zorlarken, onu ortadan kaldırmak zorunda olduğunun bilinciyle davranmadığı müddetçe verilenin kolayca alındığı durumlarla yüzyüze gelmekten kurtulamayacaktır. O zaman kadın hareketinin özgürlüğü hedef olarak önüne koyması ve bu hedef doğrultusunda ilerlemeye mecbur olanlarla ilişkilerini, çelişki söz konusu olsa bile düzenlemesi zorunluluğudur. Aynı zorunluluk elbette ki karşı taraf açısından da aynı ölçüde geçerlidir. Burada taviz vermek, kendi, sistemle işbirliği yapan konumundan vazgeçmek zorunda olan erkektir. Sosyalizmi genel özgürleşme mücadelesi olarak benimseyen erkek kadın özgürlüğünü bir taviz olarak değil, kendi sürdürdüğü mücadelenin bir gereği olarak benimsemek zorundadır. Kendi çıkarlarıyla çatışıyor görünen, kendisinin düzene bağlı, geriye yönelik yanıdır. Böyle bir yönü korumaya devam etmek sosyalist olmakla asla bağdaşmayacak bir tutumdur. Sosyalist düşünceyi kendi yaşamını da dönüştürecek biçimde kavramayan bir sosyalist, gelecek toplumun yaşantısını kurmada öncü olabileceğini düşünmemeli, tersine böyle bir düzenin yabancısı olacağını görmelidir. Hep sosyalizme yabancı sosyalistler tarafından oluşturulacak olan bir sosyalizmin de oldukça yabancı bir sosyalizm olarak ortaya çıkmasına şaşmamak gerekir o zaman.

Kadın ve erkekler olarak kendi aramızda bir mücadele sürecek.Bukuşkusuz, çünkü erkeklerde, erkek egemen düşünce varlığından hiçbir şey kaybetmeksizin devam ediyor.Ama sorun bu mücadeleyi sürdürürken bu düşüncenin asıl sürdürücüsü olan sistemle mücadelede **ortaklığı** bozmayacak biçimleri bulmakta yatmaktadır. Eğer kadınların başdüşmanı, ya da eşit derecedeki düşmanı, sınıf ayırımı gözetmeksizin erkekler olacak olursa, bu ortaklığı gerçekleştirme olanağı olamayacağı gibi, çözümsüz kalacak olan bu çarpışmanın tek galibi sistem olacaktır. Kadın cephesinde kadın eşitliği ve özgürlüğü mücadelesi gelişirken, bunun düşmanlığa dönüşmemesinin şartı da erkeklerin kendilerini gerçekten eşit **ortaklar** olarak kabullenmesidir. Kadınları ortak olarak dıştalayan, cins ayırımcılığı olduğunu ve bundan dolayı kadınların alta itilmiş olduğu gerçeğini bir yana koyarak, "hepimiz insanız" mantığı içerisinde davrananlara burjuvaziyle proletaryanın eşitliği üzerine söylenenleri tekrarlamak gerekir. Zenginle yoksulun eşitliğinden söz edilemez. Erkeklerin zenginliği, varolan cins ayırımcı sistem, kadın düşmanı gelenek görenekler ve bunların ışığında oluşturulmuş her türden örgütlenmelerdir. Bu örgütlenmeler içerisine, sözünü ettiğimiz dezavantajlarla giren kadının erkeklerle eşit olması olanaklı değildir ve bu çerçevede bir eşitliğin yaratıldığını savunmaka kalkışmak, tutarlı olabilmek adına gerici düşünceleri öne sürmek demektir. Bunu dokunulamaz doğal bir durum olarak savunmak, gericiliğin ve kadınları dışlamaya devam etmenin ta kendisidir. Böyle bir dışlamanın sonuna kadar bitirilmesi, bunun toplumdaki egemenliği ve hep yeniden üretiliyor olması dolayısıyla olanaksızdır ve kadınlar bu dışlanmayla yüz yüze geldikçe kendilerine ayrı örgütlenmeler yaratmak ve bu örgütlenmeler sayesinde dezavantajların üstünden gelmek zorundadırlar. Ayırımcı düşünceler egemenliklerini sürdürdükleri müddetçe de bu örgütlenmelerin varlıklarını devam ettirip, ayırımcı erkekler üzerinde bir baskıyı sürdürmeleri gerekir.

Evet Erkek Egemen Düzen

Dergimiz "kadın sorunu"nun teorik açılımına özel bir önem vermektedir. Soruna duyarlılık, önemli boyutlardadır. Bize gönderilen birçok yazıda bu konuya açılım getirilmeye çalışılmaktadır

Sorunun daha iyi anlaşılabilmesi ve kavranabilmesi için uç noktalarda tartışılmasında yarar görüyoruz. Sorunu tartışma zemininde tutmaya çalışırken aynı zamanda perspektifimize ilişkin yazılarımızı da sunmaya çalışacağız.

3. Sayımızda S. Özbudun'un "erkek egemen düzen" mi? başlığı altında yayınlanan yazıda Özbudun, feminist jargona, sol kesimin sorunu bugüne dek savsaklama ezikliği içinde sahip çıktığını savunuyor ve bu durumu eleştiriyor . *Ardından erkek egemen kavramın feministlerin "machism"ine denk düştüğünü bunun ise feminist hareket ile sosyalist kadın hareketi arasında perspektif farkını ortaya çıkardığını savunurken, bu sayımızda Necati Gül ise; "Etimolojik araştırmalar bi yana, objektiviteyi yansıtan, tanımlayan kavramların feminizmin argümanları üzerinde yükselmesinden sosyalizmin ne zararı var?" diye soruyor ve "Sosyalist Feminizm" tartışmasını getiriyor.*

Bir yanda feminizmi sosyalizmin karşısında gören bir görüş, diğer yanda kadın hareketini feminizmle özdeşleştirmeye çalışanve adını "Sosyalist Feminizm" olarak koyan bir başka görüş. Sorunu bu şekilde tartışmaya sunarken yine bu sayımızda her iki yazıya cevap niteliğinde Nedret Sena'nın yazısını da yayınlıyoruz.

Yeni Öncü, Kadın sorununu sosyalizmin sorunları dahilinde görürken ve toplumun yarısını direkt ilgilendiren bu soruna özel bir anlam verilmesi gerektiğini bir kere daha vurgularken bu soruna ilişkin çeşitli yönlerden bakan yazılara sık sık yer vermeye çalışacaktır.

Necati GÜL

Bir sorunu tespit etmekle o sorunu tanımlamak arasındaki mesafeyi aşmanın yolu; iç tutarlılığı olan kavramsal bir model kurmakla olanaklıdır. Kadın sorunu, kadın cinsinin kadınlığından gelen, **"kadınlık hali"**nin insanlık içerisindeki ikinciliği sorunudur. "Kadınlık hali"nin nedenleri tarihin derinliklerinden bugüne gelişi içerisinde ve bugünkü "sorun" özgürlüğüyle eşitlik ve özgürlük idealinin çözmesi gereken bir zorunluluk olarak ortadadır. Sorunun tanımı ve çözüm yollarını teorize edebilecek bir kavram bütünlüğünün netçe ortaya konulamamış olması, asli olan yerine tali konuların tartışıldığı bir durum yaratmıştır.

Öncelikle Marksistler, dünyayı/toplumu tanıma ve dönüştürme/değiştirme praxisi içerisinde 19. y.y. da atılan adımların gerisine düşerken, 2. Enternasyonal'de var olan ekonomist teorinin sınıf indirgemeci siyaseti içinden sağlıklı bir "kadın sorunu" teorisi yapılabilmesi zaten olanaksızdı. Enternasyonal'in en güçlü partisinin önderlerinden Rosa Luxemburg bir kongrede partiyi eleştirirken: "Bu partide iki erkek var, biri ben öbürü Clara Zetkin" diyerek, olumluluk- doğruluk- devrimcilik vb. değerlerin erkeksi değerler olacağını içselleştirmiş a priori bir şekilde kadınlığı olumsuzlayan menfileştiren erkekçi bakışı(nı) dile getirmiştir. 2. Enternasyonal'in en radikal kanadından olan ve üstelik bir kadın olarak bileğinin ve kafasının hakkıyla elde ettiği önder konumuna rağmen bunları söyleyebilmişse Engels-Bebel duyarlılığının aşınmasına şaşmamak gerek.

2. Enternasyonal'in enternasyonalizmi terk eden ve devrim prespektifi yerini, üretici güçler/kendiliğinden sınıf mücadelesi reformizmine bırakırken bu süreci durduran, bu teorik-ideolojik hegemonyayı kıran Ekim Devrimiyle dünyanın rengi değişirken Kadın Sorununa da değişik boyutla bakıldığı görüldü. Merkez Komitesi üyesi ve ilk komiserler kurulu üyesi, Aleksandr Kolontal başka saiklerle Lenin'le karşı karşıya gelmezden önce, insanlığın genel kurtuluşunun en önemli bir parçası

olarak, kadınların kurtuluşu sorununu geleceğe ertelemeyen, tersine geleceğin kadınının da özgürleşmesi- erkeğin ayrıcalıklarından vazgeçmesi (insanileşmesi) için yaratılacak **"bilinç dönüşümü"**ne dikkat çekti. Bu doğrultuda bir dizi radikal adımlar atıldı. Genç Sovyet Devriminin ilk çıkardığı yasa, "Aile Yasası" oldu (1).

Bu yasayla kadın-erkek eşitliği hukuki ve siyasi olarak tanınmakla kalmadı, evlilik basit bir kayıt işlemine dönüştürüldü. Eşler isterlerse kendi soyadlarını taşıyorlardı. Boşanma eşlerin karşılıklı rızasıyla kendiliğinden gerçekleşiyordu. Eğer tek taraf istiyorsa boşanma mahkeme müdahalesiyle olurken, kadının eşitsizlik/ezilmişlik halinden dolayı yasa mahkemenin kadın lehine karar almasını öngörüyordu. Çocuklar evlilik içi evlilik dışı ayrımına tabi değildi, eşit haklara sahiplerdi. 1920'de kürtaj yasallaşırken, **"Kürtajın yasaklanması bir burjuva anlayıştır"** diyordu Lenin. Böylelikle Sovyet kadını kendi bedenine sahip olma konusunda tam yetkili kılındı.

16 Kasım 1924'te Komitern 5. Kongrede "aile kavramıyla aile ilişkileri sürdükçe devrim güçsüz demektir" diye karar alırken soruna karşı duyarlılığın boyutunu işaret etti.

1936'da yeni Sovyet Anayasası'nın ilanında artık sosyalizmin kesin olarak kuruluşunun belirtildiği "dönemeçte" aile Sovyet toplumunun temeli olarak geleneksel yüce yerine oturtuldu.

27 Haziran 1936'da kürtaj yasaklandı. Kadının cinsel özgürlüğü ve kendi bedenine sahip çıkma hakkı gaspedildi.

"Analık değerinin alçaltılması" devlete karşı işlenen suçlar arasına dahil edildi.

Yasal evlilik şart haline getirildi. Çocuklar nüfusa meşru veya gayri meşru diye kaydedilmeye başlandı. Törenle evlenme geleneği canlandı. Aile devlet desteğiyle güçlendirilir, analık ve aile yüceltilirken, nafaka olayı da yasallaştı. Geleneksel olarak kadının ev dışında yeteneklerini yok sayan ve erkeğe/kocaya muhtaç gören anlayışın bir ürünü olan nafaka kadına hak (!) olarak verildi. Boşanma güçleştirildi. Doğum özendirildi. Analık madalyaları verilmeye başlandı. (2)

Ekim Devrimini takip eden ilk yıllardaki kadının eşitlik ve özgürleşmesi sorununa yaklaşımın sıcaklığı ile 1930'lar ve sonrası arasındaki **taban tabana zıt** yaklaşımın ataerkil (patriyarkal)liği arasındaki ayrımı sosyalizm-demokrasi anlayışından öte: Kadının ikincilliğinin yasalaştırıldığı ve ikincilliğin üretildiği aile, analık, evlilik, doğum vb.lerinin yüceltildiği bir **ideolojik** tutum söz konusudur.

2. Enternasyonal ekonomizminin kırıldığı Sovyet devriminin ilk yıllarından sonra sosyalizmin kuruluşunu üretici güçlerin geliştirilmesine indirgeyen komintern ekonomizminin SSCB"deki soruna ilişkin yansımasının yanı sıra, aynı geleneğin etkisi altındaki Çin ve Arnavutluk devrimleride kadına oy hakkını vermekte gösterdikleri cimrilikleriyle Marksizm içerisinde kadın'a bakışın değişen bir varyantını simgeliyor. Çin'de devrimden 4 yıl sonra Arnavutluk'ta 9 yıl sonra kadınlara oy hakkı veriliyor, ve ilk...

Bu olguları uzatmak ve nedenlerini açıklamak işini ayrı yazılara bırakarak, sosyalizm geleneğinin iki cinsiyetten insanların eşitliği ve özgürlüğünü yaşatma koşullarını hazırlamayan pratiği ve kadın sorununu teorize edemeyişi görülmeden yapılan anti-feminizm, cinslerin özgür eşitliği yerine cins ayrımcılığı yapanların işine yarar. Verili koşullarda bu yaklaşım mülk sahibi sınıfların ve yönetim erkini ellerinde bulunduranların çıkarınadır.

Şimdi düşünelim. Ekim Devrimi'nin ilk yıllarındaki yaklaşımla 1936 Anayasası eksenindeki yaklaşım arasındaki **taban tabana zıt** yaklaşımın nedeni nedir? Nasıl oluyor da **"sosyalizmin kesin olarak kurulduğunun"** ilan edilmesiyle birlikte kadınlar geleneksel rolleri çerçevesinde yüceltilen (cinsiyet olarak aşağılanan) bir konuma sokulabiliyor. **Mülk sahipliği** ve **mülk edinimciliği** olayının dışında olan bir toplum da kadının kurtuluşu için atılan ileri adımlar geri alınmışsa bunun niyeti de içeren nedenleri olsa gerektir. İşte bu neden **ideolojiktir.** Ve yüzyılların cinsiyet hiyerarşisi temelindeki kültürel etkisiyle "kadınlık halinin" değişimi yerine o halin devamındaki ideolojik tercihtir, söz konusu olan. Bu ideoloji cinsiyetçi bir ideolojidir. Ayrıcalıklı ve egemen olan (hayatın genel-özel her alanında) erkek cinsinin **üst**'lük ideolojisidir.

Sibel Özbudun "erkek egemen düzen" "erkek(-lik) ideolojisi" betimlemelerinden kaçınmanın gereğini bu deyişlerin feminist jargona ait olmasıyla dile getiriyor.(3)

Yukarıda kısaca sunulan tarihi olgu ışığında sosyalizmin bir sistem olarak güven vermediği, ezilmişliklerini bilincinde olan kadınlar, "var olan sosyalizm"i sorgulayıp, aşmak yerine varolanı veri olarak farklı bir noktaya savrulmuşsa bunun sorumlusu savrulanlar değil, dünyayı değiştirme iddiasında olan sosyalist hareketin "erkek"ciliğidir. Ve kadın sorunun özgünlüğünün görülemeyişindendir. Başımızı kuma gömüp yadsısak da bir alt ideoloji olarak iki cinsin ilişkisini düzenleyen bu ilişkideki yasal, dini, kültürel concensusu sağlayan egemenin erkeğin konumunu süreklileştiren buna meşruiyet sağlayan "erkek-lik" ideolojisidir. Ve bu consensusun besleyicisi kadınların kadınlık hali içindeki pembe mutluluk hayallerini ikincilik içinde yaşamayı kabul edişleridir. Concensus, zor mülkiyet-doğurganlık halkalarından geçen ve ideolojik/kültürel kalıplarla süreklileşen bir rıza olarak tarihin en eski ve derinlere kök salmış bir baskı, ezme/ezilme olgusunun önemli bir ögesidir.

Bu durumun, **feminity** (kadınlık hali)nin aşılabilmesi, önceliklei kadınların ezilmişliklerinin bilincine varmasını ön gerektirir. Değişik versiyonlarına rağmen bu bilinç **feminizm**'dir. Rahatsızlık bu kavramın kendiliğinden çağrıştırdığı kural tanımaz ve her türlü ilişkiyi sorgulayıcı radikalizminedir. Toplumların ve bireylerin

en ücra köşelerine kadar sinmiş olan cinslerin verili ilişkisini dinamitleyen feminist söylem ayrıcalıklı cinsin kendiliğinden bilinciyle, erkekçi(-lik) ideolojisiyle çatıştığı gibi, kadınlık hali (feminity)'nin dönüşümü yerine "modernize" olmasını isteyen mülk sahiplerinin bütün değerlerini sarsıyorken, alt sınıfların her anlamda değiştirilemez olarak gördükleri toplumu en hassas noktalarından dinamitleyen bir söyleme karşı çıkışları da mülk sahipleri ve erkekçi ideolojinin hegemonyasını yaşıyor/ benimsiyor olmalarındandır.

Feminizmi "var olan sosyalizm" dolayısıyla belirsizliklere sürükleyen söyleminden ayrı olarak; koşullara teslim olmayan gerekliliklerle yeterlilikler arasındaki sağlıklı ilişkiyi kurmayı beceren, yarının bu günden kurulabileceğine inanan ve bu ilişkileri kurabilen Sosyalistlerin feminizmini (sosyalist feminizm) her dönemde ve her yerde bağımsız kadın hareketi (ki bu feminist hareketidir) içinde güçlendirerek, kadınların dönüşümüne olduğu kadar erkeklerin (özellikle de sosyalist erkeklerin) ayrıcalıklarından vazgeçmelerinin mücadelesi olarak da zorunludur.

Evet, toplumsal ilişkilerin genelinde ve cinsiyetler arası ilişkinin özelinde karşımızda duranın "erkek egemen düzen"ler olduğu açıktır. Bu düzenin çimentosu erkek(-lik) ideolojisidir. Ayrıcalık ve bastırmanın meşruiyet halkası olan bu ideoloji kendisini en radikal söylemlerin arkasına saklasa da tarihin en eski baskı biçiminin taşıyıcısı olarak saklandığı yerlerden ilk çıkarılması gerekendir. Sorun "sert erkek" "yumuşak erkek" tartışmasının ötesinde kaynağı "mülk edinmeciliğe" dayansa bile **"Yönetimcilik Zihniyeti"** diyen S. Özbudun'un anti-feminist jargon suniliğindeki **zihniyet** erkek-ci bir zihniyettir. Ve bir **zihniyet** olarak kendi içinde sistemli tarihi geçmişe dayanan binlerce simge ve sembollerle şekillenmiş ve insanlığa yabancılaşmayı içeren bir bakış açısı bir yaşayış biçimidir. Bu bakış açısına karşı ezilenin (kadının) bakış açısıdır feminizm. Ezilenin tarafını tutmayan, onların bakış açısına karşı nötr ğunu ileri sürenler de dahil egemen(lik) ilişkisind na bir tutum alıyor demektir.

Anti-feminizm kadın sorununun gizlenmesii met eden ve Kadın Sorunu'nu geleceği belirsizliğ teleyen filistenizlin söylemidir. Şüphesiz feminiz mının içerisinde psikolojizm ve biyolojizm dene ve son tahlilde kadınların kurtuluşunu bireysel luş ya da genel olarak kurtulamayışa çeken sö var. Ama yine de bugün dünyada bir kadın harek sa, kelimenin gerçek anlamıyla bir kadın harek sa, bu hareketi temsil eden değişik versiyonlar minist hareketlerdir. Yapılması gereken gerçek likçi bir sosyalizmin genel matnisi içinde Kadın luşunun olanaklı olduğunun gösterilmesidir. olay o zamana ertelemeyen, bugünün örgüt, kazanımlarının yarının güvencesi olacağını bil rilecek mücadeleyi sürdürmekteki cesarete (ideo cesarete) bağlıdır.

Kadın Sorunu insanlığın yarısının sorunu c özgün niteliğiyle (cinsiyet sorunudur) özgün b dele ve örgütlenmeyi gerektirir. Bütün sınıflı lar ve sınıfların olmadığı belirtilen toplumlard düzeylerde de olsa **erkek egemenliği** en belirgi tir. Aile, cinsel yaşam ve toplum yönetimi/y sından bu özellik mevcut toplumların ortak ek tak yanlarını gösteren bir düzene işaret ediyors jektiviteden kaçınarak soyut hasımlar yarata hiçbir adım atılamaz. "Erkek egemen düzen" zeni yeniden üreten kurumlarıyla kültür ve var olan erkek-ci ideolojiyi yok saymak, Ka nu'nu mülk sahipleri sınıfının varlığına bağl yın ideolojik özelliğini de mülk sahibi sınıflar jisiyle açıklamaya çalışmak Marksizmi vülgeri ten öte, yukarıda birkaç kalemde belirtilen so olguları anlayamamayı çözememeyi beraberin

S.Özbudun gerçeklerden kaçınmanın yolun

lüğün yadsınabileceği bir genellige çekmekte buluyor. Türkçe okuyanların yeni yeni tanıştığı feminist jargonu çarpıtıyor. Kendince en elverişli, yıpratılmaya müsait (!) "**machism**" sözcüğüyle, feminizm (aslında kadın hareketinin) erkek-ci ideoloji ve erkek egemen düzene karşıki varoluşunu sıradan bir "tepki" olarak değerlendiriyor. Yine, belki en yaygın kullanışı feminist yazında görülen "patriyarkalizm" kavramını mantık zorlamasıyla sosyalist kavrama çeviriyor. Böylelikle sosyalistlere sosyalist olmayanların kavramlarını kullanmayı, onları öcü göstermeyi deneyerek yasaklıyor. Kendisinin de ifade ettiği gibi patriyarkalizm Engels öncesi bir sözcüktür.Tarihin maddeci analizi içinde bu sözcük daha bir derinleşen kavram olmuşsa, aynı şekilde feminizmin terim ve kavramları da sosyalizmin yazınına girerek tarihi maddeci bir yorumla (ve salt determinist olmayan) Kadın Sorunu'nu tanımlamak ve çözüm yolları önerebilmek için gerekli teorik modelin kavramları olabilirler ve olmalıdırlar.

"Macha" ister "sert" isterse "kazak erkek"liği belirtsin bir ayrımcılığın, bir üstünlüğün, bir baskının ifade edilişi olarak "sertliği ve kazaklığı" erkekliğinin doğal bir ifadesi haline gelinişin, ideolojik yansıması olarak bunun mülkle bir ilgisi yoktur. Genel olarak küçük mülk sahipleri, ya da mülksüzlerin (erkeklerin) doğal davanışı ve kültürü olarak "kazak erkeklik", her iki cinsiyeti de ezen ve özellikle de erkeklerin kadınları ezmesini motive eden kapitalizm de erkek kendi adına yaptığı ve bunu bir doğallık olarak içselleştirdiği için kapitalizm yıkılsa da kadına bakışı değişmeyecektir. Nitekim değişmiyor da. Devrimden 30 yıl sonra on ve daha fazla çocuk doğurmak kendi açısından "üstün annelik" olarak deklare edilmişse, bütün bir ömrün hamilelik ve lohusalık olarak geçirilişin örgütlenişi, "üretici güçler sosyalizmi"nin en iyi üreticisi, kuluçka makinesi olarak ödüllendirilişidir. Buna isyan etmeden, bunun hesabını vermeden ve nedenlerini açığa çıkarmadan, sosyalizmin perspektifini genişleten onun özeleştirel özünü harekete geçiren feminizmi yadsınamaz. Kaldı ki "Batılı Kızardeş"' aşağılaması içinde, "erkek egemen düzen" ve "erkek ideolojisi"nin kavramlaşmasının arka planında patriyarkalizm olayı ve bunun bilinçlice savunulup uygulanışı olan "**malechouvinism**" (erkek şovenizmi) terimi de yer alır.

Etimolojik araştırmalar bir yana, objektiviteyi yansıtan, tanımlayan kavramların, feminizmin argümanların üzerinde yükselmesinden sosyalizmin ne zararı var? Soy sosyalizm savunusu adı altında Kadın Sorunu ve özgürlüğünü yadsımanın bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sosyalizme bir yararı olmaz. Daha uygunu bu sosyalizm eşitlikçi olmayan bir erkekçi sosyalizm olur. (En iyi olasılıkla tabi).

Feminizm özel alanında siyasi olduğundan hareketle kadın ezilmişliğinin en sorgulanmayan alanlarına da el atacak verili düzenlerin iktidar ilişkilerini deşifre ederken "insanın insanileşmesi" sürecinin aşması gereken uğraklarına da işaret ediyor. Bu düzenin her bir zerresinin değişmesini, kendilerine verilmeyen her şeyi istemeleri feminizmi devrimci bir hareket olarak, hem işçi sınıfının (iki cinsiyetten işçi sınıfının) zorunlu doğal müttefiki, hem de kadın kurtuluşu hareketinin vazgeçilmez bir hareketi oluyor. Her renkten feminizmin talebi, programı sosyalizmin genel programıyla çatışmaz. Tersine sosyalizmin eşitlik ve özgürlük ideali olarak içinde yer alabileceği yer açar.

Feminizmin haklı ve gerekli zemini içinde sosyalizm talebiyle kesiştirilebilen farklı bir model kurmak olasıdır. Ve son 10 yılın bu yolda "Sosyalizm feminizm" olarak sentezleşme yolunda olan modeliyle sosyalizm zenginleşirken, feminist hareket de derinleşip genelleşmektedir.

Esas olan Kadın Sorunu'nu tanımlamaktır. Böyle bir sorun var mıdır ve nasıl bir sorundur? Bu temel sorudan kaçınarak ya da bu soruyu yanlı bir şekilde sorarak birşey söylenmiş olmaz. Benim açımdan Prolog'un perspektifin yansıtan 2. sayıdaki Nedret Sena'nın yazısı hem sorunu ele alışı hem de argümanları açısından sağlıklı bir yaklaşımdır. Sanırım S.Özbudun bu yazıyı da kastederek suni bir tartışma açmak istiyor. Zaten bugüne kadar S. Özbudun sorunu kendi koyuşuyla hiç yansıtmadı. Sürekli anti-feminist polemikler içerisinde, erkek şovenizmini gıdıklayan, sonuçta Kadın Sorunu'nu yadsıyan bir sosyalizmin varlığını öne sürdü. Bağımsız Kadın Hareketi'ne "nereden bağımsız" diye sorarak sözümona Kadın Özgürlüğü Hareketi'ni bölücülükle suçladı. Oysa "feminist hareket-Sosyalist Kadın Hareketi" **zıddıyeti** yaratacak hem kadın hareketini bölen hem de sosyalizmin perspektifini/programını daraltan bir yaklaşım, **yönetimcilik** (biz buna **egemenlik** diyelim) **zihniyetinin** (buna da ideolojisini diyelim) yeniden üretilmesine yol açar.

Feminist hareket genel olarak kadın hareketidir zaten. Bu hareket içerisindeki sosyalist kadınların söylemi, program ve eylemi cinsiyet alanını aşan karakteriyle kadın hareketini başta proletarya hareketi olmak üzere bütün ezilen sınıf ve kategorilerin hareketleriyle bütünleştirmeye çalışışıyla farklıdır.

Feminizm mücadelesini sınıf mücadelesiyle birlikte ele alan bir teorik model "sosyalist feminizm" sorunsalı içerisinde şekillendirilebilecektir.

—ÇUVALDIZ "ERKEK(Cİ) SOL"A, İĞNE FEMİNİZME!

DİPNOTLAR:

1- 17 Ekim 1918'e kadar çıkan sayısız kararnameler vardır. Resmen çıkarılan ilk yasa ise "Aile Yasası"dır.
2-Analık Madalyaları (SSCB)
5-6 çocuk için Analık Madalyası
7-9 çocuk için Analık Övücü Madalyası
10 çocuk ve daha fazlası için Kahraman Anne Ünvanı.
3-Y.Öncü Sayı 3 Sf.38

★

Filistin Şiiri

Rıza KAYROĞLU

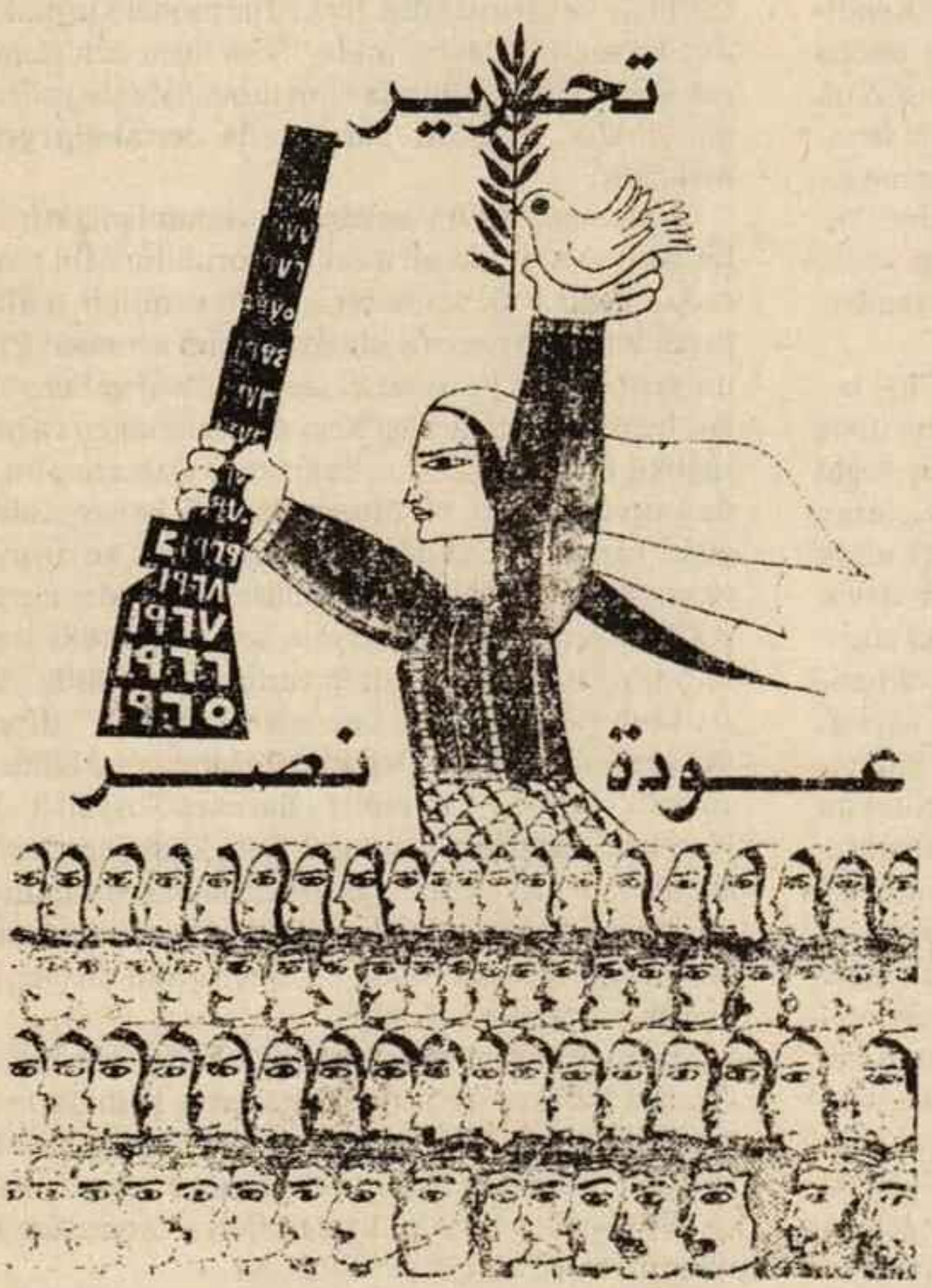

Hiç bir sanat dalının uluslararası arenada sesini yükseltemediği Filistin'de şiir bir yürek ve nabız atışı gibidir.

Yıllar yılı sınırlı bir çevrede kalan Filistin şiiri, halkının mücadelesinin dünya kamuoyunda yankı bulmasıyla günyüzüne çıktı. Bu şiirin ortaya çıkıp çıkmamasında en büyük sorumlu Arap basın yayıncıları ve kültür çevreleri oldu. Bu çevre tüm dünya tüm dünya kültürlerine açık olan Filistin şiirine 1967 yılına dek duyarsız kaldı, ta ki 1967 yılında İsrail'in kazandığı zafer sonucunda Ürdün, Mısır ve Suriye'nin toprak kaybetmesinden sonra ilginin Filistin üzerine yönelmesi şiirinde gerçek yerini bulmasına yol açtı. Mahmut Derviş, Samih El Kasım adları dünyaca bilinir oldu.

1950'de işgalciler tarafından idam edilen Hümeyrad'dan Mahmut Derviş'e giden uzun süreçte Filistin şiiri lirik, karamsar,duygu yoğunluğunun ön plana çıkan biçiminden Filistinlilerin mücadelesinin gelişimine paralel yerini ideolojik temelleri olan kavga şiirine bıraktı. Bir Filistinli için de kavga elde-ki silahın yanı sıra dildeki şiirde oldu, buna koşut ozanlarda yazıcılığın yanı sıra hareket içerisinde yer alan birer nefere dönüştüler. Zindanlarda işkence odalarında ve mülteci kamplarından seslerini yükselttiler, şiirleri savaş alanlarında oluştu, dizelerinde halkın acıları, mücadelesi yer aldı. Onlar ideolojik mücadeleyle birlikte tüm halkın direnme savaşında ortak düşmanla savaştılar, savaşıyorlar.

Mai Sayyegh: Filistinli kadın ozan, Filistin kadınlar genel birliğinin dönem başkanı, FKÖ temsilcisi, tek amacı "herkesin işinin olduğu herkesin paylaştığı tam bir barış ve eşitlik içinde yaşadığı sosyalist bir Filistin"(1) düşüncesini yaşama geçirmek.

Fatma Tukan: Siyonist yönetici, Moşe Dayan onun şiirleri için on suikastten daha yıkıcıdır, diyordu, yaşamı hapishaneler ve tutuklamalarla geçti.

Samih el Kasım: Öğretmen, kitapları sansüre uğrayan bir ozan. Hapishaneler ikinci evi oldu, Hayfa'da gözaltında tutuldu, bir süre sonra yeniden tutuklandı.

Ve adları sayfa dolduracak ozanlar, mücadele içinde yer aldı ve alıyor.

"Ey yolunu kazarak açan
milyonların yarasında
Ey gül bahçelerini
ezen tankla
geceleri evlerin camını kıran
ve şarkılar düzen yangına
Ey yaslı kadınların saçını yolan
üzüm bağlarını bombalayan
şenlik bülbüllerini öldüren
alanlarda
çocukların düşlerini bombalayan
uçaklarla
gökkuşağını bozan

bu *gece köklü ataların çocukları derler ki:*
biz saç örgüsünden kilim dokumadık
altın dişlerini söktükten sonra
biz değiliz katledilen kadınların
yüzüne tüküren
niye şekerimizi alıp
bomba veriyorsunuz yerine?
niye Arap çocuklarını
öksüz koymakta bu denli istekli?
yine de şükür
acı ve üzüntü büyüttü bizleri:
savaşmalıyız!
....."

Samih El Kasım Rafah köyünden sesleniyordu bu şiirle, Fawaz Turki'de kitabının önsüzünde "elinizdeki kitabın başlıca kaynağı kendi anılarım ve davamızın haklılığına inancımdır."(2) diyor, "Geri döneceğiz" adlı kitaptaki şu sözler: "...FKÖ'nün kurulmasıyla birlikte orta sınıfların, köylülere yaklaştığı sık sık söylenir. Aktif bir rol almamış olsalar da, mali olarak kurtuluş hareketini destekleyen zengin Filistinliler vardır. Kurtuluş hareketinin niteliği ULUSAL'dır ve FKÖ'nün amacı zengin Filistinlilerin çıkarlarına da uyan özgür, demokratik bir Filistin'dir. Çünkü onlar için de özgür Filistin kendi ülkelerinde iş yapabilme olanağı demektir..." ise Filistin konusuna ulusalcı bir yaklaşımdır, bir başka kişi içinse sorun bağımsızlıktan da ötede devrim sorunudur. O somut bir talepte bulunur, demokratik devrim! ilerisini de gösterir, sosyalizm!

Filistinli yazarların yapıtlarında devrim temel hedef olarak genellikle gösterilir ama algılayış ve yorumlayış farklı farklıdır, yine belirgin olan bağımsız Filistin düşüncesidir, güçlü örgütlerin hemen pek çoğu da bu hedef doğrultusunda çalışmaktadırlar, tek bir tümceyle söyleyecek olursak "Arap" olmanın da öne alındığının izleri açıktır. Fevzi El Esmer'e Damon hapishanesinde Harward Üniversitesi hukuk profesörü Dr. Alan M.Dersthowitz niye tutuklandığını sorduğunda aldığı yanıt soykırıma karşıt bir yanıtın yanısıra hakim olan düşünce biçiminin de bir göstergesidir.

"Çünkü ben bir Arabım" (3) Fevzi'nin dediği gibi onunla aynı düşünceleri paylaşan Yahudiler de vardır İsrail'de ama onlar siyonistlerin gözünde tehlikeli değildir, tehlikeli olan Fevzi'nin düşünceleridir, tıpkı ünlü ozan Derviş'in şiirinde yazdığı gibi,

"Kütükte kayıtlıyım,
Arabım.
Kartımın numarası elli bin.
Sekiz çocuğum var.
Dokuzuncusu yolda.
Yazdan sonra burda.
Kazıyor musun?

Kütükte kayıtlıyım.
Arabım.
Bir işim var, çalışıyorum.
Arkadaşlarım var, acı çeken,
sekiz de çocuğum.
Taştan çıkarıyorum ekmeklerini,
üstlerini başlarını, defterlerini
taştan çıkarıyorum.
Dilenmiyorum kapı kapı,
olmuyorum iki büklüm
eşiğinde senin.
Kızıyor musun?

Kütükte kayıtlıyım.
Arabım.
Halktan biriyim.
Sabırlıyım.
Öfkeyle kaynayan topraklara
salmışım köklerimi.
çağlardan çok uzaklara bağlı
babam benim,
yüzyılların doğuşundan çok uzaklara,
selvilerden, zeytinlerden çok uzaklara,
bütün bitkilerden çok uzaklara bağlı.
Nujub efendilerinden değil,
karasaban sürenlerden.
Büyükbabam da köylüydü,
yoktu soy ağacı.
Başımızı sokacak bir kulübe
benim yuvam,
kamışlardan, dallardan.
Hoşnut musun benim bu halimden?
Halkım ben.
.....
Bir daha diyorum!
bir daha!
kütükte kayıtlıyım.
Birinci sayfanın ta başına.
Nefret etmem insanlardan,
saldırmam hiç kimseye.
Ama aç korlarsa beni,
korlarsa çırılçıplak,
yerim etini beni soyanın,
hem de yerim çiğ çiğ.
Açlığımı kolla benim
ve öfkemi
Damarıma basma."

Bu denli açık ve vurucu şiir'in kızgın çölün bağrından, duvarları dökük kentlerin ortasından çıkıp bir kurşun işlevi görmesi İsrail için bazı ezilmesi gereken bir başka alandır. Düşünceler ve eylemler tehlikelidir, "yarın" sözcüğü ve aydınlık güneşli güzel günler istemi de tehlikelidir, öyleyse yok edilmelidir onlar!...

Öyleyse sokun şiirlerini de ozanlarıyla beraber mezara!...

Filistin ozanının şiirini anlayabilmek için Siyonizm/Filistin bağımsızlığı ekseninde yürür gibi görünen ama arka yüzde en hızlı ve keskin biçimde bütün yoğunluğuyla yaşanan sınıf ve onun üzerinde yükselen devrim mücadelesini kavramak gerekir. Mücadelenin boyutları için yalnızca ülke içindeki örgütleri sıralamak bile bize fikir verebilir. (4)

Bu ülkenin ozanı "Özgürlük... özgürlük! /kutsal ırmak haykırır özgürlüğü,/ köprüler haykırır özgürlüğü" (5) diye şiirleriyle seslerini yükseltiyorsa, "Yurdumun düşmanları, / eşşoğlu eşşekler! / Bu ilk gecem, /son gecem değil"(6) diye haykırıyorsa dizeleriyle ve "yarın sabah,/kurdukları darağaçlarına/ onları asacağız,/ onları,/ teker teker"(7) diyorsa bu mücadelelerinin, kavgalarının (şiirde de) ulaştığı boyutu gösterir, öylesine bir boyuttur ki bu "ama ekmek ve Küba kalacak özgür Kübalılara" (8) derken halklar arasındaki dayanışmayı, "Bu yüzyılın Tanrısıyım ben, ey ana çocuğuyum devrimin ve acıların" (9) diye söylerken de tüm halklara kurtuluş yolunu göstermekte-

dirler.

Filistinli şiirleri ülke özgülünden hareketle evrensele ulaşarak şiirin ve işlevinin açık tanımını da yapar.

"Bağlayın beni kıskıvrak.
Yasak edin bana kitap okumayı.
Cigara içmeyi yasak edin.
Tıkayın ağzımı kumla.
Şiir kandır,
şiir gözyaşı,
yazılır tırnaklarla,
yazılır gözlerle,
yazılır bıçaklarla.
Ben şiiri haykıracağım
zindanlarda,
ben şiiri
kamçı altında,
zincir altında,
kan ter içinde,
ben şiiri.

savaş kürekleri şakır
bir milyon kuş
gönlümün dallarında." (10)

Onları okurken birbiri ardına, bir başka dünyanın, size Ortadoğu'da bir nokta gibi gelebilende bir dünyanın değiştirme, devrim ve bağımsızlık istemini ta yüreğinizden duyarsınız, bir de tanım gelir aklınıza yüz yıl öncesinden "sanatların" özelilkle de "bunlar arasında en ciddisi olan" şiirin öneminden bahseden Çernişevski'nin dediklerini tekrarlarsınız. "Sanat ya da daha doğrusu şiir (yalnız şiir, çünkü öteki sanatların bu anlamda yaptıkları iş pek azdır.), okuyucu kitlesi arasında muazzam miktarda bilgi yayar ve özellikle, onu bilimin hazırlamış olduğu kavramıara alıştırır, bundan ötürü, şiirin hayat için önemi çok büyüktür." (11)

Çernişevski'nin tanımıyla Filistin şiirinin dünya kamuoyunda yarattığı yankıyı birlikte düşünüp, şiirin gücünü, yapabileceklerini somut olarak görebilirsiniz, bu görüşü birbirlerinden kilometrelerce uzaklarda yaşayan ozanların birbirlerinin şiirlerinden etkilenmesi de doğrulayacaktır. Nitekim Mahmut Derviş'te Nazım'ın dirençli, dinamik şiir anlayışını, Samih El Kasım'da Pablo Neruda havasını bulmak ya da Georgi Cagarov'un (d,

1925) (12) şiiriyle "ama hiç bir zaman oturmayacağım pazarlığa seninle,/ ey güneşin düşmanı, / sıkacağım dişimi, dayanacağım,/ son damlasına dek kanımın." diyen El Kasım'ın dizelerinin karşılaştırılması ezilen sınıf ve sömürge halkların aynı düşünceleri, aynı duyarlılığı paylaştığını açıkça gösterecektir. Bu gösterme, Filistin'den Şili'ye, Uruguay'dan ülkemize aynı yüreğin taşınmasının yanında aynı ya da benzer süreçleri yaşamaktan başka bir şey değildir. Kiminde savaş açıksa, kiminde gizli, dikta rejimleri ise çeşit çeşittir. Ama hepsinin de önünde yatan sermaye düzeninin yağması öyle veya böyle kapitalizmin sürdürülmesi meselesidir.

Ozanlar, insanlar ve yürekleriyle uslarından geçenlerde aynıdır, imgelerin simgelerin aynı oluşu, tarihlerin benzerliği gibi.

Düşlerin bile benzerliği gibi...

Birkaç örnek benzerlikleri görmemize yol açacak, onları daha iyi anlatacaktır bizlere,

"Benim gerçek doğumum 1948'

de oldu, çünkü hatırladığım ilk imgeler bu yılda ortaya çıkan olayların imgeleridir. Tüm düşüncem ve hayatımın imgeleri bu 1948 simgesinden başlar" (13) "çocukluğum, tüm halkımın dramıyla ilişkili olarak, kişisel dramımın başlangıcı oldu. (...) 1948 yazının o gecesinde, dingin bir köyde atılan mermiler ayırım gözetmedi. Altı yaşındaydım, zeytinliklere, sonra dağlara koşar buldum kendimi, bazen yalınayak, bazen yere kapaklanarak. Korkuyla ve susuzlukla geçen kanlı bir geceden sonra, Lübnan denen ülkede bulduk kendimizi." (14) "Uzun bir mutsuzluk dönemi sezinler gibiyim. En soylu Avrupa uluslarının yüzyıllar boyu gözyaşı dökecekleri bir tarihle açıyorum bu parantezi. 1941. Yazılarımla, bugün kendimi öne sürmekten utanç duyuyorum. Ne ki bu el yazılarının ayrı bir önemi yoktur, açıklayacaklarım dışında. Bu davranışım -tüm yazdıklarım- ağlayarak yastığını ıslatan bir çocuğun davranışından farksız. Sanıyorum, tüm insanların

ve özellikle dünya adaletine yürekten inanan çocuklarla ozanların hakkıdır bu.

Atina, Komninon sokağı, 27 Aralık
Ortalık daha aydınlanmadı. Kalkıyor, elimle karanlığı yokluyorum.
"yurdumun mutsuz dağları!"
.....
Ve bir kuzu gibi kıyım'a götürdüler seni... (15)

Derviş'in, Kasım'ın Vrettakos'un ve 11 Eylül günü darbeyi yaşayan Şili halkı ve stadyumda gitar tutan elleri kırılıp öldürülen Victor Jara'nın duyumsadıkları hep aynı. 12 Eylül gecesinin tan ağarımında kendilerini işkence odalarında, gözaltında, idam sehpalarında bulan insanların düşünce ve duygularının aynı olması gibi...

Nevzat Çelik de Filistin için yazdığı "Göç" şiirinde,

"....Göçüyorlar
Bir kavgadan bir kavgaya
Akdeniz'in kıyıcığından uzanıp baksam
Ve çığırsam ortak türkümüzü
selam ederler
bir bayrak gibi ellerini."(16)

derken benzer süreci de yaşamakla birlikte, devrimci dayanışmayı, ezilen halklar birlikteliğini vurgulamıştır.

Sözcüklerle, dizelerle, şiir gücüyle...

Filistin şiirinden bahsederken onun ülkemiz genelinde yerini alıp almadığının da açıklamasını yapmamız gerekiyor, daha açık deyişle sosyalist ideolojiyi benimseyen romanlar, şiirler ve öykülere yer verilmek istenmiyor ülkemizde, elbette ki duru/direngçi/ ve diri öğeler taşıyan Filiştin şiirine de aynı kıstas geçerli. Bu durumun sorumlusu birkaç büyük şirket tarafından yayın piyasasının belirlenmesi ve ülkenin kültürel gelişiminde kendi istediklerine yer verme anlayışıdır. Yalnızca 12 Eylül sonrasındaki yayın piyasasına bile baktığımızda, okuyucunun reklam/söyleşi /imza günleri ağı içinde Revizyonist/ inkarcı düşüncelerle dolu bir cenderede hapsedilmeye çalışıldığını görürüz. Bu büyüklerin çıkardıkları kitaplarda marksizmin reddiyeleri ile dolu sayfalarla, insan soyunu aşağılayan açıklamalarla karşılaşmak günlük olaylardan olmuştur, elbette ki ellerinde olan dergileri, yayın organları aracılığıyla "çok satan kitaplar" listesinin baş köşesine de oturtmakta da gecikmeyeceklerdir.Nitekim Var Olmanın Dayanılmaz hafifliği, Sudaki İz ve Gece Dersleri gibi kitapların haftalarca liste başlarını işgal etmeleri açık bir örnektir. Aynı şüreka reddediş olayının yanında kitleleri politikadan uzak tutmaya, onun bulaşılacak bir şey olmadığını savunmaya çalışan, "egzotizme, fantastizme v.s." yer veren dinsel anlayışla olayları açıklamaya vardıran kitapları da ikinci bir yedek güç anlayışıyla piyasaya sürmektedirler. (Gülün adı, Koku, bizden ise Beyaz Kale).

İşte böyle bir yapılanmanın oluşturulduğu yayın camiasında Filistin ozanları ve şiirleriyle ilgili kitaplar salt kavga şiiri olduklarından dolayı gözardı edilmeye çalışılacaktır, elbette ki güçlerinin yettiğince, elbette ki sosyalist yazar ve yayıncıların onların oyunlarını bozacağı ana dek.

Filistin şiiri dimdik, ayakta! Rafah'tan sesleniyor bütün halklara,

Savaşmalıyız!

---

(1) Geri Döneceğiz/ Ingela Bendt ve James Downing s:25
(2) Filistin sürgünü/Fawaz Turki
(3) Filistin sürgünü s:30
(4) Filistin kurtuluş örgütü
A-FKÖ içinde yer alanlar:
Fetih
Arap kurtuluş cephesi
Filistin kurtuluş cephesi
B-Ulusal Selamet Cephesi
Filistin halk cephesi, genel kumandanlık
Filistin mücadele cephesi
Saika
Fetih/Devrimci konsey
Devrimci fetih örgütü
C-Birleşik Demokrasi Cephesi
Filistin'in kurtuluşu için halk cephesi
Filistin'in kurtuluşu için demokratik cephe
Filistin komünist partisi
(yararlanılan kaynak: Nokta dergisi, yıl:5 sayı:16 sayfa:39)
(5) Fatma Tukan/halkın özgürlüğü şiirinden
(6) Salim Jabran/ilk gece şiirinden
(7) Fevzi Abdullah/ kamçı ve köleler şiirinden
(8) Mahmud Derviş/Küba şarkısı şiirinden
(9) Mahmud Derviş/Kübaü şarkısı şiirinden
(10) Mahmud Derviş/meydan okuyorum adlı şiiri.
(11) Yararlanılan kaynak: G.V.Plehanov/ sanat ve toplumsal hayat/ Alıntı: Çernişevski: toplu eserleri, c.I, s.33-34

(12) Sorgudan sonra/ Georgi Cagarov
Boyu iki adım hücrenin, eni de..
Buzdan soğuk kıvrıldığın zaman
Kolunu uzatırsın duvar.
Başını kaldırırsın tavan.
Ve engin kırlar var az ötede
Derin nehirler
Dağ dizileri
Kanat sesleri gökte
Yurdun yani
ve alıp uzaklara
götüren yollar.
Arkadaşlar ve az ötede
Düşler
Deniz kıyıları...
Ve sen
Savunabildin
tüm bunları
topu topu
iki atımlık bir alanda...

(Rusça'dan çeviri: Ataol Behramoğlu)
(13) (14) Filistin şiiri/A. Kadir- A. Timuçin/ s.19-20
(15) Boranla Gelen/ Nikiforos Vrettakos s.9
(16) Şafak türküsü/ Nevzat Çelik sayfa:36
(Yararlanılan kaynak: Filistin şiiri /

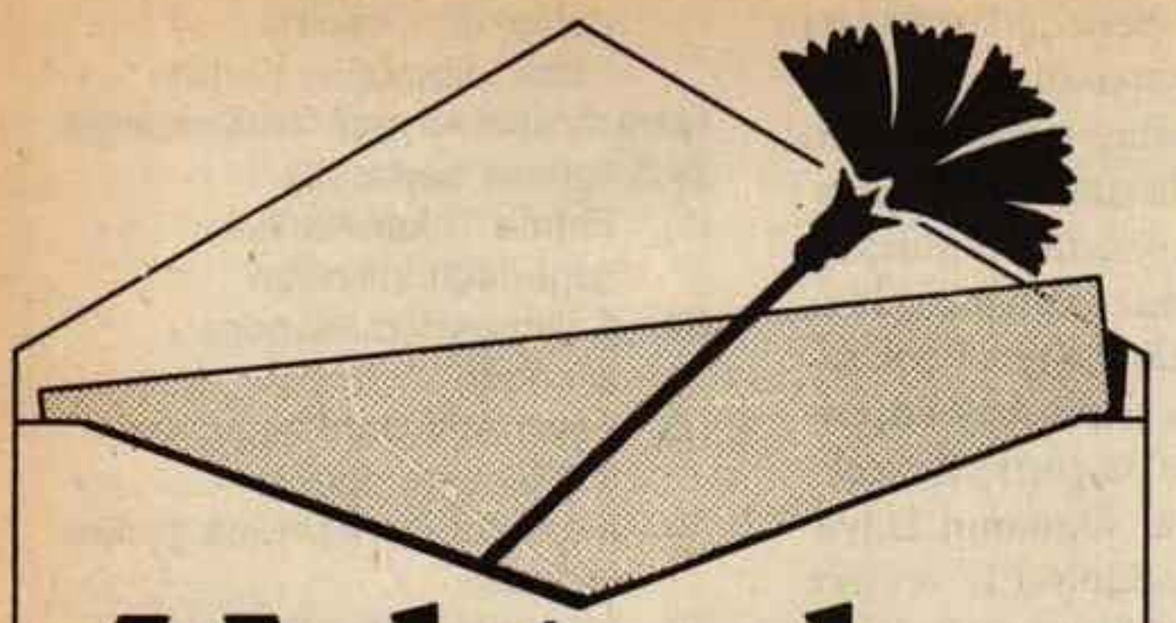

Mektuplar

Dergide özellikle Tekin Yılmaz arkadaşın Sovyetler Birliği üzerine yazdıkları ile kadın sorunu üzerine yazılanlar beni daha çok ilgilendiriyor ve hoşuma gidiyor. Bu konularda cesaretle var olan genel/geleneksel anlayışlara kafa tutabilmeli ve sosyalizmin tek parti oluşumuyla sınırlı olmayabileceğinde ortaya konulabilmelidir. Gerçi "hoş" siz tartışma bandına almakla belki yazı kurulundaki dengeyi veya belki de bu konudaki cesaretsizliğinizi yansıtıyorsunuz. Ama tarihi süreç akıyor ve insanlar, kitle kafasından uzaklaşıyor.

Kadın sorununda da kadın erkek eşitliği mantığına kapitalizmin yeter koşul olduğu ve sosyalizmin buna yeni bir şeyler ekleyebilmesi gerektiği anlayışı oldukça doğru. Herşeyden önce, kapitalist demokrasilerin işlediği, gerçek anlamda kendini bulduğu, örneğin bir İsveç -ülkelerde kadın ve erkek eşit olabiliyor. Fakat vaz geliştirilmiş geri kapitalist ülkelerde ise sanki bu "eşitlik" illa ki sosyalist bir sistemde mümkünmüş gibi görülüyor. albuki bunun için kapitalist demokrasinin işlerliğini sağlamak yeterli. Sosyalizmde kadın ve erkeğin eşitliğini aşan ve kadına kendine özgü bir tanım getiren, erkillikten uzak bir bakış gereklidir. Bir de önemli olan erkeğin dıştan bir örgütlenme ile kadın örgütlenmesini kendisine bağlaması değil, kadınların bizzat kendi hareketlerini yaratarak toplumsal muhalefet içinde yerlerini almalarıdır. Feminizmi eleştirmek kolay, ama bu hareketi erkekler değil kadınlar bizzat yaratmıştır ve çekici gleen yanı da budur. Fakat bizim filistenlerimiz bunu bir türlü hazmedemez. İdeolojik olarak değil, bir "erkek" olarak eleştirirler. Bu tür olumsuz yargıya varmak da pek mümkün değil Yeni Öncü için.

Büyük laflar etmektense, küçük sorunlara küçük yanıtlar vererek, büyük düşüncelerimizi yansıtabilsek diyorum. Kimsenin anlayamadığı söylemleri, kendimize saklarsak; büyük işlerle uğraşıyor görünmektense küçük insanları ürkütmeyen küçük işleri de arada bir görsek. Geniş kitleleri kucaklamak pahasına, popülist kitleci mantıktan sıyrılarak, artık insanların küçük küçük gruplar halinde oluşturdukları kollektiviteler içinde yer aldıklarını görsek. Sınıf ve ulusal sorun, kadın sorunu gibi genellemelerin yanı sıra bireylerin ve bireylerin oluşturduğu kollektivitelere de kulak versek diyorum ben.

İsmail Duygulu

***

REFERANDUM, 175. MADDE SOSYALİST TAVIR

Toplumsal muhalefetin ağır bir ivme ile geliştiği günümüzde yasal mücadelenin olanakları bilinçli bir biçimde kullanıldığında, mücadele bilançimlerinde geçmişe oranla belirli bir zenginlik kazanıldığı yadsınamaz bir gerçeklik olmasına rağmen, genel mücadelenin kendiliğinden kaynaklanan tıkanıklıkların gündemin önemli sorunlarından birisi olduğu da kabul edilmelidir.

Kitlesel eylemler, tıkanıklıkları giderecek katalizörler olmalarına rağmen, gelişen kitle eylemleri örgütlü birleşik gücün eseri olmadıkça toplumsal mücadelenin sorunlarını ortadan kaldırılamayıp, toplumsal muhalefetin kendisini de yok edebileceği girdaplara girmesi söz konusu olacaktır.

Öyleyse toplumsal mücadelenin geleceği örgütlü- birleşik güç olmasında, örgütlübirleşik güç olmanın yolu da doğru sosyalist tahlil ve tavırların sonucunda olacaktır.

Bizler, yaşanan nesnelliği doğru tahlil ederek, nesnel durumu geliştirecek, yeni kombinasyonlara ulaşacak önermelerde bulunmak zorundayız.

12 Eylül'den bu yana depolitizasyonun korkunç etkileri, sendikal, akademik, demokratik hak ve özgürlüklerin nispi anlamlarının bile ortadan kaldırılması sürecinde, yani kırıntı demokrasisinde burjuvazi kendi hegemonyasını rahatça sürdürebileceği alanları genişletmiş, politik manevra kabiliyetini derinlemesine geliştirmiş, toplumsal demogojiyi temel uslup haline getirmiştir.

Burjuvazi dışındaki toplumsal güçlerin seromonideki yerlerini almaya başlamaları üzerine demokrasi büyük harflerle yazılmaya, yasaksız Türkiye sloganı altında burjuva politikacılarının siyasal yasaklarının kaldırılıp kaldırılmayacağı gündeme getirilip referandum konusu olarak saptanmıştır.

Reterandum bugüne kadar basının yazdığı gibi burjuvazinin kendi çelişkilerinin sonucu olarak ya da bir başka deyişle 12 Eylül"ün çizdiği çerçevenin çatlaması değil demokrasiye tam anlamıyla geçtik esprisinin yapılabilmesi yani toplumsal demogojinin sınırlarının genişletilmesi gelecek döneme ilişkin politikaların saptanması, belirlenmesi amacını taşımaktadır. Yani bu önceden hazırlanmış bir politik manevradır.

Çünkü, yasakların kaldırılması ile ilgili olan geçici 4. madde anayasanın temel maddesi değil, yasakların süresinin bitimine kadar geçerli olan bir maddedir. Burjuvazi bu sorunu ülkenin temel meselesi haline getirip, Hindenburg ve Hitler'e taş çıkartırcasına Anayasa'nın 175. maddesini ortadan kaldırmış gelecek için hesaplarını sağlama almıştır. Yani çerçeve gelecek için sağa doğru esnetilmiştir. Anayasa'nın 175. maddesinin değiştirilmesi, iktidara parlamentodaki salt çoğunluğuyla işlediği her türlü düzenleme yetkisini vermiştir. Günümüzde parlamentoların sadece onay kurumlarına dönüştürülüp dejenere edildiği düşünülürse iktidarın elindeki güç iyice hesaplanır hale gelecektir.

Bu noktada iktidarın "majestelerinin muhalefeti" konumundaki muhalefet partileriyle zimmen anlaştığını söylemek gerekir. Bu olaya çok cılız bir tepki mohikanların sonuncusu SHP'den geldi. SHP kurmayları durumu farketmelerine rağmen gerekli tavırları alamadılar, sağ posifist tutumlarını sürdürdüler. Zaten 12 Eylül'le birlikte sol'a karşı bir çitleme politikası güdülmesi ve kitlelere solun bir umacı gibi gösterilmesi kitlelerin gözünde sol harekete karşı bir güvensizlik getirdi. Burjuvazi bu toplumsal demogojiyi sonuna kadar kullanarak hükümet aygıtının uzun bir süre sağ partilerin yönetiminde olacağını hesaplamaktadır. Bu da burjuvaziye gerektiğinde açık diktatörlüklere kadar dönüşebilecek anayasal değişiklikler yapabilme olanaklarını sunmaktadır. Tabi ki bu değişikliklerin dozunu toplumsal muhalefetin ivmesi belirleyecektir.w

İşçi sınıfı ve emekçi kitle-

ler açısından hedef ne Anayasaları delmek, değiştirmek ya da yenilemek değil, sömürüsüz ve baskısız bir toplum düzenine ve dünyaya ulaşmaktır. Sorun sosyalizm mücadelesiyle gündelik mücadeleyi birleştirebilmeyi başarabilmektir. "Referandum konusunda takınılacak politik tavır, işçi sınıfının bağımsız dünya görüşünü burjuvazinin etkisinden kurtarabilmekle mümkündür."(1)

Bu noktada sosyalistlerin üzerine düşen görevler şunlar olmalıdır. Sosyalistler, referandum olayının burjuvazinin politik bir manevrası olduğunu, 175. maddenin de açık diktatörlüklere geçmek için zaten gerici olan anayasada var olan engellerin de kaldırılması olduğunu kitlelere teşhir etmek ve yasal ajitasyonu temel olarak bu iki noktada yoğunlaştırmak zorundadır.

Birinci olacak sosyalistler referandum olayında taraf değildir. Çünkü kitleler üzerinde yaygın olarak baskının sürdüğü, yasakların olanca ağırlığıyla yaşandığı bir ülkede yapılacak olan referandum bir aldatmaca olacaktır. İkinci olarak da referandum yapılış biçimiyle içi boşaltılmış propaganda olanakları toplantı ve miting olanakları kısıtlanmıştır. Sürenin kısa tutulması sağlanarak, oluşacak herhangi bir hareketin iktidara yönelmesi engellenmeye çalışılmıştır.

Öyleyse yasal ajitasyon ve teşhirin yanısıra alınması gereken tavır sosyalistlerin referandum konusunda taraf olmaması ve boş oy atılmasıdır.

İZMİR

(1) Yeni Öncü, Sayı.4 Kitlesel boyut ve devrimci görevler

***

Ben bir an önce tartışılıp sağlıklı bir düşünsel ve pratik çizgi oluşturulması açısından, ayrıca yeni bir toplum için ilkesel bir sorun olan cinsel sorun (her ne kadar "kadın sorunu" dense de yanılsama ürünü bir terimdir)un bağımsız bir başlık olarak tartışılmasını daha bir elzem buluyorum. Dolayısıyla Yeni Öncü de diğer radikal-ilimsel", "yeni-antika" ya "eski", "liberal" -(?) çevrelerde, sözde farklılıklarına rağmen, düşündürücü ortak yanları olan kadın özgürlüğüne düşmanlık, ya da pragramist yaklaşımların aksine ve yeterli olmasa da iyiye doğru bir çaba görüyor ve umutlanıyorum. (Fakat Sibel'in "terminolojik tartışma" bahanesiyle kadın köşesine konan yazısının bir talihsizlik olduğunu hemen ekleyeceğim).

"En birinci sorun sınıf sorunudur. Bu yüzden dünyaya sınıf gözlüğüyle bakalım. Dünyayı onlar kurtaracak, "mantığı, görünürde farklı olsa da, özünde "en birinci sorun cinsel sorundur" mantığıyla ufkunu cinsel sorunla sınırlayan başından başarısızlıkların mantığıyla buluşuruz.

Sınıf ve cinsel sorun, tıpkı ulusal sorun gibi toplumun üç ana çelişkisinden birer tanesidir. Toplumun devinimi, bu üç ana çelişkinin tarafları arasındaki çelişik birliğin sayılamayacak kadar çok varyansları sonucudur. Kimi zaman bu çelişkiler bir yerde hepsi birden devinebildiği halde esas olarak çelişkiler ve onun sonuçları birbirinden bağımsızdır.

(....)

M.K.Ünal

Basın Açıklaması: Referandum'da Evet

Sendikamız 6 Eylül Referandumunda, üyelerini, bütün işçileri, emekçileri, tüm demokratları "evet" oyu vermeye çağırıyor. Referandum konusunda üst örgütümüz Türk-İş'in almış olduğu "evet" kararını destekliyoruz.

Referandumda "evet" diyoruz. Çünkü:

-6 Eylül sıradan bir referandum değil, asgari ölçülerde de olsa demokrasiden yana olanlarla demokrasi karşıtlarının karşı karşıya geleceği bir mücadele alanıdır.

-6 Eylül sadece bir dizi yasaklının siyasal haklarının iadesi anlamına değil anti-demokratik düzenin keyfi yasaklarından birinin halk oyuyla kaldırılması anlamına gelecektir. Yasaklar şu ya da bu kişiye konmaktan çok toplumun iradesine konmuştur.

-6 Eylül ANAP için, Özal için güven oylamasıdır. Hükümete güven oyu vermeyelim, "Hayır" hükümete güvenoyu demektir. Hükümet sandıktan "hayır" çıkartıp iktidarını bir 5 yıl daha garantiye almayı amaçlıyor. Referandumda "evet" hükümete, ANAP'a hayır anlamına gelecektir.

-Referandumda "evet" aba altından soba gösterip, "12 Eylül öncesine dönülür, evet demeyin" diyenlere, halka korku salarak ayakta kalmaya çalışanlara hayır demek olacaktır.

-6 Eylül'de kullanılmayacak her oy, ya da tavırsız kalma, "hayır"cıların yararına olacaktır.

6 Eylül'de keyfiliğe, her türlü anti-demokratik baskıya hayır diyelim. Her türlü yasağa hayır. Referandumda "Evet".

KRİSTAL İŞ SENDİKASI YÖNETİM KURULU

Toprak Holding'e karşı tüketici boykotu basın açıklaması

Sendikamız Toprak Holding'e bağlı Toprak Seramik A.Ş. işyerinde işten çıkarmaları protesto için bir Tüketici Boykotu kampanyası düzenlemiştir.

Bugüne kadar Toprak Seramik A.Ş. işyerinde 200 üyemiz sendikal nedenlerle işten çıkarılmıştır. İş yasasının anti demokratik 13. ve 17. maddelerine göre işten çıkarılan üyelerimizin tek suçları Kristal-İş Sendikası'na üye olmaktı. Bilindiği gibi sendikamız bu işçi kıyımını protesto için 29 Mart 1987 tarihinde Bözüyük'te bir yürüyüş ve miting düzenlemişti. Ancak söz konusu işyerindeki baskı ve işçi kıyımı bugüne kadar sürmüştür ve sürmektedir.

İşverenler bugün işçilerin zaten kısıtlı olan yasal haklarını bile kullanmalarına tahammül edemiyorlar. 1980 sonrasının anti-demokratik koşullarında palazlanan ve ANAP iktidarının baş destekçisi durumunda olan Toprak Holding işçilere karşı amansızca saldırmaktadır. Toprak Holding'in sınır tanımaz kârhırsı yüzünden 200 üyemiz işten çıkarılmıştır. Toprak Holding işçilerin sendika seçme özgürlüğünden korkuyor. Çünkü sendikalı işçi ettiği kârı Toprak Holding'in yanına koymayacaktır. Hakkını isteyecektir.

Sendikamız Toprak Seramik'te işveren terörünün devam etmesi karşısında Toprak Holding mallarına karşı bir Tüketici Boykot Kampanyası başlatmayı kararlaştırmıştır. Toprak Seramik işyerindeki atılmalar durduruluncaya kadar tüm toprak ürünlerine karşı (Toprak Seramik, Toprak Gıda, Toprak Kâğıt vb.) boykot kampanyası yürüteceğiz üyelerimizin ve tüm emekçilerin bu malları satın almamaları için çalışacağız. Tüketimden gelen gücümüzü de kullanacağız.

Toprak Seramik'te işveren terörü sona erene kadar Toprak Holding'e karşı mücadelemiz devam edecektir.

Genel Başkan
H.Basri BAKİ
Genel Başkan Vekili
İbrahim EREN

Cezaevlerinde Direnişler Yaygınlaşıyor

12 Eylül'le birlikte kitleler üzerinde sürdürülmekte olan yıldırma politikası, cezaevlerinde en ağır koşullarla günümüze kadar devam etmiştir, hâlâ da devam etmektedir. Ancak sosyalist, devrimci-demokrat hükümlü ve tutuklular ağır cezaevi koşulları, askeri yaptırımlara, baskılara, yıldırma politikasına rağmen insanlık onurunu koruma adına direnişlerini sürdürmektedirler.

Aradan geçen yedi yıla yakın süreye rağmen cezaevlerinde uzun direnişlerle kazanılan haklara karşın insanlık dışı uygulamalar devam etmektedir. Hâlâ Türkiye'deki siyasi tutuklulara siyasi tutukluluk hakkı tanınmamaktadır. Askeri cezaevlerinde siyasi tutuklular er-erbaş muamelesi görmektedir. Sivil cezaevlerinde ise hükümlülere adi suçlu gibi davranılmaktadır.

12 Eylül sonrasının asıl siyasi yasaklıları cezaevlerindeki onbinlerce tutuklu ve hükümlülerdir. Bu böyle iken, Türkiye'nin tek siyasi yasaklıları Anayasa'nın geçici 4. maddesindeki yasaklılarmış gibi, bu doğrultuda referanduma gidilmektedir. Burjuvazinin kendi iç hesaplaşması olan bu referandum kamuoyundaki gerçek siyasi yasaklıların gündemden uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Oysa ki Türkiye'deki cezaevi gerçeği ve cezaevlerinde siyasi tutuklu ve hükümlülerin durumu 12 Eylül'ün başlangıcındaki sıcaklığıyla varlığını korumaktadır.

Her türden siyasi hakların gaspedildiği ve insanca yaşama koşullarının sınırlandığı bir ortamda cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler kendi seslerini duyurmak, insanca yaşama koşullarını elde etmek için dün olduğu gibi, bugün de direnişlerini sürdürüyorlar.

8 Temmuz'da Sağmalcılar Kapalı Cezaevi'nde başlayan açlık grevi 16 kişinin katılımıyla 40'a ulaşmış ve hâlâ devam etmektedir.

Malatya E tipi cezaevinde 13 Temmuz'da bir grup tutuklu ve hükümlünün üzerlerinden tek tip elbiseyi çıkarıp atmasıyla başlattıkları süresiz açlık grevi 14-15 Temmuz'da diğer hükümlü ve tutukluların katılımıyla kitlesel bir eyleme dönüşmüştür.

Aynı tarihte Bursa E Tipi cezaevinde 10 kişiyle başlayan açlık grevi yeni katılımlarla sürmektedir.

Sağlık durumları nedeniyle eyleme katılamayan 5 kişinin manevi desteğiyle süren Sağmalcılar Cezaevi'ndeki açlık grevine çıkış talepleri; İnfaz Yasası'nın kimi hükümlerinin ve cezaevi yönetmeliğinin değişimi, Tek Tip Elbise uygulamasının kaldırılması, sevak zinciri uygulamasına son verilmesi, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, Tek Tip Elbise giyilmediği ve sevk zinciri taktırılmadığı için ellerinden alınan tedavi, savunma ve görüş haklarının tekrar verilmesi.

Malatya E Tipi cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin açlık grevini çıkış talepleri; yetersiz ve bozuk beslenme koşullarının düzeltilmesi, temizlik ve içme suyunun arıtılarak verilmesi, banyoların sık kullanılmasının sağlanması, havalandırma sürelerinin düzeltilmesi, tek tip elbise uygulamasının kaldırılması, iaşe bedelinin yükseltilmesi ya da ailelerin getirdikleri yiyeceklerin alınması, açık görüşe izin verilmesi, radyo,teyp ve yayın organlarının alınması, cezaevine hükümlü ya da tutuklu olarak ilk gelen insanların "müşahade" adı altında baskı ve işkenceye alınmaması, sağlık koşullarının düzeltilmesi.

Bursa E Tipi cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin açlık grevine çıkış talepleri; görüş yerinin düzeltilmesi ve saatlerinin artırılması, kapıların erken kapanmaması Tek Tip Elbise uygulamasının kaldırılması ve sivil kıyafet verilmesi, açık görüşlerin engellenmemesi ve artırılması, cezaevine hükümlü ya da tutuklu olarak ilk gelen insanların "müşahade" adı altında baskı ve işkenceye alınmaması.

Tüm bu sorunlar çerçevesinde başlatılan açlık grevlerinin giderek yaygınlaşacağı sanılmaktadır. Ayrıca Metris cezaevindeki 400 siyasi tutuklu, diğer cezaevlerindeki direnişi desteklemek amacıyla, 3 günlük açlık grevi yapmışlardır.

Sağmalcılar, Malatya, Bursa cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler başlattıkları açlık grevinin, insanca yaşama isteklerinin yerine getirilmediği takdirde ölüm orucuna gideceklerini bildirmişlerdir.

Bu arada açlık grevindeik tutuklu ve hükümlülerin yakınları Ankara'ya giderek açlık grevine son verilmesi için, gereken yetkililerle görüşmeye çalıştılarsa da Adalet Bakanı Oltan Sungurlu ve Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel ile görüşme olanağını bulamamışlar ve Adalet Bakanlığı yetkililerinin ilgisizliğinden yakınmışlardır. Ayrıca tutuklu ve hükümlü aileleri Ankara'ya topluca gidip Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'ne, Adâlet Bakanlığı'na ve İnsan Hakları Derneği'ne başvuracaklarını da bildirdiler.

★

Abidin Çubuk körlüğe mi mahkum edildi?

Tüm cezaevlerindeki ortak sorun sağlık sorunudur. Her geçen gün ilgisizlik ve yetersizlikten birçok tutuklu ve hükümlü sağlığını yitirmekte ve bazen yaşamı bile sona ermektedir. Metris Askeri Cezaevi'nde yıllardır çözümlenmeyen sağlık sorunları devam etmektedir.

Bu konuda son örneklerden biri de Metris'te tutuklu bulunan Abidin Çubuk'un her iki gözünde görme özelliğinin gittikçe zayıfladığı ve körlüğe doğru hızla ilerlediği bilinmektedir. Bunun engellenmesi için ameliyat gerektiğini ifade eden raporlar da mevcuttur. Buna karsın Gümüssuyu ve Haydarpaşa Numune Askeri Hastanelerinde gerekli ameliyatın yapılması için alet, doktor vs. olmadığından ameliyat yapılamamaktadır. Cerrahpaşa Hastanesinde tedavisi yapıldığı takdirde kurtulma şansı hâlâ mevcuttur. Fakat Cezaevi idaresi Askeri Hastane dışına sevk yapmadığından Abidin Çubuk her geçen gün tam körlüğe yaklaşmaktadır. Bu anlamda Avukatı Ercan Kaner'in tüm başvuruları sonuçsuz kalmaktadır.

Daha önce Çanakkale Cezaevi'nde aynı duyarsızlık nedeniyle bir siyasi tutuklu daha kör olmuştur.

★

İşçiler ve Toplum ★ 1
KİTAP DİZİSİ

★ İşçi Hareketi: Bu Bir Başlangıçtır

★ Ortalıkta Dolaşan Hayalet: Populizm

★ Gorbaçov Ne Vadediyor?

★ İspanya İşçi Hareketi ve Comisiones Obrer

★ Türkiye'de Neler Oluyor?

ÇIKTI!

Dağıtım: ETKİN

yeni öncü

SAHİBİ: Nuran AĞAN **YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:** Ahmet ÜNAL
TEKNİK HAZIRLIK: atölye görsel **DİZGİ:** PAMUKÇUOĞLU
MATBAA: Doyuran Matbaası Tel.:527 59 47-528 22 91 İST
ADRES: Çatalçeşme Sok.6/1 Huzur Han.Kat.4 Cağaloğlu-İST.
TEL: 511 35 81 **DAĞITIM:** EMEK DAĞITIM

HAVALELER: NURAN AĞAN adına Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi Hesap No. 102950
Avrupa'daki tüm Türk Bankalarına İktisat Bankası İst. Mecidiyeköy Şubesi. 0781599-01 IBDM TR 31094
Telex (By tested) No'lu Hesaba yatırmanız Banka dekontunuvé adresinizi bize göndermeniz yeterlidir.
ABONE KOŞULLARI: Yurt içi Yıllık 5000 TL. Yurt dışı Yıllık 40 DM.

yeni öncü

Derginize zamanında ve daha ucuza sahip olabilmek için ilişikteki abone fişini doldu.up banka havale kağıdının bir kopyasıyla adresimize gönderiniz.

Lütfen büyük harflerle, mürekkepli kalemle doldurunuz.

Yıllık abone bedeli:
Yurtiçi : 5000 TL. **Yurtdışı: 40 Dm**

Adı :
Soyadı :
Adres :

Şehir :
Ülke :

Abonenizin başlıyacağı ay:
Abonenizin biteceği ay:

Havalelerinizi: Nuran Ağan adına YURT İÇİ: Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi 102950 Hesap Numarasına
YURT DIŞI: Avrupa'daki Tüm Türk Bankalarına İktisat Bankası İst. Mecidiyeköy Şubesi 0781599-01 IBDM TR 31094
Telex (Bytested)no.lu nesaba göndermenizi rica ederiz.

DIŞ GENELGE

Tarih: 22 Haziran 1987
Sayı: Gameda/Hürriyet Holding:1
Konu: Kuruluşlarımızca dağıtılmayan yayınlar hk.

Sayın Bayilerimiz: DİKKAT ÖNEMLİDİR

Yaptığımız periyodik bayi ziyaretlerinde ve bölge denetimlerinde kuruluşlarımızca dağıtılmayan ve aşağıda isimleri verilmekte olan bazı yayınların başbayilerimiz ve onlara bağlı tali bayilerce satıldığını tespit etmiş bulunuyoruz.

Bildiğiniz gibi aramızdaki bayilik sözleşmesi bu tür konuların tespitinde kuruluşlarımıza bayiliğin derhal fesih hakkını vermektedir.

Ayrıca dağıtıcı bayilerimiz kendi iradeleri dışında yayın satsa bile bölgelerindeki tali bayilerinin de söz konusu yayınlardan satmalarından sorumludurlar.

Bayiliğinizin arzu edilmeyen bir duruma muhatap olmaması için aşağıda isimleri verilen yayınların kendi bayiliğinizde ve bölgenizdeki tali bayilerinizde satılmasını önlemenizi ikazen hatırlatır, konuya gereken duyarlılığı göstermenizi önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla,

Nihat AYDIN
Hürriyet Holding A.Ş.
Dağıtım Koordinatörü

Cahit AKSOY
Gameda Ltd.Şti.
Genel Müdürü

KURULUŞLARIMIZCA DAĞITILMAYAN PİYASADAKİ YAYINLAR

1-İKTİBAS
2-DOLUNAY
3-İCMAL
4-ZAFER
5-SÖĞÜT
6-MEKTUP
7-YEDİ İKLİM
8-RİBAT
9-AYLIK DERGİ
10-MANEVRA
11-İNSAN
12-RALLY
13-VERGİ DÜNYASI
14-VİDEO HABER
15-TEZ
16-SUR
17-11.TEZ
18-RAM
19-TAVIR
20-PEMBEBAĞCIK
21-ŞİİR ATI
22-GELENEK
23-SİYAH KUŞAK
24-SANAT ÇEVRESİ
25-ABECE
26-BİLİM SANAT
27-GÜN
28-EDEBİYAT DOSTLARI
29-ELO ELEKTRONİK
30-FEMİNİST
31-YEDİ İKLİM
32-VARLIK
33-YARIN
34-KARA
35-VERGİ SORUNLARI
36-İLK ADIM
37-GERÇEK SANAT
38-KÖPRÜ
39-BROY ŞİİR DERGİSİ
40-FLAŞ VİDEO
41-FELSEFE DERGİSİ
42-EĞİTİMDE BİLGİSAYAR
43-ÇÖZÜM
44-YENİ DEMOKRASİ
45-GÜNEŞE ÇAĞRI
46-VE SİNEMA
47-ANTİKA
48-İŞÇİLER VE TOPLUM
49-1 MAYIS
50-DENİZ ATI
51-FOTOĞRAF
52-ÖNCÜ
53-ARTİST
54-GİRİŞİM
55-DÖNEMEÇ
56-DİZAYN
57-ÖĞRETMEN DÜNYASI
58-YAZI
59-YENİ ÖNERİ
60-ÖĞRENCİ POSTASI
61-MÜLKİYELİLER
62-BRİÇ
63-KARŞI EDEBİYAT
64-METRONOM
65-YERLEŞİK
66-CAN KARDEŞ

36 AYLIK DERGİNİN KAMUOYUNA AÇIKLAMASI

Ülkemizin gazete, dergi ve her türlü yayın dağıtımını tekelinde bulunduran iki büyük dağıtım kuruluşu HÜR DAĞITIM ve GAMEDA'nın ortak imzasını ve "Dikkat Önemlidir" başlığını taşıyan, 22 Haziran 1987 tarihli bir "Dış Genelge", Haziran ayı sonunda tüm bayi ve satıcılara dağıtıldı.

Genelgede, bayilere kendileri ile sözleşmeleri bulunduğu hatırlatılarak, kendilerinin dağıtmadığı süreli yayınları dağıtan bayilerin sözleşmelerinin feshedileceği uyarısı yapılıyor.

Bu ekonomik tehdit etkisini gösterdi. Bayi ve satıcılar HÜR DAĞITIM ve GAMEDA'nın dağıtmadığı süreli yayınları Temmuz ayından başlayarak, satmaktan kaçınır oldular.

Söz konusu genelgede 66 derginin adları sıralanıyor!

Okur desteğinden başka kaynakları bulunmayan dergilerin dağıtımının engellenmesi, kültür yaşamını ölüme mahkum etmekle eşdeğerdir. Antidemokratiktir. Haksız bir uygulamadır.

Üzücü olan, HÜR DAĞITIM ve GAMEDA'nın haksız rekabet anlamına gelen ve hukuk kurallarıyla bağdaşmayan bu girişiminin ticari kaygılardan kaynaklanmamasıdır.

Biz aşağıda adları bulunan 36 süreli yayın, kültür yaşamının zenginliğini ve demokratik hak ve özgürlükleri zedeleyen bu "Dış Genelge"nin kaldırılmasını talep ediyor, kamuoyunu bu haksız uygulamaya karşı duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Okurlarımızdan da, dergilerini bayilerden ısrarla takip etmelerini, bulundukları yerdeki kitapçılardan edinmeyi unutmamalarını, sorunlarına sahip çıkmalarını diliyoruz.

ABECE□ ALINTERİ□ BİLİM ve SANAT□ ÇAĞDAŞ YOL □ EDEBİYAT DOSTLARI □ FELSEFE □ FEMİNİST □FOTOĞRAF □GELENEK □GÖKYÜZÜ □GÖRÜŞ □GÜN □GÜNEŞE ÇAĞRI □İŞÇİLER VE TOPLUM □KARA □KARŞI EEBİYAT □MAYIS □MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ DERGİSİ □ÖĞRENCİ POSTASI □ÖĞRETMEN DÜNYASI □ŞİİR ATI □VARDİYA □VE SİNEMA □YARIN □YAŞASIN EDEBİYAT □YENİ AŞAMA □YENİ ÇÖZÜM □YENİ DEMOKRASİ □YENİ ÜŞÜN □YENİ ÖNCÜ □ZEMİN □VARLIK □SÜREÇ YAYINCILIK.